

SPOLEČNÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Interaktivní web pro pedagogy a rodiče

Využijte osvědčené postupy a inspiraci
přímo z praxe, propojte se s odborníky

○ Praktické příklady ○ Vzorové dokumenty ○ Metodiky a aktivity ○ Zahraniční inspirace ○ Domácí inspirace

ZAPOJME VŠECHNY

Spolupráce rodičů a školy

Autorský tým:

Mgr. Irena Balaban Cakirpaloglu, Ph.D., Šárka Bártová, Mgr. Zonna Bařínková, Anna Bezoušková, PhDr. Kristina Březinová, Bc. Hana Čechová, Mgr. Klára Fischerová, Mgr. et MgA. Rumjana Georgieva, Ph.D., Mgr. Vladislav Günter, Mgr. Klára Horáčková, Mgr. et MgA. Mariana Chytilová, Ph.D., Mgr. Veronika Ješátková, Mgr. Adriana Kábová, Ph.D., Mgr. Gabriela Kermesová, Mgr. Lucie Kocurová, Mgr. et Ing. Marta Kozdas, Ph.D., Mgr. Kateřina Lánská, Mgr. Petra Macková, Petra Musilová, Mgr. Kristýna Musová, Eliška Nádobová, doc. PhDr. Zbyněk Němec, Ph.D., Mgr. Jana Odstrčilová, Mgr. Olga Pohl, Mgr. Kateřina Pokorná, Mgr. Jitka Polanská, Mgr. Adéla Pospíchalová, Mgr. et Mgr. Alena Rakoušová, DiS., Mgr. Zuzana Rendek, Radka Schillerová, MBA, Mgr. Jan Spěváček, Ing. Tereza Šístek, Tereza Škoulová, Bc. Veronika Šmídová, Karel Špátzal, Mgr. Petra Trubačová, PhDr. Renata Votavová, Kristýna Voženílková, Mgr. Kateřina Vrtišková, Mgr. Klára Záleská, Ph.D.

ZAPOJME VŠECHNY

Obsah publikace Zapojmevsechny.cz je kompletně generován z příspěvků www.zapojmevsechny.cz. Nabízí praktické příklady, vzorové dokumenty, aktivity a metodiky či inspiraci z praxe pedagogů při zavádění společného vzdělávání. Web byl připraven v rámci projektu Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi (APIV B), který realizuje Národní pedagogický institut ČR (www.npi.cz). Projekt je realizován v rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání, prioritní osa 3 – Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání. Je spolufinancován EU. Registrační číslo projektu: CZ.02.3.61/0.0/0.0/16_020/0004015

Na přípravě a úpravách obsahu se podíleli:

Mgr. Irena Balaban Cakirpaloglu, Ph.D., Šárka Bártová, Anna Bezoušková, PhDr. Kristina Březinová, Bc. Hana Čechová, Mgr. Klára Fischerová, Mgr. et MgA. Rumjana Georgieva, Ph.D., Mgr. Vladislav Günter, Mgr. Klára Horáčková, Mgr. et MgA. Mariana Chytilová, Ph.D., Mgr. Adriana Kábová, Ph.D., Mgr. Gabriela Kermesová, Mgr. Lucie Kocurová, Mgr. et Ing. Marta Kozdas, Ph.D., Mgr. Kateřina Lánská, Mgr. Petra Macková, Petra Musilová, Mgr. Kristýna Musová, Eliška Nádobová, doc. PhDr. Zbyněk Němec, Ph.D., Mgr. Jana Odstrčilová, Mgr. Olga Pohl, Mgr. Kateřina Pokorná, Mgr. Jitka Polanská, Mgr. Adéla Pospíchalová, Mgr. et Mgr. Alena Rakoušová, DiS., Mgr. Zuzana Rendek, Radka Schillerová, MBA, Mgr. Jan Spěváček, Ing. Tereza Šístek, Tereza Škoulová, Bc. Veronika Šmídová, Karel Špátzal, Mgr. Petra Trubačová, Kristýna Voženílková, Mgr. Kateřina Vrtišková

© Národní pedagogický institut České republiky

Všechna práva vyhrazena.

Praha, 2022

OBSAH

Spolupráce rodičů a školy

1. Když se otevřete rodičům, otevrou se oni vám. Jak zlepšit komunikaci ve školce
2. Den otevřených dveří pro rodiče
3. VIDEO: Tipy pro učitele - jak nastavit pravidla pro jednání s rodiči?
4. VIDEO: Rozzlobený rodič a hádka s učitelem - jak řešit spory ve škole?
5. VIDEO: Schůzka s rodiči - pravidla, tipy i postřehy z praxe
6. Třídní schůzky jinak - s rodiči a dětmi
7. Rodičovské schůzky formou poradního kruhu
8. Principy komunikace školy s rodiči
9. Nastavování pravidel komunikace a spolupráce školy a rodiny
10. VIDEO: Volají vám rodiče žáků i o víkendu? Vedení školy musí nastavit pravidla.
11. VIDEO: Jak zlepšit komunikaci rodičů a učitelů? Ředitelé mají řadu možností
12. Efektivní komunikace a spolupráce mezi učitelem a rodiči
13. VIDEO: Volají vám rodiče žáků i o víkendu? Vedení školy musí nastavit pravidla.
14. VIDEO: Jak zlepšit komunikaci rodičů a učitelů? Ředitelé mají řadu možností
15. Otevřená komunikace s rodiči na základní škole Strossmayerovo náměstí
16. PODCAST 1. díl: Proč jsem se Samíka nevzdala
17. Šikana školy ze strany rodičů - rozhovor s ředitelem základní školy
18. Tradice dobrovolnictví na amerických školách
19. Systematická spolupráce rodiny a školy - praktické tipy z americké organizace Appleseed
20. Tipy organizace Appleseed: Jak rodiče úspěšně zapojit a motivovat k další spolupráci
21. Šikana asistenta pedagoga ze strany rodičů s účastí zřizovatele školy (kazuistika)
22. Šikana asistenta pedagoga ze strany rodičů s účastí zřizovatele školy: komentář odborníků NPI ČR
23. Rodiče nevěří ničemu, co sami nezažili. Mluvte s nimi o svých metodách,

aby se neobrátili proti vám, radí učitelka angličtiny

SPOLUPRÁCE RODIČŮ A ŠKOLY

1. Když se otevřete rodičům, otevrou se oni vám. Jak zlepšit komunikaci ve školce

Učitelé z mateřinek, jak si rozumíte s rodiči svých žáků? Někteří pedagogové tvrdí, že kontakt s rodiči je na jejich práci vlastně to vůbec nejtěžší a nejvíc stresující. Čím to ale je? Problém obvykle bývá v komunikaci a často netkví tolik v tom, co se říká, ale v tom, jak a kdy se to říká. Podívejme se napřed na to, odkud vítr vane, a pak se pojdme zamyslet nad tím, jak si můžete lépe porozumět.

Ilustrační foto | FOTO: APIV B

Motto: „Škola musí respektovat, že jejím klientem je rodič, a pokud chce svou úlohu realizovat co nej kvalitněji, nabízí mu různé formy spolupráce a partnerství.“ R. Čapek

Když si rodiče jdou odpoledne vyzvednout dítě do školky, obvykle je zajímá, jak se mělo. Jak strávilo den, na čem pracovalo, co mu chutnalo, s kým si hrálo. Zkrátka se chtějí ujistit, že je „všechno v pořádku“. Je samozřejmě náročné komunikovat s pětadvaceti dospělými v úseku pár hodin, věřte však, že se to vyplatí. Rodiče totiž uvítají, když se dozvídají úplně „normální“ a běžné informace a když se nic „zásadního“ nebo negativního neděje.

Učitel mluví, rodič poslouchá a do školky přijde jen na besídku...

Ve společnosti i ve vzdělávací politice roste důraz na efektivitu, měřitelnost, výsledky. Soutěživost se projevuje už i ve školkách, a navíc neustále přibývá administrativy. Často jako by „nebyl čas“ na to si normálně popovídat. Co vlastně kritikové vytýkají klasickým českým školám a školkám?

- Že rodina a škola jsou jasně oddělené instituce. Setkávají se a komunikují, pouze když „je problém“.
- Že rodina má být aktivní, pouze pokud škola uzná, že je to vhodné a potřebné, jinak se jí dění ve školce netýká.
- Že učitel rodičům dává jednostranné požadavky, úkoly a doporučení. Že se očekává, že následně rodina změní svou výchovnou strategii.
- Že školy a školky sice pořádají čím dál víc akcí, ovšem rodiče jsou pouze pasivními účastníky, nepodílejí se na nich. Setkávání je tedy jen formální.

Chcete změnit zažitě stereotypy a umožnit, aby právě u vás ve školce komunikace fungovala hladce a přirozeně? Je to možné, ale dá to trochu práce.

Školka není nedobytná pevnost: vnímejte rodiče jako partnery

„V naší školce k rodičům přistupujeme jako k partnerům. Je nutné, aby se i učitelé naučili je takto vidět, aby se jim otevřeli, byli sebevědomí a nebáli se. Vědí, že s dětmi pracují, jak nejlépe dovedou. Proto se nemají za co stydět,“ říká Pavlína Stará, ředitelka MŠ Pod Špilberkem v Brně. V praxi to vypadá tak, že rodiče každý den přivádějí děti až do třídy, kdy mají možnost s učitelem prohodit pár slov („dnes se špatně vyspala“ – i to je přece cenná informace!), a stejně tak si ho odpoledne vyzvedávají. Není výjimkou, pokud není potřeba někam pospíchat, že si rodič s dítětem může ještě chvíli pohrát a podívat se, na čem pracovalo. To všechno jsou situace, kdy si rodiče mohou s učitelem neformálně pohovořit, a obě strany toho rády využívají.

„I v takto otevřené škole musí fungovat a být nastavena nějaká pravidla, např. že rodič nenarušuje dění ve třídě, neruší paní učitelku, když vidí, že s dětmi pracuje, např. něco vysvětluje, hraje s dětmi hru, řeší nějakou situaci... V takové chvíli je třeba, aby rodič vyčkal nebo věc vyřešil třeba s asistentkou pedagoga nebo paní provozní. Je to otázka ohleduplnosti,“ zdůrazňuje Pavlína Stará.

Seznamte se, prosím! Ideálně ještě před tím, než školka začne

Zápisy do mateřských školek probíhají obvykle v první polovině května a do konce měsíce bývá jasno o přijatých dětech. V tu chvíli rodiče dostávají do rukou celou řadu „papírů“, které je třeba vyplnit, a to včetně dotazníku o dítěti. Jaké je, co má a nemá rádo, co už umí a kde to naopak drhne. Proč ho

ale mají rodiče vyplňovat sami doma? „V přípravném týdnu mají naše učitelky dva dny vyhrazené na setkání s rodiči, kdy si povídají o dítěti, o rodině, seznamují se, a přitom si pedagožky dělají poznámky do dotazníku, který je také společným dílem celého týmu. Ještě se nám nestalo, že by nějaká rodina tento čas nechtěla využít,“ říká Pavlína Stará. „Vznikají tak vztahy, rodí se důvěra, na níž pak můžeme stavět dál. Zejména pokud dítě vyrůstá například ve střídavé péči nebo nemluví dobře česky, nám ta půlhodinka strávená v soustředěném rozhovoru dá mnoho cenných informací.“

Udělejte si na rodiče čas

Ačkoliv mají rodiče možnost s učitelkami svých dětí mluvit každý den, občas se přece jen nahromadí témata, která jsou na tyto prchavé ranní a odpolední okamžiky příliš náročná nebo obsáhlá. Školka Pod Špilberkem pořádá dvakrát ročně takzvané „hovorové hodiny“, kdy mají učitelky vyhrazený klidný a nerušený čas pro každou rodinu. Je tak možné probrat individuální situaci každého dítěte, jeho pokroky i případné výchovné potíže. „Někdy, když se u konkrétního dítěte vyskytne nějaký problém, učitelky samy vyzývají rodiče, aby zvážili, že na hovorovou hodinu dorazí. Není to povinné, ale může to pomoci,“ říká Pavlína Stará. Hovorové hodiny absolvují učitelky před odpolední směnou nebo po ranní, tak aby jim nezasahovaly do práce s dětmi. Učitelky z Brna vykazují tento čas (a také čas strávený na odpoledních akcích pro rodiče s dětmi) jako nepřímou pedagogickou činnost, za sobotní akci si mohou vybrat náhradní volno a samozřejmě jsou odměňovány i finančně.

„Především si ale myslím, že práce s dětmi neznamena počítat si každou minutu, kdy jsem zde navíc, to by si asi měl každý, kdo chce jít učit, uvědomit. Na druhou stranu by měli učitelé vědět, že si jejich práce ředitel váží a že tohle všechno, o čem mluvím, nebere jako samozřejmost. Měli by vědět, že jejich práce bude oceněna, že mají podporu svého ředitele, že se mohou k těmto věcem vyjádřit a sdělit svůj názor, své námitky a připomínky, na které ředitel reaguje a společně s ostatními je řeší,“ vysvětluje Pavlína Stará.

Besídka? Není to show, hlavní je strávit čas společně

Besídky se odehrávají ve většině školek kolem Vánoc a také v květnu, kdy se slaví Den matek. V mnoha případech to vypadá tak, že děti nastoupí, předvedou nacvičené představení, rodiče zatleskají a odcházejí domů. V MŠ Pod Špilberkem to pojmají jinak. „Na Vánoce má besídka spíš podobu společného zpívání a posezení, kdy se rodiče můžou podívat, jaké hračky školka od Ježíška letos dostala. Dáme si čaj a cukroví, a pak – protože mnozí naši rodiče jsou filharmonici – se všichni odebereme na školní zahradu a rodiče dětem zahrají koledy,“ popisuje ředitelka Pavlína Stará. Odpoledne věnované Dni matek je zase pro děti příležitostí, jak maminky trochu rozmazlovat. Po třídách jsou nejrůznější stanoviště, kde probíhají například masáže, výroba korálkových náramků nebo bylinkových pytlíčků. Děti obsluhují, maminky si užívají.

„Samozřejmě že máme i pasivní a nespolupracující rodiny. Nemůžeme zachránit celý svět, ale můžeme pro konkrétní dítě dělat to, co je v našich silách. Odpovědnost je ovšem vždy na rodičích. My vysvětlujeme, doporučujeme, snažíme se přesvědčit a hlavně se snažíme pro každé dítě udělat maximum. Náš přístup se liší podle toho, v čem jsou rodiče pasivní. Jestli v účasti na společných akcích (ne každý takové akce vyhledává, účast je jen na rodičích a jejich rozhodnutí), nebo se jedná o vzdělávání. V tom případě se snažíme rodiče přesvědčit, vykomunikovat vše, např. účastí na

hovorových hodinách,” vysvětluje Pavlína Stará, ředitelka MŠ Pod Špilberkem.

Zapojte rodiče, možná vás překvapí, co všechno dokážou

Rodiče nemusí být ve školkách pouze v roli pasivních příjemců. Mnozí se do dění rádi zapojí a uvítají, když se na několik let stane mateřinka opravdovou součástí jejich životů. „U nás ve třídách visí tematický plán a je celkem běžné, že se k němu rodiče vyjadřují, doplňují ho, případně nabízejí, jak by k jeho obohacení mohli sami přispět,” popisuje Pavlína Stará. „Napadá mě příklad. Měli jsme téma pokusy – voda, vítr, vzduch – a ve třídě maminku, která pracovala v laboratoři. Oslovila paní učitelku, že by dětem pokusy připravila. V době nepřímé práce paní učitelky se sešly a naplánovaly společně aktivity pro děti. Maminka se o všechno postarala. Vytvořila ve třídě laboratorní prostředí – pláště, brýle, zkumavky, kádinky – a připravila dětem celé dopoledne.”

Rodiče a personál školky se pravidelně setkávají i na jaře a na podzim při akcích nazvaných Otvírání a Zavírání zahrady. Společně se hrabe listí, provádějí se drobné opravy, a nakonec se všichni sejdou u táboráku, čaje a buřtů.

„Už jedenáctým rokem rodiče pořádají akci nazvanou Zahrada radostí. Napečou, navaří, vymyslí si stanoviště s aktivitami pro děti, uspořádají kulturní program. Je to pro ně možnost, jak na naši zahradu mohou pozvat třeba kamarády, kteří k nám do školky nechodí. Pravidelně se sem také vracejí rodiny s dětmi, které jsou už ve škole. Je vidět, jak se i po letech rádi vidí,” říká Pavlína Stará z MŠ Pod Špilberkem.

Co můžu začít dělat jinak?

- **Každý den** při přivádění a vyzvedávání dětí rodičům v několika větách nastíním, jaký mělo jejich dítě ve školce den.
- Pro každou rodinu si **jednou za pololetí** vyhradím půl hodiny nerušeného času, i když není třeba řešit žádné výchovné problémy.
- S rodiči **nově přijatých dětí** strávím půlhodinu povídáním o jejich synovi či dceři.
- Vymýšlím příležitosti k **neformálnímu setkávání** a společnému trávení času.

Připraveno ve spolupráci se státní MŠ Pod Špilberkem v Brně.

[Formulář - Vstupní záznam o dítěti](#)

[Manuál k vyplnění formuláře - Vstupní záznam o dítěti](#)

[Plán aktivit spojený se zapojením rodičů](#)

2. Den otevřených dveří pro rodiče

Aby rodiče mohli zažít běžný den svých dětí ve škole, pořádá děčínská ZŠ Den otevřených dveří jen pro ně. Rodiče se účastní výuky a pomáhají tak zlepšovat klima třídy.

Ilustrační foto | FOTO: APIV B

Je polovina listopadu, kopce svírající město Děčín střídavě mizí v mlze a zase se objevují, podle toho, kam zrovna foukne studený vítr. Ve třídě 1.B místní ZŠ Máchova je ale světlo, teplo a útulno. Kromě 22 dětí se dnes ve třídě vystřídá i zhruba desítka dospělých. Koná se tu totiž Den otevřených dveří.

„Chci, aby rodiče měli šanci vidět svoje děti v reálných situacích, tak jak skutečně ve škole pracují. Někteří rodiče si myslí, že jejich dítě maká na sto procent, ale pak vidí, že tam jsou ještě rezervy. Jiní rodiče se zase bojí, že to jejich živé dítě určitě vyrušuje, a pak jsou příjemně překvapeni,“ vysvětluje třídní učitelka Marcela Peremská, proč pravidelně otevírá brány svojí třídy rodinným příslušníkům dětí.

Výuku přitom této příležitosti nijak nepřizpůsobuje, nijak ji nepřikrášluje, děti nemají nic „nacvičeného“. Rodiče zkrátka zažijí běžný školní den svého dítěte.

Zpátky do školy

Třetí hodinu mají děti češtinu, na židličkách kolem zdí posedává asi osm dospělých. Děti pracují s interaktivní tabulí, s kartičkami s písmenky, s mazací tabulkou a fixy. Hned je vidět, které z dětí tu někoho má: po každé správné odpovědi střílejí očima po rodičích, kteří se na ně povzbudivě usmívají. Někteří vytahují mobily a fotí si, jak se jejich dítě hlásí, jak ve škole pracuje.

„Přišla jsem se podívat, protože mi syn doma říkal, že už po velké přestávce bývá hodně unavený a nedokáže se soustředit. Zatím mi ale přijde, že pracuje hezky, jen se ještě musí naučit větší trpělivosti,“ říká maminka Petra, která se přišla podívat do školy na hnědovlasého Jarouška v pruhovaném tričku. „Syn moc toužil po tom, abych přišla, a těšil se, jak mi to tu ukáže. Ne každý má tu možnost, ale mě v práci uvolnili, tak jsem mu to přání ráda splnila.“

„Vidím, že Kuba teď nemá souseda, ale chápu, proč to je - když má s kým, kecá, a nic nedělá,“ říká matka černovlasého Jakuba, který sedí sám ve třetí lavici u okna. „Jinak tedy žasnu, jak jsou děti šikovné a jak je škola baví. Mají to tu fajn, hned bych se sem zase vrátila.“

Když zazvoní na přestávku, otec Johanky s brýlemi se musí rozloučit, a jeho dcera pak usedavě pláče.

„Neboj, tatka si tě zase odpoledne vyzvedne. Je dobře, že tu byl, podívej, některé děti tu nikoho nemají,“ utěšuje ji Marcela Peremská.

A už zase zvoní na hodinu – tentokrát je pracovní vyučování a děti si budou vystříhovat a lepit papírová jablíčka. Na tuto hodinu si mohou sednout ke svým kamarádům, jak chtějí, takže se kolem některých lavic tvoří chumly dětí.

Pozitivní vliv na klima třídy

Dny otevřených dveří pro rodiče pořádají na ZŠ Máchova učitelé zpravidla dvakrát ročně, a to před třídními schůzkami, aby měli rodiče zážitek ještě v živé paměti.

„Rodiče aspoň vidí, jak krátký čas je 45 minut. Vidí, že i když se snažím, tak jejich dítě při hodině nahlas čte jen malou chvilku. Snad takto lépe pochopí, proč jim kladu na srdce, že tu zásadní práci na čtení musejí odvádět doma,“ vysvětluje učitelka.

Zkoušela už rodičům umožnit i to, aby mohli přijít po domluvě kdykoliv, ale jak říká, příliš se to neosvědčilo. Zjistila totiž, že rodiče se trochu ostýchají, a tak raději chtějí vědět, že jich ve třídě bude víc a že si pak budou mít s kým o zážitku popovídat. Jaká je učitelka? Jak to dětem šlo nebo nešlo, kdo čte líp a kdo hůř? Společných témat se náhle vynořuje mnoho.

„Navíc se těmito společnými návštěvami také buduje klima třídy. Rodiče vidí, zda je třída bezpečné místo, jaký tam mají děti kolektiv, jak spolu fungují, s kým vlastně jejich dítě tráví celé dny,“ vysvětluje Marcela Peremská.

Výuka za účasti rodiče

Hodina pracovních činností se chýlí ke konci. Tatínek si přisedl k synovi a jeho kamarádům a pomáhá mu papírovými pásky z placatého jablíčka udělat kulaté. „*Chcete si sednout k dětem a pomoci jim? Můžete, pojďte,*“ vyzývá Marcela Peremská rodiče, a ti si skutečně sedají k lavicím. Po zvonění někteří ještě přicházejí a sdělují učitelce svoje dojmy nebo děkují za příležitost strávit s dětmi jeden jejich den ve škole.

„Rodiče tímto získávají i jiný pohled na školství a vztah se mnou jako učitelkou jejich potomka. Vidí, jak to tu probíhá, vidí i to, že se s paní asistentkou prakticky nezastavíme. A to je dobře,“ usmívá se Marcela Peremská.

S rodiči, kteří třídu navštívili, se znovu potká za týden na rodičovských schůzkách, ostatní budou mít šanci zase v dubnu.

„Pro děti je to opravdu velmi důležité. Prvňáčci touží po přítomnosti svých rodičů, po jejich ocenění. Třetáci už to mají jinak a pátáci zase jinak, ti se možná za přítomnost rodičů někdy i stydí. Přesto ale tradici držíme a rodiče skutečně chodí i k těm pátákům,“ dodává třídní učitelka 1.B Marcela Peremská.

Změna u pátáků

V 5. třídě se samozřejmě situace dost mění. Přibývají nové předměty, noví učitelé, navíc i nové děti z blízké vesnice.

„Pravidelný návštěvník dnů otevřených dveří samozřejmě vidí posun a pokrok svého dítěte, to je na tom nejzajímavější. Ve druhém pololetí pak žádám i učitele dalších předmětů, aby rodiče pustili do svých hodin, a zatím mě nikdo neodmítl. Je to striktně dobrovolné, nenutíme nikoho,“ vysvětluje Peremská.

Na druhém stupni se ale tyto dny otevřených dveří na „Máchovce“ už nepořádají. Rodiče by možná rádi viděli, jak jejich dítě pracuje v nějakém předmětu, ale učitelé jsou v otázce zapojení nejednotní. Aby to mělo smysl, muselo by se zapojit víc učitelů.

Také vás láká pustit „svoje“ rodiče do hodiny? Vyhlase Den otevřených dveří včas, dejte informaci na web i dětem do úkolníčků. Nebudte zbytečně nervózní a hned na začátku si zaveďte pravidla.

- Odejít můžete, kdy chcete
- Přijďte na jakoukoliv hodinu, ale vždy o přestávce
- Vypněte si zvuk na telefonu
- Nezasahujte do chodu hodiny, pokud vás k tomu učitel nevyzve

3. VIDEO: Tipy pro učitele - jak nastavit pravidla pro jednání s rodiči?

Práce učitele s sebou automaticky přináší i nutnost jednat s rodiči, což nemusí být vždycky zcela bezproblémové. Je dobré se na tyto situace dopředu připravit, umět si stanovit zdravé hranice a dokázat správně komunikovat. S tím vám pomůže zkušená učitelka a lektorka „Školy bez poražených“ Kateřina Vrtišková, která se ve videu podělí o své tipy a praktické ukázky.

 [Přehrát video](#)

Znáte to. Rodič přijde zrovna když se chystáte na hodinu nebo se potřebujete poradit s kolegou ohledně vzdělávání některého žáka. Možná dostáváte od rodičů SMS i pozdě večer nebo o víkendu, zastavují vás na ulici a v obchodě. Jak si vybudovat hranice a nastavit rozumná pravidla v komunikaci? Co je starostí pedagoga a co už je zodpovědností rodiče? Na tyto otázky se soustředí ve videu s praktickými ukázkami pedagožka a lektorka Školy bez poražených Kateřina Vrtišková.

Struktura videa

00:47 Rodiče přicházejí za pedagogem mnohdy v nevhodnou chvíli a navíc bez ohlášení. Jak v takové chvíli reagovat?

02:48 Předem domluvená schůzka s rodiči na jejich žádost – co od toho očekávat a jaká si nastavit pravidla?

04:04 Na učitele se často obrací zoufalí rodiče, kteří si nevědí rady se svými dětmi v mimoškolních záležitostech. Úkolem pedagoga sice není tyto situace řešit a přebírat za rodiče odpovědnost, může ale jít o příležitost navázat dobrý vztah a komunikaci.

05:58 Rodiče se někdy snaží radit učitelům, jak by podle nich měli dělat svou práci. Jak se k těmto návrhům stavět a reagovat, pokud rodiče vyvíjejí nepříjemný nátlak?

10:03 Může se stát, že rodiče obejdou s problémem učitele a jdou rovnou za ředitelem. Pro tyto situace je nutné si s vedením školy nastavit pravidla.

4. VIDEO: Rozzlobený rodič a hádka s učitelem - jak řešit spory ve škole?

I rodiče mívají náročné dny a může se stát, že si svou špatnou náladu vybijí právě na vás. Budou si stěžovat, vyhrožovat, někdy i křičet nebo se ohánět školní inspekcí. V tuto chvíli je důležité, jak se k tomu jako učitel postavíte – je totiž velký rozdíl mezi obrannou a empatickou reakcí. To na hraných scénkách ukáže i lektorka Školy bez poražených Hana Čechová, která se také podělí o návod, jak takovou situaci zklidnit.

Lektorka Hana Čechová vám pomocí hraných scének ukáže a vysvětlí, jaký je rozdíl mezi impulzivní a vědomou reakcí na konflikt. Dozvíte se, jak lze pomocí vědomé reakce nepříjemnou situaci zklidnit a dovést ke konstruktivnímu závěru.

 [Přehrát video](#)

Struktura videa

00:19 Komunikace s rozzlobeným rodičem bývá velmi náročná. Existují dva přístupy, jak se k ní postavit – obranný a empatický.

03:39 Takhle ne: První ukázka zachycuje scénu, kde si rozčilená matka stěžuje na metody výuky. Pedagožka se okamžitě začíná bránit a vysvětlovat rodiči svoje stanoviska, což situaci zhoršuje.

06:14 Takto ano: V druhé ukázce je vidět průběh konfliktu, pokud by učitelka zareagovala více empaticky a s rozvahou podle předem připraveného postupu.

08:41 Lektorka bod po bodu rozebere, v čem je komunikace učitelky v první ukázce problematická. Jde totiž o navyklou obrannou reakci z pohledu pedagoga, kterou ale rodič ve svém rozčilení není schopen přijmout.

11:59 Jak to asi vidí rodič? Lektorka rozebírá druhou ukázku, v níž učitelka reaguje empaticky a aktivně naslouchá. Jen tak je v danou chvíli možné konflikt zmírnit.

15:27 I přes snahu se může stát, že bude rodič na učitele dál verbálně útočit. V takovém případě je na místě rozhovor ukončit, nabídnout rodiči jiný termín anebo doporučit vše projednat s vedením školy. Škola by měla mít pro tyto případy vždy jasně nastavená pravidla.

5. VIDEO: Schůzka s rodiči - pravidla, tipy i postřehy z praxe

Dobré vztahy s rodiči mohou učitelé velmi usnadnit práci a zajistit maximální přínos pro žáka. Od začátku je ale potřeba si pro ně stanovit jasná pravidla, a to i pro domlouvání a vedení schůzek. Příkladem může být zásada, že se na vás rodiče budou moci obracet jen v pracovních hodinách a netelefonovat třeba o víkendu.

Proč je to důležité a jak při plánování schůzek postupovat, poradí učitelka a lektorka kurzu Škola bez poražených Kateřina Vrtišková. Součástí videa jsou i praktické ukázky a zpětná vazba rodiče.

[Přehrát video](#)

Učitelka, mentorka a lektorka kurzu Škola bez poražených Kateřina Vrtišková, se s vámi podělí o dobrou praxi.

Struktura videa:

[01:21](#) Domlouvání termínu schůzky s rodičem.

[02:17](#) Téma schůzky by mělo být jasné dopředu.

[03:34](#) Hraná ukázka, jak by měla schůzka s rodičem vypadat.

[08:31](#) Ukončení schůzky a shrnutí, na čem jsme se s rodiči domluvili.

[09:40](#) Co oceňují rodiče? Příklad z praxe.

[12:39](#) Základní „3P“ pro schůzky s rodiči: profesionální komunikace, příprava, pravidla.

6. Třídní schůzky jinak - s rodiči a dětmi

Třídní schůzky nemusí být nudné a nepříjemné. V ZŠ v Děčíně se na ně těší učitelé, rodiče i děti. Společně budují dobré vztahy a zlepšují klima třídy. Inspirujte se u nás, jak na to.

Ilustrační foto | FOTO: APIV B

Třídní schůzky. Jako děti jsme se jich možná trochu báli, a to zejména, když jsme neměli tak úplně čisté svědomí. A jako učitelé zase často nevíme, jak je správně uchopit a kam je vést. V ZŠ Máchovo náměstí v Děčíně dlouhodobě pořádají učitelé rodičovské schůzky, na nichž se sejdou rodiče i děti společně.

„Jde o to hlavně budovat a tmelit třídní kolektiv a rodičům ukázat, že se nemají ve škole čeho bát,“ vysvětluje učitelka Šárka Michálková, třídní učitelka páťáků.

Třídní schůzky s kytarou

Je konec listopadu a venku už je ve čtyři hodiny odpoledne úplná tma. Ve 3. C ZŠ Máchova se ale dveře netrhnu a malá třída se rychle plní lidmi. Na třídní schůzky přicházejí děti paní učitelky Markéty Kopecké a za ruku přivádějí rodiče. „Kde sedíš, Pavlíku?“ ptá se svého syna otec v obleku. „Sem se obě nevejdeme, sednu si dozadu,“ rozhoduje se maminka černovlasé Káji. Většina rodičů si sedá do lavic a na klín si berou svoje děti. Úderem čtvrté je úplně plno a setkání začíná.

Na uvítanou děti zpívají za doprovodu kytary písničku Za 100 let a je vidět, že někteří rodiče maskují

dojetí úsměvy a nahráváním na mobilní telefony. Pak se děti vracejí do lavic a Markéta Kopecká stručně nastiňuje program schůzek. U interaktivní tabule se střídají čtveřice dětí a vyprávějí rodičům, jak byly na výletě v Praze, jak se měly na výjezdu u Máchova jezera, jak proběhl začátek školního roku. Učitelka jejich vyprávění doplňuje, doptává se dětí, rodiče se zájmem sledují prezentace. Vždy po několika výstupech přichází znovu chvíle na písničku u kytary.

Budování vztahu s rodiči

„Rodičovské schůzky s dětmi dělá velká část učitelů na ZŠ Máchova jednou ročně,“ vysvětluje Šárka Michálková. „Cílem je, aby se budoval kolektiv a zlepšovalo klima třídy. Chceme, aby se sem rodiče nebáli přijít. Vědí, že tu zažijí příjemné chvíle s učitelkou svých dětí, s dětmi a jejich spolužáky. A děti sem své rodiče v dobrém slova smyslu prostě donutí přijít, protože jim na tom záleží.“

Třídní schůzky s dětmi samozřejmě nemohou probíhat tak, jak na mnohých školách často probíhají – tedy že učitel před ostatními sděluje rodičům problematičtějších dětí, jak se neučí nebo jak zlobí. „To už by mi sem nikdy nepřišli právě ti, s nimiž potřebuji nejvíc navázat fungující komunikaci a dobré vztahy,“ vysvětluje Šárka Michálková. „Když s někým potřebuji řešit něco nepříjemného, pošlu mu mail nebo zavolám, abychom si domluvili individuální setkání. Rodičovské schůzky – s dětmi, nebo bez nich – jsou prostě příjemným setkáním, kde si povíme, jak šikovné máme děti, jak je nám spolu fajn a jaké akce plánujeme.“ Pevnou součástí schůzek tak jsou drobné, ale důležité aktivity pouze pro rodiče nebo pro rodiče s dětmi.

Interaktivní prvky

A v tomto duchu se odvíjí i setkání ve 3. C.

„Měli jsme projekt 30 let svobody, kdy jsme si s dětmi povídali o svobodě, demokracii a o tom, proč jsou tyto hodnoty pro nás zásadní,“ vysvětluje Markéta Kopecká. „Když jsem se dětí ptala, co to je svoboda, tak některé zmiňovaly cestování k moři, výlety s rodinou, vlastní pokoj nebo kroužky. A já bych teď chtěla rozdat papíry a tužky vám a poprosit vás, abyste napsali, co je svoboda pro vás. A my vám k tomu zazpíváme.“

Zatímco děti před tabulí zpívají píseň Anděl od Karla Kryla, někteří rodiče píší, další okusují tužky nebo s pohledem upřeným na strop hledají inspiraci. „Je někdo, kdo se s námi chce podělit?“ ptá se učitelka a rodiče svým dětem přistrkují papírky s vlastním pojetím slova svoboda. Děti se hlásí a čtou: můžeme cestovat, kam chceme, můžeme studovat, co chceme, nemusíme se bát říkat, co si myslíme, můžeme se rozhodovat jen podle sebe. A navazuje další aktivita: učitelka dětem zkraje listopadu rozdala pracovní listy, na nichž byla řada dříve běžně používaných slov, a děti měly hádat, co znamenají. „Tak schválně, rodiče, co to jsou dederonky?“ ptá se učitelka a tatínek v řadě u okna vystřelí: „To byly košile!“ A děti čtou, co si myslely ony: bonbony, tramvaje, boty... Rodiče se výborně baví a tipovačka pokračuje dál.

Autorita učitele vs. partáctví

„Když si takhle s rodiči a dětmi zahrajeme nějakou hru, popovídáme si, najednou mě nevidí jako autoritu, ale jako součást party,“ vysvětluje Šárka Michálková. „Dozvědí se tu hodně o svých dětech, o ostatních dětech i o dalších rodinách. Nikdo nemusí mluvit nahlas, nikoho do ničeho nenutíme, ale je pravda, že když se zapojují děti, rodiče se pak často nechtějí nechat zahanbit.“

Rodičovské schůzky tohoto typu samozřejmě vyžadují přípravu – od dětí samotných a především od učitele. Je třeba vymyslet, jak rodiče oslovit, jakou aktivitu s nimi udělat. V první třídě se obvykle začíná zlehka, v dalších ročnících už se rodiče trochu znají a zvykají si na to, že si to do školy nejdou jen „odsedět“. Navíc učitelé v ZŠ Máchova pečlivě udržují webové stránky svých tříd, takže organizační věci se všichni dozvědí na internetu a není třeba se s nimi příliš dlouho zdržovat.

I setkání rodičů a dětí ve 3. C za hodinku končí. Markéta Kopecká rodičům ještě na závěr zdůrazňuje, že je třeba děti doma motivovat ke čtení, cvičit s nimi násobilku, povídat si. „Získáte zodpovědné, pečlivé, pořádné děti a výhledově fajn dospělé!“ ubezpečuje rodiče. „Děkuji vám, že jste přišli, strávili tady s námi ten čas. Možná ta hodinka, kdy jste mohli držet svoje dítě na klíně a být s ním, je pro vás vzácná. Mějte se hezky a zase na viděnou,“ loučí se se všemi přítomnými a dvojice rodičů a dětí se trousí do večerní tmy.

Tipy na třídní schůzky trochu jinak

Chtěli byste pořádat také podobná setkání rodičů a dětí a nevíte, jak na to? Zkuste *tipy* na aktivity od Šárky Michálkové ze ZŠ Máchovo náměstí nebo alespoň *nápady* na oživení třídní schůzky bez dětí.

[Tipy na aktivity pro rodiče a děti](#)

[Tipy na aktivity na rodičovské schůzky bez dětí](#)

7. Rodičovské schůzky formou poradního kruhu

Stížnost bývá krajní formou, kterou rodiče vyjadřují nespokojenost s prací učitelů. Chcete těmto situacím předejít? Zkuste formu poradního kruhu. Hodí se pro zlepšení vašich vztahů s rodiči i dětmi. Formu poradního kruhu můžete využít místo tradičních třídních schůzek. Školy ve Spojených státech, Kanadě a některých dalších zemích postupně zavádějí poradní kruh jako jeden z předmětů už třicet let, ve větší míře pak od roku 2006.

Ilustrační foto | FOTO: Freepik

Charakteristika aktivity:

Poradní kruh (anglicky council, neboli rada, kruh otevřené komunikace) je časem prověřená jednoduchá technika, která vám pomůže odbourat bariéry a dostat se až k samé podstatě lidské komunikace. Má svá jasná pravidla a dané téma. Forma kruhu usnadňuje komunikaci na partnerské úrovni, posiluje porozumění, solidaritu a upřímnou, autentickou komunikaci. Poradní kruhy se v dnešní době využívají při práci s různými skupinami – pracovními týmy, dětskými kolektivy, komunitami i rodinami. Pokud vyzkoušíte formu kruhu ve škole, rodiče i děti budou cítit méně zábran mluvit otevřeně a upřímně než v tradiční formě uspořádání školní třídy, kdy učitel autoritativně stojí před sedícími rodiči a dětmi nebo sedí za stolem čelem ke všem ostatním.

Forma poradních kruhů příjemně oživí schéma vašich třídních schůzek. Cyril Mooney (zkušená pedagožka propagující [hodnotové vzdělávání](#), pozn.) říká, že třídní schůzky jsou především o práci s rodiči. Nejde o schůzky na téma prospěch dětí. Ona sama na schůzkách komunikovala vize a důvody změn, které chce zavést. Dělal to dlouho předtím, než ve škole uvedla do praxe nějaké novinky. Věděla, že bez včasné a důkladné komunikace by byly změny pro rodiče nesrozumitelné a bránili by se jim.

„Nepodceňujte význam a závažnost lidského propojení a sdílení. Kvalitní vztahy tvoří základní podmínku vzdělávání. Rozumět vztahům mezi lidmi, o to v učení jde především.“ Rita Pierson, pedagožka v TED Talks Education, květen 2013

Velikost skupiny

3 – cca 40 lidí, podle situace

Čas

1-3 hodiny

Pomůcky

Mluvicí předmět (něco neutrálního), např. kamenný oblázek

Volitelně: svíčka, zásady kruhu napsané na papírových kartičkách, uprostřed symbol kruhu vytvořený z přírodnin... (podle vkusu publika a zaměření kruhu)

Postup

Všichni účastníci se posadí do kruhu, na židle nebo na zem. Kruh obvykle zahajují učitelé, ale může i někdo z rodičů. Poté dostane každý z účastníků slovo a několika větami popíše, co vnímá jako svoje téma, které by chtěl v kruhu otevřít. Ten, kdo kruh vede, pak zkusí vytáhnout nějaký spojující prvek – to, co se prolíná většinou sdělení – a stanoví téma setkání. Může jít i o nějaký širší pojem, jako je například harmonie, porozumění, vděčnost apod. Do tohoto procesu může kdokoli vstoupit a vyjádřit se, jestli to taky tak vidí, nebo jestli tam pro sebe vnímá jiné téma. Důležitou součástí kruhu

je tzv. mluvící předmět. Tento předmět koluje kruhem a dává právo mluvit k tomu, kdo předmět právě drží. Toto pravidlo zaručí, že si účastníci neskáčou do řeči. Na začátku setkání předmět koluje a každý se tak může vyjádřit. Poté to funguje tak, že kdo chce slovo, vezme si předmět, který leží uprostřed kruhu, promluví a předmět znovu vrátí na místo. Nutkání okomentovat nebo doplnit to, co říkají ostatní, může být velmi silné, proto je důležité, aby ten, kdo kruh vede, toto pravidlo připomínal vždy, když ho účastníci nedodržují.

V kruhu byste vždy měli pozorně naslouchat, mluvit upřímně, nehodnotit a nic neočekávat. Být plně přítomni a vzájemně propojeni.

Příklad z praxe komunitní školy

V lesní komunitní škole a školce Bezinka se schází 30 až 40 lidí (rodičů a učitelů) přibližně 4x za rok. Termíny setkání volí tak, aby mělo co nejvíce rodičů možnost přijít, tedy například ve dny, kdy je nachystán i jiný program pro rodiče, druhý den je svátek a rodiče tak nemusejí do práce. Kruh trvá podle potřeby od jedné do tří hodin. Běžná 45minutová vyučovací hodina bývá pro hlubší probrání většiny témat příliš krátká.

V rámci kruhu nemají účastníci povinnost aktivně mluvit, ale v kruhu sedí všichni, není tam žádné naslouchající obecenstvo, nejde o divadlo. Vždy se objeví několik aktivních jedinců a někteří mlčí. To, co mají na srdci, často řekne třeba někdo jiný. Není žádnou povinností promluvit, podstatné je, aby se všichni cítili bezpečně a byli tam jen ti, kteří tam chtějí být.

„Ze začátku jsem měla pocit, že když se sejdem jako rodiče s učiteli a s vedením školy, tak máme něco řešit, nějaký problém a na konci dojít k jeho řešení - návrh, že od teď se to bude dělat tak a tak, bude se to řešit tímto způsobem. V rámci poradního kruhu se ale vykládá - není to o tom si odškrtnout jednotlivá témata jako například stravování. Vzájemně se sdílí a povídá a vyladuje,“ říká Tereza Odstrčilová, jedna z maminek, jejíž dcera lesní školu navštěvuje.

Jestli si díky setkání ve skupině někdo něco uvědomí, změni náhled apod., není nikdy 100% jisté. Přesto dobrým výsledkem bývá i samotná účast v kruhu, slyšet, jak se ostatní k věcem vyjadřují, seznámit se s jinými názory a zkušenostmi. A pak se někdy později v životě může stát, že to, co jste se tam dozvěděli, zapadne v nějaké konkrétní situaci na správné místo jako dílek do skládačky a dojde ke změně nebo malému posunu ve vašem myšlení a vnímání.

„Co mi poradní kruh dává? Sdílení - například jsem měla pocit, že zatímco ostatní prochází vzděláváním v alternativní škole bez problémů, jenom já zažívám nějaké obavy, nejistoty, pocit, že naše dítě se učí oproti ostatním málo... a najednou zjistíte, že ne, že ostatní mají také potíže, větší nebo jiné. A že problémy řeší i rodiče na státních školách a že je v pořádku mít pochybnosti,“ dodává Tereza.

Varianty aktivity

Poradní kruhy využívá celá řada škol **při práci s dětmi**, časté jsou například **ranní kruhy**, ve kterých učitelé sdílejí konkrétní téma důležité pro daný den nebo pro fungování třídního kolektivu a školy. Cesta poradního kruhu má velký význam, sílu a spoustu přínosů vyzkoušených v dlouhodobé praxi škol. Děti se učí být pozorné, naslouchat, komunikovat otevřeně a vyjadřovat své pocity a myšlenky. Dlouholeté zkušenosti z různých škol ukazují, že dochází ke zlepšení školního prospěchu, k posilování kladného vztahu ke škole, posílení sociálních vztahů a pocitu sounáležitosti a také k překonávání rasových a kulturních rozdílů.

Faktory úspěchu

- Pro efektivní práci s poradními kruhy je potřeba, abyste ovládali základní principy partnerské komunikace. Dokážete pak lépe číst reakce rodičů a adekvátně na ně reagovat. Umět si nebrat věci osobně a kritiku řešit konstruktivně, nebát se jí, v tom to je. Bez tréninku v těchto dovednostech raději metodu kruhů neaplikujte.
- Dobrým začátkem může být i kruh, kde jenom vyslovíte a popíšete, jak to mezi sebou s rodiči teď máte. Můžete mluvit o tom, proč je tak těžké spolu komunikovat. Hovořit o tom, co se děje teď, zůstat v přítomnosti. Ačkoliv běžně moderátor zůstává v pozadí, v tomto případě kruh musí vést ředitel nebo jiný pedagog, který už s tím má zkušenost.

Tady je jeden příklad, jak popsat své pocity, které prožíváte právě teď.

„Ted' cítím zlost, zmatek, nevím, co s tím, říkám si, jestli to mám zabalit a nechat to, jak to je. Nebudeme se o tom tady bavit... zároveň si ale říkám, že to nechci vzdát, že bych chtěl, aby nám tady bylo všem dobře, a potřebuji vaši pomoc.“

- V praxi dobře funguje, když si metodu postupně vyzkoušíte vy i děti. Teprve ve chvíli, kdy spolu s ostatními učiteli dokážete komunikovat v kruhu bez ostychu, že řeknete něco hloupého nebo nevhodného, dokážete vést kruh i s rodiči a dětmi.
- Aby tato technika dobře zafungovala, budete vždy potřebovat čas, aby se účastníci kruhu spolu naučili otevřeně a s důvěrou komunikovat. Potřebují vícekrát zažít, že jim jsou tato setkání v něčem konkrétním užitečná. Proto se setkání v kruzích opakují, účastníci se postupně vyladují a učí se otevřeně a autenticky komunikovat.

Rizika

- Zavést novou formu vedení třídních schůzek ve formě poradního kruhu nemusí být snadné. Může tomu bránit představa, která mezi rodiči panuje o školách – učitel mluví, je autoritou, která říká, jak to bude a co mají dělat. Silné bývají i obavy z hodnocení, a to jak na straně rodičů, tak na straně vaší.

- Můžete očekávat, že uvědomělý rodič řekne: „*Já si nevím rady, cítím se přetížený domácími úkoly, které mám dělat s dětmi, sám tomu nerozumím...*“. Je ale pravděpodobnější, že se setkáte s reakcí typu: „*Vy ty děti hrozně přetěžujete, dáváte jim moc domácích úkolů.*“ Ve chvíli, kdy si tuto výtku vezmete za své osobní hodnocení, a ne jako vyjádření pocitů rodiče ohledně domácích úkolů, může se stát, že jeho reakcí bude obrana nebo útok, a vaší reakcí bude obhajoba. V této chvíli je dobré použít techniky z partnerské a nenásilné komunikace. V poradním kruhu získáte a poskytnete prostor, jak být slyšen, nehodnocen. Díky sdílení dochází k posilování vzájemných vztahů.
- **Raději se kruhy neučte svépomocí. Nejistíte tak, jak má správný kruh vypadat. Je lepší se kruhu nejdřív zúčastnit, vidět, jak se vede, a pouštět se do toho postupně. Kruhy nejen ve školách se konají na různých místech ČR.**

Zaujala vás metoda? Tady jsou první kroky, které můžete udělat:

Zkuste jít na kurz. V České republice existuje podpůrná síť poradních kruhů. Jejich lektoři školí zájemce na certifikované nositele kruhů, kteří tak mohou zodpovědně vést poradní kruhy v souladu s principy zakládající organizace. Více informací najdete například na webových stránkách:

<https://www.dosveta.org/vzd%C4%9Bl%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD-a-kurzy/syst%C3%A9my-porad>

Obrátit se můžete i na projekt Férová škola, kde probíhají školení formou DVPP:

<https://www.ferovaskola.cz/>

Podívat se můžete také na Facebook: [Poradní kruh CZ/SK – Way of Council](#) – pravidelně se tam konají kruhy pro vzdělavatele.

Další odkazy, zdroje:

Cesta poradního kruhu. Coleová V., Zimmermann, J., DharmaGaia 2016

[Webové stránky evropské sítě poradních kruhů](#)

[Webové stránky centra, které školí metodu poradních kruhů v Los Angeles \(USA\)](#)

Férová škola: [Případová studie Zavedení metody poradních kruhů do základní školy](#)

8. Principy komunikace školy s rodiči

Rodina a škola – to jsou dva světy, které stojí za to propojit. Jedině vzájemný respekt, dialog a spolupráce mezi rodiči, dětmi a školou dokáže kultivovat jeden společný svět. V takovém světě je pak radost vyučovat i učit se.

Ilustrační foto | FOTO: Pixabay

To se lehký řekne, ale praxe někdy umí být i značně komplikovaná, že? Podívejme se na to z té lehčí stránky, začněme teorii s konkrétními příklady. Když k tomu přidáme zdravý selský rozum, dobrá praxe už se dostaví sama.

„Naším úkolem je vytvořit školy přátelské k rodičům a domovy přátelské ke škole.“ Joyce Epstein, Inclusive Schools Network

Principy kvalitní komunikace školy s rodinou

1. Informování

Rodiče mají vědět, jak se dítěti ve škole daří (v učení i ve vztazích), jak se vzdělává a rozvíjí.

Učitelé nejčastěji informují rodiče, až když se děje něco nepatřičného (špatný prospěch, nevhodné chování, nedostatečná docházka nebo podezření na šikanu) [1]. Učitel se tak stává poslem špatných

zpráv a komunikace s ním indikuje nepříjemný zážitek. Rodiče by přitom ocenili i ty příjemné informace týkající se silných stránek a úspěchů jejich dítěte, způsobu výuky a vzdělávací filozofie školy nebo informace o tom, jak postupovat při domácí přípravě. [2]

2. Vysvětlování

Rodiče mají rozumět tomu, co se ve škole děje, jakými metodami jsou jejich děti vyučovány a proč.

Rodiče potřebují od školy získat informace o vyučovacích metodách, ať už se jedná o Hejného matematiku, nebo genetickou metodu čtení. Je velmi pravděpodobné, že někteří rodiče o této metodě nikdy neslyšeli, natož aby rozuměli jejímu používání. Pokud se učitel o metodě pouze letmo zmíní na třídních schůzkách, může to být pro mnoho rodičů nedostatečné. Často se ale zároveň stydí požádat o vysvětlení a raději dál tápou. Pokud rodič nemá dostatek informací o metodě, může být pro něj obtížné adekvátně podpořit své dítě například u domácích úkolů. Je tedy chválné, že stále více učitelů rodičům pravidelně posílá zprávu o tom, co s dětmi dělají, jak postupují a co od rodičů potřebují. Úplně jednoduše jako popis receptu do kuchařky s vysvětlením, proč je to důležité.

3. Pozorování

Rodiče mají mít možnost nahlédnout do skutečného života školy (během slavnostních příležitostí i v rámci běžného vyučování).

Rodiče dětí ze ZŠ v Mnichovicích například pořádají Den otevřených dveří v neděli odpoledne, aby rodiče mohli přijít, aniž by si brali dovolenou. Účastní se ho celý pedagogický sbor. Rodiče mají možnost poznat různé koncepty učení.

- Rodiče si mohou prohlédnout celou školu od sklepa po půdu.
- Učitelé jsou v učebnách připraveni podat více informací.
- Průvodci rodičů jsou samy děti.

Pokud jim nestačí ukázky výuky (od tělocviku po matematiku), mají možnost dorazit i následující den, v pondělí, přímo do výuky a poznat tak „realitu všedního dne“. [3]

4. Participace

Rodiče by měli dostat příležitost skutečně pomoci učitelům (jako výpomoc při akcích, asistenti ve výuce, jako poskytovatelé zpětné vazby, ale i v roli mentorů pro nové rodiče).

ZŠ TGM v Poděbradech uskutečnila projekt Jedna rodina. Rodiče byli v průběhu celého roku zváni do školy, aby představili formou přednášky, workshopu nebo prezentace, co to znamená, když řeknou: „Jdu do práce“. Po velkém úspěchu v prvním roce škola zvažuje, že nabídku rozšíří i na prarodiče. [4]

5. Rozhodování

Rodiče by měli dostat příležitost zapojit se do rozhodování o škole, naplní výuky i rozvoji školy.

Rodiče se mohou zapojit do rozhodování o škole například účastí ve školské radě. Rozhovor o tom,

jak funguje školská rada, najdete tady: [Školská rada nese pečeť povinnosti](#).

Společné akce sbližují

Víte, že společné akce učitelé-rodice-žáci vám značně usnadní práci?

Společné akce totiž:

1. prohlubují spolupráci s rodiči
2. zvyšují důvěru rodičů ke škole
3. pomáhají průběžně předávat potřebné informace
4. udržují zájem a motivaci rodičů ke spolupráci.

Třídní schůzky, dny otevřených dveří a besídky před Vánocemi nebo koncem školního roku, to znají a mají už snad všichni. Nabídka společných aktivit ale může být mnohem bohatší. [\[13\]](#)

Podívejte se, jakými akcemi se můžete k dětem a jejich rodinám ještě víc přiblížit.

• Setkání předškoláků

Setkání předškoláků pomůže nadcházejícím prvňákům, aby se mezi sebou poznali, ještě než začne školní rok. Pomůže jim také v orientaci v novém prostředí. Pro děti může být například stresující, když první školní den nevědí, kde se ve škole nacházejí toalety, jak se dostanou do umývárny nebo do jídelny. Ostýchají se zeptat. Setkání může zahrnovat „cestu školáka od vstupního vchodu přes šatny do třídy“ s vysvětlením, co je třeba a jaká pravidla se dodržují. Děti si s sebou mohou vzít běžné školní pomůcky, které do školy budou nosit a které si ten den vyzkoušejí. Může proběhnout prohlídka družiny, tělocvičny, jídelny a celého areálu školy. Společné setkání ve třídě může sloužit ke společným aktivitám, čtení apod.

• Informační setkání pro rodiče prvňáčků

Návštěva školy, zápis a informační setkání pro rodiče prvňáků jim nabízí příležitost poznat atmosféru školy. Program může obsahovat například tyto aktivity: představení vedení školy, představení třídních učitelek v budoucích 1. třídách, informace o družině, stravování, zájmové činnosti na škole, odpovědi na dotazy rodičů, plán aktivit pro budoucí prvňáčky, informace k zápisu, informace k platné legislativě, seznámení s pravidly pro rodiče (např. Desatero rodiče), informace o adaptačních kurzech pro prvňáčky, pokud je škola pořádá.

• Dny otevřených dveří pro rodiče prvňáčků

Je skvělé, když mohou rodiče přijít spolu s budoucími prvňáčky a podívat se přímo do vyučování anebo se do něj přímo zapojit. Rodiče mohou provést po škole žáci 8. a 9. tříd. Vedení školy může rovněž provést rodiče po škole (nabídnout například několik termínů během dne) anebo může nabídnout několik termínů informačních schůzek se zodpovězením dotazů pro rodiče. Je možné přizvat odborníka (například školního psychologa) a uspořádat pro rodiče přednášku o nástupu do školy nebo o adaptaci dětí na výuku. Je možné nabídnout individuální konzultace s odborníkem. Rodiče si rádi prohlédnou i družinu, školní jídelnu, tělocvičnu, práci dětí v kroužcích, vyzkouší si práci s technologiemi (interaktivní tabule) apod. Na Den otevřených dveří je možné pozvat i bývalé žáky anebo bývalé učitele. Některé školy nabízejí ukázkové hodiny, vystoupení pěveckého sboru,

ukázky práce žáků, výstavu učebních materiálů žáků 1. tříd anebo společné sportovní aktivity.

Jiné školy pořádají Den otevřených dveří pro rodiče celoročně. Rodiče se informují a objednají vždy předem.

- **Společné akce: besídky, sportovní dny**

Na besídky a společné sportovní dny je možné pozvat i prarodiče dětí a jejich příbuzné. Je možné požádat aktivní rodiče, aby pomohli například s organizací, přípravou občerstvení a s oslovením ostatních rodičů.

- **Společný pobyt pro rodiče prvňáčků (adaptační kurz)**

Adaptační kurz na začátku školního roku určený dětem i rodičům usnadňuje učitelům stmelení třídního kolektivu. Děti a rodiče si navíc mohou v průběhu kurzu postupně budovat vztah k učitelům. Formy adaptačního kurzu mohou být různé. Může se jednat o společná setkání dětí, rodičů a prarodičů ve škole, kdy náplní jsou rukodělné a sportovní aktivity. Roli pozorovatele u rodičů je vhodné střídat jejich aktivním zapojením do činností. Jiné školy pořádají dvoudenní adaptační kurzy pro rodiče a jejich prvňáčky mimo prostředí školy. Náplní jsou seznamovací a týmové hry. Děti mají svůj vlastní program, rodiče pak mají společný večerní program s učiteli a instruktory. Kurz je ale možné uspořádat jako dvoudenní přímo ve škole bez účasti rodičů (program probíhá pouze přes den v délce max. 4 hodin). Výhodou je poznání prostředí školy a orientace v ní. Takový kurz je dětem a rodičům možné nabídnout třeba v posledním srpnovém týdnu.

- **Přítomnost rodičů ve vyučování**

ZŠ Máchova v Děčíně nabízí vždy jeden den v měsíci možnost, aby rodiče nahlédli do vyučování. Rodiče se mohou zapojit do společných aktivit. Podmínkou je vypnutí mobilního telefonu a dodržování příchozu o přestávkách. Rodiče s dětmi mohou například společně plnit úkoly u počítače. Děti mohou rodičům předvést hudební/pěvecké vystoupení. [5]

- **Konzultace/individuální třídní schůzky rodiče-učitel-dítě**

ZŠ Londýnská v Praze pořádá jednou ročně „tripartitní setkání“. V domluveném čase se sejdou třídní učitel, zákonný zástupce (ideálně zástupci) dítěte a dítě. Třídní učitel má na toto setkání připraveny informace a podklady od vyučujících, kteří dítě vyučují. Součástí těchto setkávání je hodnocení rozvoje klíčových kompetencí jednotlivých dětí, jako je například komunikace a spolupráce se spolužáky a s pedagogy, motivace k učení, logické uvažování, tvořivé myšlení. [6]

- **Společné třídní schůzky rodičů, dětí a učitele (spojené například s ukázkou práce dětí)**

ZŠ Máchova v Děčíně pořádá netradiční třídní schůzky rodičů a dětí. Ty mohou zahrnovat vystoupení dětí (například pěvecké vystoupení) anebo děti ve trojicích představují rodičům jednotlivé učební předměty. Děti také představí samy sebe, co mají rády, co je baví ve škole, čím by chtěly být v budoucnosti.

Náplní společných třídních schůzek jsou pochopitelně i společné aktivity dětí a rodičů, jako třeba technika vzájemného obkreslování rukou – rodiče i děti do každého obkresleného prstu napíší vzájemné pozitivní ocenění. [7]

- **Třídní schůzky rodičů spojené s jejich aktivním zapojením (diskuse, hlasování, společná práce)**

Rodiče mohou svým dětem během třídních schůzek napsat na kartičky vzkazy, ve kterých je povzbudí, sdělí jim, co mají na srdci, a připojí nějakou „indicii“ (obrázek, symbol nebo větu), aby dítě mohlo poznat, že vzkaz je od nich. Podepíší se ovšem jen jako „máma“ anebo „táta“. Vzkazy jsou připevněné magnetkami na tabuli a úkolem dětí je druhý den ráno poznat, který rodičovský vzkaz patří právě jim. Děti, které chtějí, mohou vzkaz nahlas ostatním přečíst. Tuto techniku používá například Základní škola Máchova v Děčíně. Technika je vhodná pro děti na 1. stupni ZŠ, ale je možné ji využít i pro děti starší. [8]

- **Setkání prarodičů a studentů**

Gymnázium Jana Palacha v Praze zve prarodiče na přednášku o kulturní antropologii místa, ve kterém žijí. Prarodiče si mohou prohlédnout školu a jsou jim představeny moderní technologie, které jsou ve škole používány. Škola uvádí, že prarodiče mají o setkání velký zájem. Studenti si přitom zahrají na učitele a prarodičům poskytnou základní návody a informace, jak pracovat s online vyhledávači. [9]

- **Individuální konzultace s rodiči**

Pro většinu rodičů je běžné se školou komunikovat jen v případě obtíží a problémů. Zprávy přicházející ze školy často považují za kritiku nebo problém. Je proto vhodné rodiče informovat průběžně i o pozitivních skutečnostech, o tom, co se povedlo, jaké aktivity děti absolvovaly. Rodič, který je zvyklý se školou častěji komunikovat (i třeba jen pasivně), přičemž získává i pozitivní informace, se bude méně obávat individuálních schůzek s pedagogem. Pokud setkání iniciuje pedagog, je vhodné rodiče předem připravit, informovat o obsahu a cíli schůzky. Pokud setkání iniciuje rodič a jedná se o řešení konfliktu, je vhodné, pokud je schůzce přítomna třetí (neutrální) osoba. [10]

- **Návštěva pedagoga v rodině**

Aktivita je vhodná zejména v menších obcích, kde se lidé navzájem znají. Pedagog má tedy možnost se s rodiči potkávat v rámci života obce. Návštěvu je možné iniciovat zejména v tom případě, pokud se rodiče z různých důvodů obávají do školy docházet, obávají se komunikovat s pedagogy. Dle vyhodnocení situace může jít pedagog na schůzku samostatně, anebo s doprovodem terénního pracovníka nebo pracovníka sociálního odboru, kteří s rodinou už spolupracují. Aktivitu je tedy vhodné zařadit tam, kde v obci už je s rodinami v kontaktu sociální či terénní pracovník obce.

- **Rodičovská kavárna / vzdělávací semináře pro rodiče, které může organizovat učitel anebo někdo z rodičů**

Sdružení rodičů při škole anebo Sdružení rodičů a přátel školy může pomoci zorganizovat odpolední přednášku pro rodiče. Rodiče sami zjistí u ostatních rodičů zájem o téma a podle toho zorganizují pozvání určitého odborníka.

- **Kurikulární dopoledne / setkání**

Během kurikulárních dopolední se rodiče od učitelů a vedení školy dozvědí, co, jak a proč se ve škole učí. [11] Rodiče mají možnost seznámit se s metodami výuky, zejména s těmi novými a neznámými. Kurikulární dopoledne se mohou stát součástí programu informačních schůzek pro rodiče prvňáčků,

adaptačních kurzů pro děti a rodiče, rodičovských kaváren apod. Téma mohou pomoci stanovit/vybrat sami rodiče, dle toho, čemu ohledně výuky nerozumějí. Setkání mohou vést jak učitelé, tak přizvaní odborníci. Frekvence setkání je na zvážení školy, setkání by ale neměla probíhat například jen jednorázově ve školním roce, jejich smysl se pak vytrácí. [12]

• Zapojení rodiče / rodičů do projektového dne / projektové činnosti třídy

Pokud se škola účastní projektové činnosti, ve které je potřeba něco vyrobit, sestavit anebo naplánovat, je možné požádat o spolupráci rodiče, který dětem ukáže, jak prakticky postupovat. Rodič se může účastnit například části odpolední aktivity.

K setkání a vzájemnému poznání rodičů, učitelů a dětí se, jak vidno, důvod vždycky najde, když je vůle. Některé příklady z praxe jsou důkazem toho, že kreativité se meze rozhodně nekladou. Jsou naopak velmi žádoucí. Když to baví všechny zúčastněné strany, je to na výsledku znát.

Zdomácní některá z těchto akcí i ve vaší škole? Podělte se s námi o vaše originální akce, o kterých jsme se zatím nikde nedočetli?

S rodiči o škole a dětech

Zkuste si projít následující seznam konkrétních příkladů interakce s rodiči a zaškrtněte všechno, co platí u vás a ve vaší škole.

- Rodiče mají přístup ke školnímu řádu, přečetli si ho a rozumí mu. Pokud rodičům nebylo něco jasné, pedagogové nebo ředitel to s nimi probrali.
- S rodiči podepisujeme dohodu se školou, a to se závazky rodičů i pedagogů. Anebo: rodiče si přečetli a znají školní Kodex rodiče, Desatero rodiče apod.
- S rodiči dětí jsme v kontaktu skrze
 - třídní schůzky
 - osobní konzultace
 - e-mail
 - telefonní hovory / SMS zprávy
 - týdenní výukové listy dítěte, kde rodiče mohou připsat vlastní komentář/poznámky
 - webové stránky školy – diskusní fóra pro rodiče, aktualizované informace apod.
 - informační nástěnku ve škole
 - Facebook, Twitter a další sociální sítě
 - elektronickou žákovskou knížku
 - schránku pro návrhy
 - zpravodaj nebo školní časopis
- Rodičům nabízíme možnost individuálních třídních schůzek (setkání dítěte, pedagoga a rodičů, anebo jen setkání pedagoga a rodičů).
- Rodičům jsme schopni doporučit v případě potřeby vhodného odborníka.
- Vedení školy i pedagogové se ptají rodičů na jejich názor, kam má škola dál směřovat.

Vybrali jste méně než sedm odpovědí? Není to škoda? Máte více? Gratulace!

[Vyplnit si test>>](#)

Třídní schůzky, elektronická žákovská knížka a osobní konzultace jsou nejčastějšími způsoby komunikace pedagogů a rodičů. A tím to většinou hasne. Obě strany se s nimi sice často a rády spokojí, ale má to svá úskalí. Mějte na paměti, že rodiče jsou zatím obecně zvyklí komunikovat se školou sporadicky. Do školy se odhodlají osobně zajít anebo ji jiným způsobem kontaktovat až v případě vzniklých problémů. Pokud je škola kontaktuje sama, budou věřit jen potíže a nutnost je řešit. A to je pro ně nepříjemná představa, které se raději vyhnou, pokud možno. Tak pojďme tenhle zvyk změnit. Pravidelným sdílením informací, tipů a novinek rodiče dokážete udržet ve střehu. Komunikujte prostě i jen tak a nevťiravým způsobem. Držte si rodiče při těle a oni pak neutečou, ani když bude potřeba řešit něco závažnějšího.

Tip

Zkuste se někdy projít školou optikou rodiče. Projděte se od vstupních dveří do družiny nebo do třídy na třídní schůzku. Jak na vás škola působí?

Tipy na sbližování s rodiči [14]:

- Požádejte rodiče o pomoc s organizací sportovních akcí, besídek, karnevalů a dalších aktivit školy.
- Požádejte aktivní rodiče o pomoc se zajištěním materiálních pomůcek nebo autobusu na třídní výlet.
- S pomocí rodičovského sdružení při škole iniciujte další pomoc rodičů – například darování knih do školní knihovny.
- Domluvte se s rodiči a zajistěte exkurzi dětí do podniku, kde některý rodič pracuje.
- Zapojte rodiče coby aktivní přispěvatele do školního časopisu.
- Oslovte aktivní rodiče, zda by neměli zájem pustit se do pořádání rodičovských besed s účastí dětí nebo učitelů.
- Vyzvěte aktivní rodiče, aby se stali členem v Radě školy nebo ve Sdružení rodičů.
- Aktivní rodiče můžete směřovat na občanské sdružení pro rodiče www.rodicevitani.cz.

Můžete se také obrátit se na vedení školy, vyjádřit své potřeby a přijít s konkrétními návrhy ohledně komunikace a spolupráce s rodiči. Pomůžete tak spoluvytvářet [kulturu školy](#).

Pokud si nejste jisti ohledně komunikace s rodiči, obraťte se na psychology v pedagogicko-psychologické poradně nebo na školního psychologa, pokud ho škola má.

Koncepty, které spolupráci s rodiči dlouhodobě reprezentují a podporují, jsou např. program občanského sdružení Step by Step „Začít spolu“ nebo projekt společnosti EDUin „Rodiče vítáni“.

Základem dobré komunikace s rodiči v každém případě zůstává respekt, pravidelnost a srozumitelnost. Nepouštějte „své“ rodiče z dohledu, buďte jim nablízku, když to potřebují, potkávejte se na pravidelných akcích, pěstujte partnerství. Oni tu pak budou na oplátku pro vás, pro školu a pro svoje děti, připraveni k dialogu a konstruktivnímu řešení.

Přílohy

[Jak se vzájemně vidíme - nástroj pro analýzu](#)

Zdroje:

- [1] Hladíková, M. (2011). *Spolupráce učitele s rodiči žáků*. Diplomová práce, vedoucí PhDr. Jaroslav Řezáč, CSc., Masarykova univerzita Brno, s. 63. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/unkof/Spoluprace_ucitele_s_rodici_zaku.doc.pdf (staženo 5. 7. 2019).
- [2] Feřtek, T. (2011). *Rodiče vítáni. Praktický návod, jak usmířit rodiče a učitele našich dětí*. Yanachi s.r.o., EduIn, Kafka Print, Praha, s. 3
- [3] Felcmanová, A. (2013). *Rodiče – nečekaní spojenci: jak rozvíjet partnerský dialog mezi školou a rodinou*. Člověk v tísni, vzdělávací program Varianty, Praha, s. 17. ISBN 978-80-87456-45-3.
- [4] Felcmanová, A. (2013). *Rodiče – nečekaní spojenci: jak rozvíjet partnerský dialog mezi školou a rodinou*. Člověk v tísni, vzdělávací program Varianty, Praha, s. 59. ISBN 978-80-87456-45-3.
- [5] Michálková, Š. (nedatováno). Základní škola Máchova, Děčín. Interní materiál školy – veřejně sdílená dokumentace výuky ve škole. Dostupné z: https://photos.google.com/share/AF1QipNJ3i4ywy9IcOxXq1euDbHqiskm2rjyyJ_lgFqMFRYu_eLdr89n2wUUhVKl60Frvq?key=NWdTzmZWa2RYYUg0TmpCdzlpMjjZN2lQNF84azZ3
- [6] Ševčík, M. (2018). *Svobodná základní škola – ŠVP pro základní vzdělávání*. ZŠ Londýnská. Dostupné z: <https://www.londynska.cz/storage/upload/svp10.pdf> (staženo 6. 8. 2019).
- [7] Michálková, Š. (2018) Základní škola Máchova, Děčín. Interní materiál školy – veřejně sdílená dokumentace výuky ve škole. Dostupné z: https://photos.google.com/share/AF1QipO_HoktIFVYAorxV6ugmr2j9dwcY2hCDWM5UzTtyT4FXmaQx9q1fLrGwRNjq-2Q0A?key=WVR0MjRTakx5cG1La3JnbE5kcFgwV0pETVM2Y093 (staženo 6. 8. 2019).
- [8] Michálková, Š. (20178). Základní škola Máchova, Děčín. Interní materiál školy – veřejně sdílená dokumentace výuky ve škole. Dostupné z: https://photos.google.com/share/AF1QipOz3s8dBvpQKBsXFaBdwYEC-Vn7M23rO6r48lFa__qV2CdsJY9lgwu7Mpn0GC8SA?key=VDZRVHVTVDMtM0hYaTNWWHZGMDVL3hueV9rSFlB (staženo 6. 8. 2019).
- [9] Městská část Praha 1 (2012). *Studenti Gymnázia Jana Palacha školili své prarodiče*. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=hkcVyQrFbRA> (staženo 6. 8. 2019).

- [10] Základní škola Londýnská (nedatováno). Interní metodický materiál školy. Dostupné z: http://www.londynska.cz/plany/201105041123omunikace_s_rodici_skola.pdf (staženo 6. 8. 2019).
- [11] Feřtek, T. (2011). *Rodiče vítáni. Praktický návod, jak usmířit rodiče a učitele našich dětí*. Yanachi s.r.o., EduIn, Kafka Print, Praha.
- [12] Redakce Rodiče vítáni (2012). *Komentáře a změny kritérií značky Rodiče vítáni*. © 2019 Rodiče vítáni – magazín o všem podstatném ve vzdělávání.
- Dostupné z: <https://www.rodicevitani.cz/nezarazene/komentare-a-zmeny-kriterii-znacky-rodice-vitani/> (staženo 6. 8. 2019).
- [13] Felcmanová, A. (2013). *Rodiče – nečekaní spojenci: jak rozvíjet partnerský dialog mezi školou a rodinou*. Člověk v tísni, vzdělávací program Varianty, Praha, s. 17. ISBN 978-80-87456-45-3.
- [14] Hojná, M. (2008). *Komunikace rodičů se školou*. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze: Pedagogická fakulta, s. 19. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/15547/BPTX_2007_2_11410_OSZD001_81666_0_59376.pdf?sequence=1.

9. Nastavování pravidel komunikace a spolupráce školy a rodiny

Děti, učitelé i rodiče se potřebují při vzájemné komunikaci cítit bezpečně. Pocitu bezpečí dosáhnete nastavením srozumitelných pravidel. Smysluplná a pro všechny závazná pravidla vám pomáhají cítit jistotu, že víte, co se od vás očekává, co můžete očekávat od ostatních, a že víte, jak postupovat, když se vám něco nelíbí.

Ilustrační foto | FOTO: APIV B

Základním principem, na kterém můžete vystavět pravidla vzájemné komunikace, je společný zájem na nejlepším fungování a maximálních možných výsledcích dítěte. Spolupráce rodičů a učitelů musí vycházet z rovnoprávného vztahu obou stran.

Proces nastavování pravidel komunikace školy a rodiny musí začít už před nástupem dítěte do školy a pak vždy na začátku každého školního roku. Je dobré, aby první setkání školy s rodiči i budoucím žákem proběhlo ještě před nástupem dítěte do školy. Účelem takového setkání je poznat se navzájem, navázat přátelský, otevřený vztah, získat důležité informace o dítěti, zjistit vzájemná očekávání a společně s rodiči vytvářet pravidla vzájemné spolupráce a komunikace. [\[1\]](#)

Na co se můžete zeptat rodičů ještě před vstupem jejich dítěte do 1. třídy? [\[2\]](#)

- Co byste chtěli, aby se vaše dítě v průběhu tohoto školního roku naučilo?
- Jaké činnosti děláte společně s dítětem nejraději?
- Má vaše dítě nějakou zkušenost, o které bych jako učitel měl vědět?

- Na co jste u svého dítěte nejvíce pyšní?
- Jaké jsou oblíbené hry a aktivity vašeho dítěte?
- Jak se vaše dítě chová, když je rozrušené, a jak nejlépe s ním v takové situaci jednat?
- Co dalšího bychom měli o vašem dítěti vědět?
- Jakým způsobem byste se chtěli zapojit do aktivit ve třídě a ve škole?
- Jaká jsou vaše očekávání směrem ke škole, výuce, třídnímu učiteli?

Proč by měla být následná komunikace s rodiči pravidelná?

Zabráníte tak tomu, že se rodiče od školy dozvědí jen nepříjemné informace v okamžiku, kdy nastane problém [3]. Z rodičů se tak nestanou pouze obránci dítěte, z vás není jen zvěstovatel špatných zpráv. Škola se na druhou stranu může dozvědět o tom, co se děje u dítěte doma, aby mohla případně reagovat.

Proč by měla být následná komunikace s rodiči transparentní?

Rodiče by měli vědět, na koho se mohou se svými dotazy a informacemi obracet.

Dokumenty a informace ze strany školy by měly být snadno dohledatelné. [3]

Jak pravidla komunikace s rodiči co nejlépe nastavit a vysvětlit? [4]

Očekávání a potřeby

- Vyjasněte si očekávání a potřeby. Konkrétně a v klidu (všechno není jasné a samozřejmé). Ideální jsou k tomu rodičovské schůzky na začátku roku.
- Některým očekáváním a potřebám rodičů můžete vyhovět, jiným ne, a to i z důvodů plnění školního vzdělávacího plánu, řádu školy, interních pravidel, vašeho objemu času, vašeho rozsahu aktivit (například s dětmi na školy v přírodě nejezdíte) apod. Je vhodné si vše vyjasnit hned na začátku.

Dohoda mezi rodiči a školou

- Vytvořte a podepište dohodu s rodiči. Hned na začátku školního roku.

Vytvoření pravidel

- Pravidla formulujte srozumitelně, přívětivě a konkrétně.
- Napište, co se má dělat, nikoli co se dělat nemá. A jedna A4 stačí.

Diskuse a vysvětlení

- Na diskusi a vysvětlení pravidel si nechte dost času.
- Nevynechejte ani postupy pro řešení možných problémů.

Na koho se obracet

- Vytvořte přehlednou strukturu toho, kdo je za co zodpovědný a koho kvůli čemu kontaktovat.

Konzultační hodiny

- Kdy jsou?
- Kam je možné přijít?
- Jak je možné si domluvit schůzku?

Vzájemné informování

Za jaké situace informuje škola rodiče a naopak?

Vědí rodiče, na koho se můžou obrátit v případě, že:

- je jejich dítě nemocné?
- chtějí poznat prostředí školy?
- se chtějí zapojit do výuky?
- by rádi sdělili nějaké nápady nebo poskytl zpětnou vazbu?
- nejsou spokojeni s tím, jakým způsobem s nimi komunikujete?
- potřebují vysvětlit něco ze školního řádu?
- mají podezření, že je jejich dítě obětí šikany?
- chtějí škole věnovat sponzorský dar?
- rádi by měli možnost sledovat průběh školního dne (dokumentace práce, informace na internetu, elektronická žákovská knížka)?

Nastavení pravidel při osobních konzultacích: Jak vést složitá jednání s rodiči? [5]

1. Pečlivě si připravte fakta a argumenty. Ujasněte si s rodiči předem obsah schůzky.
2. Setkání naplánujte na dobu, která rodičům vyhovuje.
 - Nabídněte jim více termínů.
3. Vyberte vhodný prostor pro jednání a klidnou atmosféru.
 - Nabídněte rodičům i dítěti (a dalším účastníkům) občerstvení.
 - Buďte laskaví a usměvaví. Přispěje to ke snížení napětí.
4. Stanovte si jasný časový rámeček.
5. Dejte rodičům prostor k jejich vyjádření, zhodnocení situace, postřehům.
6. Představte svůj úhel pohledu.
 - Udržte si nadhled.
 - Nejprve vyjádřete pozitiva (úspěchy, pokroky, silné stránky).
 - Poté sdělte informace o tom, co se nedaří (neúspěch, problém, slabé stránky).
7. Dejte prostor pro diskusi.
 - Zaměřte se na to, aby všichni (učitel, rodič i žák) měli stejný časový prostor pro své sdělení.
 - Rodič i žák jsou vašimi partnery v rozhovoru. Mluvte s nimi klidně a s respektem.

8. Navrhněte konkrétní krok vedoucí ke zlepšení.
 - Před koncem setkání se domluvte na tom, jak budete pokračovat a jaké konkrétní kroky podniknete.
9. Spolupracujte s výchovným poradcem a třídním učitelem.
10. Ze setkání udělejte zápis.

Rodiče i škola mají společný cíl - dobro dítěte. Vytvořením pravidel vzájemné komunikace ukazují hned od počátku, že se chtějí společně domluvit. Společnou dohodou dávají najevo partnerství a vytvořenými pravidly získávají nástroj, jak o vzájemný vztah a o svěřené dítě pečovat.

Příloha 1: [Dohoda mezi rodinou a školou](#)

Zdroje:

- [1] Křemenová, J. (2015). *Učí se celá škola: Spolupráce a komunikace s rodiči*. Fakta, s. r. o. Žďár nad Sázavou, s. 5
- [2] Křemenová, J. (2015). *Učí se celá škola: Spolupráce a komunikace s rodiči*. Fakta, s. r.o. Žďár nad Sázavou, s. 5
- [3] Felcmanová, A. (2013). *Rodiče – nečekaní spojenci: jak rozvíjet partnerský dialog mezi školou a rodinou*. Člověk v tísni, vzdělávací program Varianty, Praha, s. 23. ISBN 978-80-87456-45-3.
- [4] Felcmanová, A. (2013). *Rodiče – nečekaní spojenci: jak rozvíjet partnerský dialog mezi školou a rodinou*. Člověk v tísni, vzdělávací program Varianty, Praha. ISBN 978-80-87456-45-3.
- [5] srov. Felcmanová, A. (2013). *Rodiče – nečekaní spojenci: jak rozvíjet partnerský dialog mezi školou a rodinou*. Člověk v tísni, vzdělávací program Varianty, Praha, s. 41. ISBN 978-80-87456-45-3. a Křemenová, J. (2015). *Učí se celá škola: Spolupráce a komunikace s rodiči*. Fakta, s.r.o. Žďár nad Sázavou, s. 9

10. VIDEO: Volají vám rodiče žáků i o víkendu? Vedení školy musí nastavit pravidla.

Komunikace s rodiči neodmyslitelně patří k práci každého učitele. Je ale nutné, aby pro tyto situace měla škola srozumitelně nastavená pravidla ve formě psaného kodexu. Tedy aby bylo například jasně řečené, že rodiče nemohou pedagogům telefonovat mimo pracovní dobu, říká Lenka Pechátová, zástupkyně ředitele Základní a mateřské školy Lyčkovo náměstí v Praze. Pedagožka vysvětluje, jak takový kodex vytvořit.

 [Přehrát video](#)

00:30 Proč se škola rozhodla vytvořit kodex pro komunikaci mezi rodiči a učiteli? Ukázalo se, že učitelé potřebují pro tyto situace podporu od vedení a jasně nastavená pravidla, vysvětluje zástupkyně ředitele Lenka Pechátová. Rodiče totiž někdy například telefonovali pedagogům pozdě večer.

02:00 Jasně daná pravidla učitelům pomohla k většímu sebevědomí při jednání s rodiči žáků.

03:00 Škola přizvala k sepisování kodexu učitele, kteří o to projeví zájem a chtěli se zapojit. Vše bylo na bázi dobrovolnosti (kodex komunikace mezi učiteli a rodiči je ke stažení pod videem).

04:48 Jak při tvorbě kodexu postupovat? Měl by mimo jiné vycházet z potřeb jednotlivých učitelů, kteří s rodiči komunikují. Následně je třeba vybrat klíčové oblasti a ty podrobně rozpracovat.

06:25 O kodexu je potřeba informovat všechny rodiče i pedagogy. Na ZŠ Lyčkovo náměstí například pravidla vložili do žákovských knížek.

06:57 Kodex funguje jako rámec společných pravidel, detaily spolupráce si každý pedagog může nastavit podle sebe. Musí o tom ale vždy jasně informovat rodiče.

Přílohy k videu

Dokumenty zobrazené ve videu naleznete ke stažení zde:

[Příloha 1: „Kodex komunikace mezi učiteli a rodiči – ZŠ a MŠ Praha 8, Lyčkovo nám.“](#)

11. VIDEO: Jak zlepšit komunikaci rodičů a učitelů? Ředitelé mají řadu možností

Rodiče mívají někdy na výuku svého dítěte specifické požadavky, popřípadě učitelům nevyžádaně radí nebo si na ně chodí stěžovat k vedení školy. To by mělo mít pro podobné případy nastavené postupy, podporovat své pedagogy, ale zároveň se snažit vztahy s rodiči rozvíjet. Zástupkyně ředitele Lenka Pechátová popisuje, jak komunikaci s rodiči řeší Základní a mateřská škola Lyčkovo náměstí v Praze.

 [Přehrát video](#)

00:29 Co je potřeba si ujasnit, pokud se chce rodič přijít podívat na vyučování? V první řadě s návštěvou musí souhlasit sám učitel a musí být také vyjasněn smysl a účel návštěvy. Rodič by neměl přicházet kontrolovat anebo hodnotit činnost učitele, říká zástupkyně ředitele Lenka Pechátová.

01:25 Školská rada může být vhodný způsob, jak zapojit rodiče do činnosti školy. Rodiče se mohou takto aktivně zapojit do školních akcí, například upravit každoročně školní zahradní slavnost.

02:15 Má smysl snažit se zapojit i pasivního rodiče? Každý rodič má právo volby a vlastní odpovědnost, do jaké míry se chce zapojit do činnosti školy, pokud to není proti zájmům dítěte.

03:15 Jak postupovat, pokud se rodiče místo řešení konfliktu s učitelem obrátí přímo na vedení školy? Vedení by je mělo vyslechnout bez hodnotícího komentáře, následně je nutné k další společné schůzce přizvat vždy i učitele a také žáka, pokud se ho problém týká.

04:11 Co dělat, pokud rodič dává učitelům nevyžádané rady? Je třeba, aby si pedagog dokázal nastavit pevné mantinely a vymezit, kdo má za co odpovědnost.

04:54 Jak si může pedagog vybudovat větší jistotu v kontaktu s rodiči – důležitá je podpora vedení školy.

05:27 Jak vzdělávat učitele a asistenty pedagoga ohledně jednání s rodiči? Vedení školy by jim mělo vyhradit čas na pravidelné vzájemné sdílení zkušeností z praxe, metod a informací, supervizi a účast na školeních, o která učitelé projeví zájem.

07:50 Jak komunikovat s rodiči ohledně toho, že ve třídě se bude vzdělávat žák se speciálními vzdělávacími potřebami? V první řadě je třeba otevřeně popsat, jak bude výuka fungovat.

09:10 Zpětná vazba od rodičů je pro školu důležitá, je tedy dobré dělat například ankety (anketa pro rodiče ke stažení pod videem).

10:39 Jakým způsobem vylepšit komunikaci mezi rodiči a školou? Vedení by této oblasti mělo věnovat pozornost a hovořit s pedagogy o tom, co je potřeba s rodinami žáků řešit.

12:03 Klima otevřenosti, bezpečí, možnosti vyjádřit se, projevit se a důvěry je nutným předpokladem pro úspěšnou spolupráci s rodiči, říká Lenka Pechátová.

Přílohy k videu

Dokumenty zobrazené ve videu naleznete ke stažení zde:

[Příloha 1: Anketa pro rodiče - ZŠ a MŠ Praha 8, Lyčkovo nám.](#)

12. Efektivní komunikace a spolupráce mezi učitelem a rodiči

Každý vztah potřebuje péči a zájem obou stran, aby fungoval. Efektivní komunikace a spolupráce mezi učitelem a rodiči může fungovat i ve vaší škole, když se necháte inspirovat našimi tipy pro třídní schůzky a sebehodnocení.

Ilustrační foto | FOTO: APIV B

„Díky vlastní rodičovské zkušenosti se dokážu lépe vžít do role rodičů, vím, s čím se potýkají a co mohou nebo nemohou zvládnout,“ říká **Kateřina Vrtišková**, která učí na základní škole ve Vraném nad Vltavou. Práce s rodiči a hlavně jejich dětmi se jí nadmíru daří, svědčí o tom mimo jiné vítězství v prvním ročníku českého kola soutěže Global Teacher Prize v roce 2018.

Třídní schůzky

Mít reálná očekávání je pro nastavení vzájemného vztahu učitel-rodiče velmi důležité. Kateřina se proto neřídí jen svou intuicí a už na první třídní schůzce se snaží komunikaci a spolupráci s rodiči jasně vymezit.

Dotazník pro podporu spolupráce rodiny a školy

Aby věděla, jak jsou rodiče nastaveni a jaké jsou jejich možnosti zapojit se do dění ve třídě, má pro ně připravený krátký dotazník (Dotazník pro podporu spolupráce rodiny a školy je ke stažení níže).

Do něj rodiče vyznačí oblasti, v nichž by chtěli spolupracovat. Ptá se na jejich ochotu přijít do školy pomoci při organizaci různých akcí, zapojit se do výuky besedou s dětmi o svém povolání, čtením, vedením dílen a podobně. Nechybí ani dotaz na možnost sponzorské nebo materiální pomoci. Rodiče nejsou nijak tlačeni k tomu, aby se ke spolupráci hlásili, pokud se nemohou zapojit nebo nechtějí, v dotazníku nemusí nic zaškrtnout.

Pro Kateřinu je cenné od začátku vědět, co může očekávat. Podle toho, co kdo vyplní, se pak v konkrétních situacích obrací jen na určité rodiče, u kterých ví, že jí mohou pomoci. Rodiče zbytečně nezatěžuje nereálnými požadavky a sama neztrácí čas.

Efektivní komunikace

Kateřina na schůzce s rodiči také jasně nastaví pravidla vzájemné komunikace. „Zásadní je, aby rodič komunikoval. Žádám je, aby záležitosti, které se týkají dítěte nebo třídy, řešili přednostně se mnou. Není dobré, aby své pochybnosti přetrásali před dítětem nebo hned běželi za vedením,“ říká Kateřina. „Prosím také o odpověď na maily, ve kterých je žádám o součinnost nebo informaci,“ dodává.

Primární je komunikace mailem, ale pro případ urgentních situací rodiče dostanou i její telefonní číslo, na které mohou například poslat SMS v případě nemoci, když potřebují ráno dítě omluvit z docházky. Rodiče by ale měli respektovat pracovní dobu a nevolat během víkendů a večer. Po telefonu nebo mailem si také mohou domluvit osobní schůzku. „Když se se mnou chce někdo sejít, vždy chci předem znát, co bude předmětem našeho setkání,“ popisuje Kateřina další ze svých zásad, se kterou rodiče během prvního dne ve škole seznámí.

Rozhodování

„Když mě rodiče s něčím osloví, vždy je vyslechnu,“ říká Kateřina. Řeknu jim, že si jejich návrh promyslím a rozhodnu se podle toho, co je dobré pro třídu,“ dodává. Učitel by měl být schopen své rozhodnutí, ať je jakékoliv, odůvodnit a stát si za ním. Pokud například nechce jet na školu v přírodě, musí to rodičům jasně sdělit, předložit jim své argumenty a na rozhodnutí trvat. To platí i v případě, když nechce přijmout nějaký návrh rodičů. Rodič by měl přijmout to, že učitel se rozhoduje podle sebe a zájmu a potřeb celé třídy.

Týdenní plán a sebehodnocení

Rodiče dětí z Katčiny třídy dostávají pravidelné informace o dění ve škole a o tom, jak si jejich dítě vede. Na webu třídy jsou vyvěšené týdenní plány, co je třeba procvičovat, i zajímavé aktuality. Na konci týdne tam Kateřina ještě přidá informaci, co všechno udělali. Je to dobré zejména pro děti, které jsou nemocné, ale oceňují to i ostatní rodiče, kteří chtějí být v obraze. Každé dítě má svůj týdenní plán vytištěný a zapisuje si do něj, co se naučilo, a jednoduchou sebereflexi (týdenní plán spojený se sebehodnocením je ke stažení níže). Koncem měsíce pak Kateřina s dětmi pracuje na jejich pravidelném sebehodnocení.

„Pouštím dětem fotky ze třídy za uplynulý měsíc, aby si připomněly, co vše jsme dělali,“ líčí Kateřina. K sebehodnocení dětí (v týdenním plánu viz výše) přidá i své slovní hodnocení jejich práce. „Dělám si průběžně poznámky o tom, jak na tom děti jsou, takže to pro mě není náročné. Do hodnocení píšu jen důležité věci, aby hlavně bylo věcné a konkrétní,“ říká Kateřina.

Rodiče dvakrát do roka přicházejí do školy i se svým dítětem na schůzky rodič-učitel-dítě, kde je také prostor pro dotazy a vyjasnění případných nejasností.

Týdenní plán dítěte spojený se sebehodnocením – ukázka:

TÝDENNÍ PLÁN 18. – 22. LISTOPADU 2019		
PŘEDMĚT	CO PLÁNUJEME ZVLÁDNOUT	SEBEHODNOCENÍ – CO NOVÉHO JSEM SE NAUČIL(A)
ČTENÍ A PSÁNÍ	- ZAČÍNÁME ČÍST A PSÁT DO STR. 65 (Š+C, Č) - UVOLŇOVACÍ CVIKY DO STR. 24	PONDĚLÍ SE KONJZ ED BILIT DRIF
ANGLIČTINA	- ČÍSLA 1-10 - OTÁZKA „HOW MANY?“	ÚTERÝ SE KONJZ JEDE PATLA
MATEMATIKA	- MATEMATIKA DO STR. 38 (PSÁNÍ ČÍSLICE 4, 5; SČÍTÁNÍ A ODČÍTÁNÍ, POROVNÁVÁNÍ, KROKOVÁNÍ)	STŘEDA JAS PSAT CC
PRVOUKA	- KONĚ	ČTVRTEK PSAT PSAT DO 4W
HUDEBKA	- PÍSENIČKA „KDYŽ SE ZAMILUJE KŮŇ“	PÁTEK ZAZET STROMI
TĚLOCVIK	- HRY VENKU	• ZAČÍNÁME NOVÁ CENTRA AKTIVIT NA VAŠE TÉMA: KONĚ • V PONDĚLÍ A V ÚTERÝ DOKONČÍME TRIPARTITY • VE STŘEDU NEJSEM VE ŠKOLE, BUDE S VÁMI MARUŠKA • NA DOMA ○ ČTENÍ Z UČEBNICE (PŘÍPADNĚ PL)
VÝTVARKA PRACOVNA	- KRESBA TUŠÍ - SUCHÝ PASTEL	
MOJE DOVEDNOSTI:	- SKLÁDÁM, ČTU A PÍŠU CELÁ SLOVA. - ROZUMÍM A MLUVÍM ROBOTÍ REČÍ. - SPRÁVNĚ DRŽÍM TUŽKU A PÍŠU SPRÁVNĚ TVARY PÍSMEN.	- PÍŠU ČÍSLICE 4, 5. - ZAPISUJI SČÍTÁNÍ A ODČÍTÁNÍ. - ODPOVÍDÁM NA OTÁZKU „HOW MANY?“.

Rodičovské kavárny

Kateřina jednou za dva až tři měsíce organizuje rodičovskou kavárnu, kde rodičům ukazuje, jak ve třídě pracují. Věnuje se například metodám, se kterými se rodiče neměli během své školní docházky možnost setkat, jako je čtení hláskováním nebo matematika podle profesora Hejného. Pro rodiče má připravené jednoduché aktivity a hry. „Chci, aby si prakticky vyzkoušeli, jak děti pracují, a aby si dokázali představit, čím zrovna procházejí,“ popisuje Kateřina. Čtení hláskováním jim například přibližuje na znacích hlaholice. Rodiče si uvědomí, že to není jednoduché a že je normální sáhnout po pomůcce, když si něco nemohou vybavit.

Podle zkušeností Kateřiny rodiče ale nejvíc ocení, když vidí, že učitele jeho práce baví a dělá ji pro děti. To je první krok k úspěchu ve vztahu k dětem a jejich rodičům.

Další doporučená literatura k tématu:

POCHE KARGEROVÁ, Jana a kol. *Spolupráce s rodinou a komunitou v programu Začít spolu*. Vydání první. V Praze: Pasparta, 2019. 79 stran. ISBN 978-80-88290-27-8.

Ke stažení:

[Týdenní plán spojený se sebehodnocením](#)

[Dotazník pro podporu spolupráce rodiny a školy](#)

13. VIDEO: Volají vám rodiče žáků i o víkendu? Vedení školy musí nastavit pravidla.

Komunikace s rodiči neodmyslitelně patří k práci každého učitele. Je ale nutné, aby pro tyto situace měla škola srozumitelně nastavená pravidla ve formě psaného kodexu. Tedy aby bylo například jasné řečené, že rodiče nemohou pedagogům telefonovat mimo pracovní dobu, říká Lenka Pechátová, zástupkyně ředitele Základní a mateřské školy Lyčkovo náměstí v Praze. Pedagožka vysvětluje, jak takový kodex vytvořit.

 [Přehrát video](#)

00:30 Proč se škola rozhodla vytvořit kodex pro komunikaci mezi rodiči a učiteli? Ukázalo se, že učitelé potřebují pro tyto situace podporu od vedení a jasně nastavená pravidla, vysvětluje zástupkyně ředitele Lenka Pechátová. Rodiče totiž někdy například telefonovali pedagogům pozdě večer.

02:00 Jasně daná pravidla učitelům pomohla k většímu sebevědomí při jednání s rodiči žáků.

03:00 Škola přizvala k sepisování kodexu učitele, kteří o to projeví zájem a chtěli se zapojit. Vše bylo na bázi dobrovolnosti (kodex komunikace mezi učiteli a rodiči je ke stažení pod videem).

04:48 Jak při tvorbě kodexu postupovat? Měl by mimo jiné vycházet z potřeb jednotlivých učitelů, kteří s rodiči komunikují. Následně je třeba vybrat klíčové oblasti a ty podrobně rozpracovat.

06:25 O kodexu je potřeba informovat všechny rodiče i pedagogy. Na ZŠ Lyčkovo náměstí například pravidla vložili do žákovských knížek.

06:57 Kodex funguje jako rámec společných pravidel, detaily spolupráce si každý pedagog může nastavit podle sebe. Musí o tom ale vždy jasně informovat rodiče.

Dokumenty zobrazené ve videu naleznete ke stažení zde:

[Příloha 1: Kodex komunikace mezi učiteli a rodiči - ZŠ a MŠ Praha 8, Lyčkovo nám.](#)

14. VIDEO: Jak zlepšit komunikaci rodičů a učitelů? Ředitelé mají řadu možností

Rodiče mívají někdy na výuku svého dítěte specifické požadavky, popřípadě učitelům nevyžádaně radí nebo si na ně chodí stěžovat k vedení školy. To by mělo mít pro podobné případy nastavené postupy, podporovat své pedagogy, ale zároveň se snažit vztahy s rodiči rozvíjet. Zástupkyně ředitele Lenka Pechátová popisuje, jak komunikaci s rodiči řeší Základní a mateřská škola Lyčkovo náměstí v Praze.

V dalším videu pod názvem „Kodex komunikace mezi učiteli a rodiči“ pak vysvětlila, proč je dobré mít pro tyto případy pravidla sepsaná – záznam naleznete [ZDE](#).

 [Přehrát video](#)

00:29 Co je potřeba si ujasnit, pokud se chce rodič přijít podívat na vyučování? V první řadě s návštěvou musí souhlasit sám učitel a musí být také vyjasněn smysl a účel návštěvy. Rodič by neměl přicházet kontrolovat anebo hodnotit činnost učitele, říká zástupkyně ředitele Lenka Pechátová.

01:25 Školská rada může být vhodný způsob, jak zapojit rodiče do činnosti školy. Rodiče se mohou takto aktivně zapojit do školních akcí, například upravit každoročně školní zahradní slavnost.

02:15 Má smysl snažit se zapojit i pasivního rodiče? Každý rodič má právo volby a vlastní odpovědnost, do jaké míry se chce zapojit do činnosti školy, pokud to není proti zájmům dítěte.

03:15 Jak postupovat, pokud se rodiče místo řešení konfliktu s učitelem obrátí přímo na vedení školy? Vedení by je mělo vyslechnout bez hodnotícího komentáře, následně je nutné k další společné schůzce přizvat vždy i učitele a také žáka, pokud se ho problém týká.

04:11 Co dělat, pokud rodič dává učitelům nevyžádané rady? Je třeba, aby si pedagog dokázal nastavit pevné mantinely a vymezit, kdo má za co odpovědnost.

04:54 Jak si může pedagog vybudovat větší jistotu v kontaktu s rodiči – důležitá je podpora vedení školy.

05:27 Jak vzdělávat učitele a asistenty pedagoga ohledně jednání s rodiči? Vedení školy by jim mělo vyhradit čas na pravidelné vzájemné sdílení zkušeností z praxe, metod a informací, supervizi a účast na školeních, o která učitelé projevují zájem.

07:50 Jak komunikovat s rodiči ohledně toho, že ve třídě se bude vzdělávat žák se speciálními vzdělávacími potřebami? V první řadě je třeba otevřeně popsat, jak bude výuka fungovat.

09:10 Zpětná vazba od rodičů je pro školu důležitá, je tedy dobré dělat například ankety (anketa pro rodiče ke stažení pod videem).

10:39 Jakým způsobem vylepšit komunikaci mezi rodiči a školou? Vedení by této oblasti mělo věnovat pozornost a hovořit s pedagogy o tom, co je potřeba s rodinami žáků řešit.

12:03 Klima otevřenosti, bezpečí, možnosti vyjádřit se, projevit se a důvěry je nutným předpokladem pro úspěšnou spolupráci s rodiči, říká Lenka Pechátová.

Dokumenty zobrazené ve videu naleznete ke stažení zde:

Příloha 1: [Anketa pro rodiče - ZŠ a MŠ Praha 8, Lyčkovo nám.](#)

15. Otevřená komunikace s rodiči na základní škole Strossmayerovo náměstí

Partnerská a otevřená komunikace s rodiči vyžaduje odvahu a správné metody. Na pražské Základní škole Strossmayerovo náměstí se nezalekli a s rodiči komunikují otevřeně a s respektem. Přečtěte si, jak na to jdou.

Základní škola Strossmayerovo náměstí 1. Zdroj: www.presbariery.cz

Otevřeně komunikovat s rodiči neznamena jít rodičům „na ruku“. Jde o to **umět rodiče vyslechnout** a mluvit s nimi jako dospělý s dospělým. Nenechte si od rodičů mluvit do výuky, ale buďte připraveni **obhájit a vysvětlit vaše rozhodnutí** v případě dotazů či námitek. Důležitější než vaše názory a emoce jsou v takovém případě věcné argumenty.

Zásady otevřené komunikace na Základní škole Strossmayerovo náměstí

Hlavním spojením rodičů se školou jsou **třídní učitelé**. Pravidla komunikace si nastavují sami, zpravidla na třídní schůzce začátkem školního roku. Většina učitelů preferuje e-mailovou komunikaci a předem domluvená osobní setkání nad konkrétní záležitosti. Někteří pedagogové dávají rodičům k dispozici i své telefonní číslo.

Možnost **zatelefonovat řediteli školy** je na ZŠ Strossmayerovo náměstí samozřejmost. Ředitel školy František Rada razí zásadu vstřícnosti vůči rodičům a sám jde příkladem.

„Zpočátku mi taková otevřenost přišla přehnaná, ale postupně jsem musel uznat, že má velký smysl,“ komentuje tento přístup Jan Juříček, který se nedávno stal součástí vedení školy.

V praxi vypadá otevřená komunikace následovně:

- Ředitel vždy odepíše na e-mail od rodičů.
- Je ochoten si s rodiči domluvit osobní schůzku.
- Když rodič přijde do školy bez ohlášení, ředitel se snaží najít si na něj čas.
- Telefonní čísla na ředitele (na pevnou linku i na mobil) jsou uvedena na stránkách školy, stejně jako telefonní kontakt na jeho zástupce. Ředitel, pokud zrovna není zaneprázdněn jinou činností, telefony zvedá a na dotazy odpovídá.

Rodiče tak mají jistotu, že u vedení školy mají dveře otevřené a v případě potřeby budou vyslyšeni. Stejně tak se na ředitele mohou obrátit i učitelé, když se jim nedaří s rodiči domluvit.

Základní škola Strossmayerovo náměstí 2. Zdroj: www.presbariery.cz

Nástroje otevřené komunikace

Na Strossu mají také **jasně nastavené komunikační kanály**, aby předešli šumům, nejasnostem a nedorozuměním.

1. Škola OnLine

Mobilní **aplikace** Škola OnLine slouží žákům i rodičům k prohlížení aktuálního rozvrhu, včetně událostí jako suplování nebo školní akce a k prohlížení hodnocení. Rodiče tak mají přehled o prospěchu i školním programu svého dítěte.

2. Konzultační hodiny

Každý měsíc jsou ve stanovený den **učitelé k dispozici rodičům**. Konzultace jsou nastavené tak, aby rodiče mohli do školy dorazit až po práci. Škola se jim otevírá mezi 17:00 a 19:00.

„Může se stát, že žádní rodiče za učitelem nepřijdou,“ říká Jan Juříček, zástupce ředitele pro pedagogiku na ZŠ Strossmayerovo náměstí, „ale všichni jsme jim tam k dispozici,“ dodává. Konzultace jsou určené pro rodiče bez přítomnosti dětí. Někteří učitelé také svolávají tripartity - schůzky, kterých se účastní učitel, rodič a žák. Tripartity jsou v kompetenci jednotlivých učitelů, nejsou ve škole zavedené plošně.

3. Třídnické hodiny

Každý týden je **jedna hodina v rozvrhu** věnovaná třídním záležitostem. *„Díky třídnickým hodinám se nám daří předcházet spoustě problémů,“* říká Juříček. Děti mají prostor si s učiteli vysvětlit nejasnosti, věnovat se upevnění kolektivu, pracovat na dobré atmosféře ve třídě a zlepšovat vzájemnou komunikaci.

Jak rozvíjet otevřenou komunikaci

Školení

Učitelé na ZŠ Strossmayerovo náměstí se mohou účastnit školení věnovaným komunikačním dovednostem. Mezi nejoblíbenější patří [T.E.T. - Škola bez poražených](#), která učí učitele vést komunikaci s dětmi i rodiči nenásilně a otevřeně. Takový způsob komunikace podporuje vzájemné pochopení a dobrou vůli řešit potíže.

Podpora v krizových momentech

Dobrá komunikace pomáhá předcházet vyhoceným situacím. Ale i na ně na ZŠ Strossmayerovo náměstí pamatují. *„Vzhledem k tomu, že je naše komunikace opravdu otevřená a transparentní, nemáme nespokojených rodičů mnoho,“* říká Juříček. Pokud se nicméně třídnímu učiteli nedaří něco vykomunikovat, najde vždy podporu u speciálních pedagogů či vedení, kteří se schůzky s rodičem na jeho žádost zúčastní.

Losování: férový přístup v praxi

Stejně jako řada škol i ZŠ Strossmayerovo náměstí řeší problém nedostačujících kapacit. Proto bylo třeba přesunout jednu třídu do školní budovy v Letohradské ulici, asi 6 minut chůze od hlavní budovy. Převážná část rodičů ale chtěla mít dítě na Strossmayerově náměstí. Ředitel se proto rozhodl připravit veřejné losování. K žákům, kteří se sami rozhodli pro Letohradskou, určil zbylé děti los. Kdo z rodičů měl zájem, mohl losování přihlížet a zkontrolovat všechny lístky. Několik rodičů opravdu dorazilo.

Transparentní řešení ožehavého problému předešlo stížnostem rodičů a pomohlo k tomu, že všichni výsledek losování přijali.

Doporučené čtení: Pokud vás zaujalo, jaké postupy a metody používají na základní škole Strossmayerovo náměstí, inspirací pro vás mohou být i další příklady dobré praxe z této školy.

O tématu hodnocení učitelů žáky si více můžete přečíst ve článku pod názvem [Učitelé také potřebují vysvědčení](#).

O tématu sdílení zkušeností mezi učiteli ve škole si více můžete přečíst v článku pod názvem [Proč mít na škole zástupce pro pedagogiku](#).

16. PODCAST 1. díl: Proč jsem se Samíka nevzdala

Pavla je maminka 14letého Samíka, který chodí do speciální školy a potřebuje neustálou péči. Samík se dennodenně vyrovnává s výzvou v podobě vážného kožního onemocnění – ichtyózy. K tomu se přidává porucha ledvin a mentální postižení. S paní Pavlou si povídáme o tom, jaké osobní i materiální nároky klade péče o vážně nemocné dítě na rodiče, jak Samíkovu postižení zasáhlo do jejího manželství a jak se jí podařilo, že Samík začal navštěvovat základní školu a našel si kamarády.

Podcastem vás provede Marta Kozdas, speciální pedagožka a koučka, která se věnuje podpoře a vzdělávání budoucích učitelů a vychovatelů.

 [Přehrát video](#)

Pavla a její syn Sam

Podívejte se na hlavní protagonisty našeho příběhu

Další informace

Co je ichtyóza

Ichtyóza je vzácné genetické kožní onemocnění s poruchou rohovění kůže. Projevy ichtyózy jsou velmi různorodé: od drobných projevů, které jsou zaměnitelné se zarudlou kůží po nekontrolovaném opalování, až po tvořící se nánosy ztvrdlé kůže, vysušení kůže, tvorbu kožních map spojených s otoky. Všechny tyto příznaky kůže činí velmi citlivou. Lidé s touto nemocí nesmějí na slunce, nejlépe jim dělá voda, která pokožku zchlazuje. Na tuto nemoc neexistují léky. Používají se tak krémy s hydrofilním základem, preparáty s glycelorem či ureou. Při léčbě se musí zabránit vysušení pokožky. Onemocnění může po důkladné léčbě zmizet po pubertě nebo již v pubertě. Při patřičné péči je ichtyóza ve většině svých projevů slavitelná se smysluplným životem.

Zdroje:

[Wikipedia.](#)

[Spolek Ichtyóza.](#)

17. Šikana školy ze strany rodičů - rozhovor s ředitelem základní školy

Šikanu ve škole mezi žáky si asi představíte snadno. Kam až ale může zajít taková šikana školy ze strany rodičů? V rozhovoru odpovídá nový ředitel malotřídky, kterého nátlak a agrese rodičů a nulová podpora ze strany zřizovatele školy zasáhla nepřípraveného. Křestní jméno ředitele i lokalita, ve které působí, byly změněny z důvodu ochrany soukromí.

Ilustrační foto/FOTO: Pixabay

V mnohých textech se můžete dočíst o závadovém chování mezi žáky. Méně často je zmiňováno závadové chování žáků směrem k pedagogům. Ale téměř se otevřeně nehovoří o nátlaku na školu ze strany rodičů nebo zřizovatele, a přitom má zásadní vliv na fungování školy a také se negativně podepisuje na zdraví zasažených pedagogů a jejich motivaci k další práci. Právě do takové situace se dostal ředitel malotřídní školy v západních Čechách. Milan je energický třicátník, který už čtvrtým rokem vede základní školu s 1. stupněm do 20 žáků a mateřskou školu s 28 dětmi. Dřívější zkušenosti s vedením školy nemá. Ve škole kromě něj působí pět učitelů a asistentka.

Co vás přimělo přihlásit se do konkurzu na ředitele právě do této malotřídní školy?

Byly to osobní růst a potřeba změny. Domníval jsem se, že prostředí malotřídní školy bude více rodinné a přístup rodičů přátelštější. Očekával jsem otevřený přístup. Byla to jinak moje první manažerská funkce ve škole.

Za jakých okolností skončila předchozí ředitelka této školy?

Dalo by se říct, že to byla určitá únava. Vymezování si hranic a kompetencí ředitele vůči rodičům. Už tehdy tam pravděpodobně byly potíže, ale bylo mi to bývalou ředitelkou naznačováno velmi jemně. Dále mi vysvětlila svůj názor, že ke mně se budou rodiče chovat jinak.

Uzpůsobil jste své první kroky ve funkci tomu, co vám vaše předchůdkyně naznačovala, nebo jste to vůbec nebral v potaz?

Naivně jsem se domníval, že pokud budu otevřený, upřímný a svůj, rodiče to ocení. Udělal jsem základní manažerskou chybu.

Co jste řešil první měsíce ve funkci?

Pokud nemáte předchozí zkušenosti s ředitelskou pozicí a obsahem její práce, tak je samozřejmě potřeba se zorientovat v dokumentaci, legislativě, v personálních a osobních otázkách. Je to obrovská zátěž v tomto směru. Sbližování se s kolektivem, seznamování se s rozdělením jednotlivých náplní práce.

Byly už tehdy patrné nějaké náznaky potíží?

Nebyly. Potíže byly spíš v tom smyslu, že ve škole byly už roky dvě paní učitelky a já jsem po nich chtěl, aby svou práci dělaly tak, jak se má, což nebylo kvitováno. Říkaly, že jsou zvyklé vykonávat práci podle svého a jinak to dělat nebudou. Práce ve škole pro ně byla spíš způsobem, jak si vydělat než vzdělávat žáky. Pozoroval jsem u nich i nevhodné chování vůči žákům. Nevěnovaly se své práci, jak měly. Opakovaně jsem zjistil, že když měly pracovat ve třídě, pily místo toho kávu. Vysvětloval jsem jim, proč chci změny, motivoval jsem je dalšími nápady nebo možnostmi, dával jsem jim najevo, že je třeba o některých věcech vést diskusi. Tyto dvě učitelky po nějaké době odešly. Samy daly výpověď, důvod mi neřekly. Neoficiálně uváděly, že to bylo kvůli mně. Loučil jsem se s nimi hezky, přál jsem jim úspěchy v dalším zaměstnání.

Jakým způsobem probíhala další spolupráce se zřizovatelem?

Do prvních komunálních voleb byla spolupráce výborná. Volbami se ale změnilo složení zastupitelstva města. Nově nastupující zřizovatel byl sám v místní politice nový, tudíž mu chyběly potřebné a nestranné informace ohledně školy pro vykonávání vlastní práce. Od té doby neexistovala ze strany zřizovatele směrem ke škole podpora, která by byla potřeba. Měl jsem asi zřizovatele více dopředu informovat nebo ho s předstihem varovat před možnými situacemi, jako je nevhodné chování učitelek, a nastiňovat mu možná řešení a rizika. Je pravda, že jsem si v té době někdy říkal, že se vztah se zřizovatelem do extrémní situace přece nemůže dostat. Opakovaně jsem byl zván na veřejná zasedání na obecním úřadě, kde na mě opozice útočila, často hrubě. Nečekal jsem nakonec, že by to mohlo být až takhle vyhraněné a až takhle agresivní.

Kdy jste si poprvé řekl, že něco není v pořádku?

Ve chvíli, kdy odešly paní učitelky a rodičům nezáleželo na tom, jaká je kvalita vzdělávání ve škole, ale jen na tom, že odchází dlouholetí zaměstnanci. Rodiče hodnotili něco, o čem neměli objektivní informace. To, že paní učitelka na třídních schůzkách uvaří kávu, rozdá sušenky a povídá si s rodiči, neznamena, že dobře učí. Rodiče nebyli obezřetní, takže jí v této situaci věřili. Navíc konkrétně jedna z učitelek byla po svém odchodu vůči rodičům poměrně kritická, pomlouvala je. Je mi trošičku líto, že rodiče dbají více na to, jak se paní učitelka chová k nim než jak kvalitně odvádí svou práci vůči jejich dětem.

Jak to pokračovalo dál?

Přišly nové paní učitelky, situace se zlepšila.

Jak na to reagoval zřizovatel?

Tým zřizovatele reagoval poměrně agresivně. Nelíbilo se jim, že odešly původní paní učitelky, chtěli, aby zůstaly. Říkali nám, kdo ve škole může a nemůže pracovat. Na moje argumenty, že neodváděly profesionální výkon, že neučily kvalitně, nebyl moc brán zřetel. Zřizovatel by se měl za školu postavit. Snažit se uklidnit situaci, najít konsensus, mírnit napětí mezi rodiči a školou. Náš zřizovatel neudělal nic. Navíc se do toho snažila zasahovat opozice v zastupitelstvu. Vzniklo mnoho informací a verzí, které nebyly pravdivé, bylo těžké jim je vymluvit. Cílenými pomluvami se opozice pokoušela získat sílu, dokázat, že kdyby vedla obec ona, tak to takhle nevypadá.

Jak se situace vyvíjela dál?

Ve chvíli, kdy nová paní učitelka dostala nabídku na větší úvazek jinde, odešla. Rozjely se pomluvy, že jsem ji nesnášel, že jsem ji vyhnal. Rodiče byli natolik zarputilí, že volali této paní učitelce na soukromé číslo. Ta byla pak vystavena i dvaceti telefonátům denně. Byla z toho tak zoufalá, že aby už měla pokoj, řekla něco ve smyslu, že měla pocit nedostatku informací k organizaci jedné školní akce pro veřejnost. Pak se mi za to omlouvala. Problém byl třeba i v tom, že jsme malinkatá škola, takže jsme nemohli mít asistentku na plný úvazek a sháněli ji jen na zkrácený úvazek. Asistentka nastoupila, ale práci hledala dál, a za měsíc dostala nabídku v místě bydliště na větší úvazek, tak odešla. Vlastně to chápu, protože by u nás víc projezdila, než vydělala. Když mi ale z tohoto důvodu odešly tři asistentky za sebou, tak se to zase lehce svedlo na to, že jsem je tam nechtěl. Komunikace ze strany obce i rodičů nebyla otevřená a nikdo se mě na rovinu nezeptal.

Jak jste na tyto fámy reagoval?

Jediné, co jsem reálně mohl dělat, bylo vysvětlit to zřizovateli. Na jeho žádost se potom konala společná schůzka s rodiči. Rodiče vystupovali opravdu agresivně. Proběhla tam i spousta osobních nepřijemných urážek od rodičů, které v podstatě nezajímá, jak to bylo, ale čekají, že potvrdíte jejich verzi. Bohužel tam nebyla snaha se domluvit nebo pochopit i jiný pohled než ten, který si oni mezi sebou vytvořili.

Týkaly se tyto výpady i vás osobně?

Ano, i mě. Rodiče chtějí to, co chce každý ředitel – aby byl personál kvalifikovaný a výuka byla kvalitní. Ale ve chvíli, kdy se jim o děti stará kvalifikovaný personál, nemohou se k němu chovat s takovým despektem, dokonce i urážkami, vulgarismem, a očekávat, že to vydrží. Rodiče se k novým učitelkám nechovali dobře. Učitelky byly a jsou pod obrovským tlakem, cítí kontrolu ze strany rodičů, kteří čekají na záminku, na jejich chybu.

Co udělal tým zřizovatele na společném setkání, kdy vůči vám byli rodiče agresivní?

Nic. Když jsem se dotazoval proč, bylo řečeno, že jim je jedno, jak se situace vyvine, jenom aby byli rodiče spokojení. Jako ředitel školy mám dělat vše pro spokojenost rodičů. Zřizovatele jsem informoval o tom, že každý rodič má jiné nároky a že skutečně nelze školu vést podle požadavků jednotlivých rodin. To ovšem nebylo pochopeno.

Jaké máte další negativní zkušenosti v souvislosti s chováním rodičů?

Vyloženě s hledáním v osobní historii mé i mého pedagogického personálu. Nabourávání do Facebooku a dalších sociálních sítí, volání předchozím zaměstnavatelům nebo do škol, ve kterých jsem já nebo ostatní pedagogové dříve pracovali.

Jaký je poměr nespokojených a agresivních rodičů?

To se těžko určuje, v tomto malém počtu by se dalo říct, že tak čtvrtina, která strhla další čtvrtinu. Aby se situace zklidnila a abych získal kultivovaný názor, posílal jsem rodičům i dotazníky, které se zabývaly vztahy nebo tím, co by chtěli ve škole změnit. Překvapivě mi zhruba polovina rodičů vůbec neodpověděla. Potom si samozřejmě kladete otázku, jestli jim opravdu jde o nějakou změnu, nebo jestli jde jen o to křičet. Jestli má smysl někam směřovat energii, když rodiče ani nevědí, co chtějí změnit, natož jak. Rodiče chtějí prostě změnu, nevědí jak, nevědí jakou. Chtějí stabilní kvalifikovaný personál, což podle nich zajistí můj odchod ze školy. Někteří rodiče nechápou, že v dnešní době už to není tak, že učitelka dostane umístěnku do školy a v té škole potom pracuje do důchodu. Mladí lidé dnes chtějí cestovat, není pro ně naplněním věnovat se práci, a navíc je pedagogická práce v malotřídní škole opravdu velmi náročná. Je nás tady málo, ale musíme zvládnout podobné aktivity jako na velké škole. U mladých učitelek po škole se setkávám s tím, že jsou náročností velmi překvapené a mají problém si činnost zorganizovat. Mám i pocit, že si někteří rodiče takovým způsobem uvolňují své životní frustrace, protože situace v posledních dvou letech byla samozřejmě pro všechny náročná a oni tu energii potřebují někam dát. Vždy je jednodušší se prezentovat v davu, kde vás někdo podpoří a cítíte za sebou sílu, než se přijít slušně zeptat, jak to je. Nikdo z rodičů za mnou nikdy individuálně nepřišel.

Podpořili vás v této nelehké situaci ostatní zaměstnanci školy?

Ano, velmi, protože útoky byly i na jejich adresu. Kdybychom se nedrželi navzájem, nemáme důvod tady zůstat. To, co teď říkám, vnímám i na mnoha dalších školách. Třeba ne přesně v této podobě, ne tak agresivně, nicméně kontrola učitelů je v současné době obrovská. Většinou se ředitelé setkávají s tím, že rodiče chtějí přesně znát čerpání různých fondů, vyúčtování a podobně. Ale v posledních pěti letech je překračování kompetencí rodičů a zasahování do pedagogického procesu úplně běžné. Rodiče mají pocit, že když už školu vychodili, vědí, jak my to máme dělat. Neuvědomují si ale, že pedagogický proces musíte mít naplánovaný, musíte mít metodiku, musíte vědět, odkud kam jednotlivé žáky posunout, a že školní práce je má připravit na život. Doma jsou žáci mnohdy zvyklí na stoprocentní servis, ve škole to tak není, což je dobré k jejich posunu. Narážíme ale právě na to, že rodiče čekají, že to bude jako doma. To není možné. Ve větším počtu žáků je vždycky nutné se přizpůsobit a z dlouhodobého hlediska vnímám, že rodič si nedokáže představit, co se tím žák učí do budoucna.

Byla nějaká situace, kdy jste si řekl, že už nemůžete ve své práci pokračovat?

Byla, několikrát, ale většinou mě pak podpořily kolegyně.

Spojujete svoji profesní kariéru s touto školou?

Určitě ne, protože si myslím, že vzhledem k nastavení, jaké tady je, škola nevydrží tlak rodičů. I kdyby se vyměnili dva nebo tři další ředitelé, ten tlak tu stejně bude a bude tak silný, že to není možné ustát. Domněnky a komunikace na návsi nebo na ulicích jsou tak silné, že rodiče tomu věří a nevěří kvalitě školy. A nepřijdou se podívat, nepřijdou si promluvit, protože to přece řešili se sousedkami. Do toho je velmi těžké zasahovat.

Co by se muselo změnit, abyste svůj názor změnil a chtěl ve škole pokračovat i v budoucnu?

Samozřejmě vztah rodičů ke škole, o který bych se měl ze své pozice snažit hlavně já. Ale upřímně, momentálně nevím přesně jak, protože na setkání rodičům říkám, aby kdykoliv přišli a že si můžeme promluvit, a oni nepřijdou. Momentálně s kolegyněmi nepřemýšlíme nad tím, jak to zařídit, protože se ze školy opravdu vytratila rodinná atmosféra. Jak ji ale vrátit zpátky, když cítíme tlak zvnějšku, nevím. I personál se bojí komunikovat s rodiči, protože neví, kdy přijde nějaká urážka nebo se setkají s nepochopením nebo hněvem. Je to prostě náročné.

Co byste poradil řediteli, který se dostane do podobné situace jako vy?

Vzhledem k tomu, že jsem si s tím úplně neporadil, těžko říct. Určitě na začátku k rodičům přistupovat opatrněji a více si držet mantinely rodič – škola.

Kdybyste mohl vrátit čas zpátky, udělal byste něco jinak?

Musím se přiznat, že jediné, co mě napadlo, je, že bych vůbec do školy na pozici ředitele nenastoupil. Opravdu bych si ale asi striktně držel hranice vůči rodičům. Měl jsem se setkávat s rodiči jen na bázi škola – rodič, nepustit si je blíže, v žádném případě si s nimi netykat. V době nástupu jsem měl o komunikaci a spolupráci s rodiči trochu naivní představu. Těžko ale teď říct, jestli by to skutečně pomohlo. Na začátku jsem také udělal plno manažerských chyb, ale těžko říct, jestli by to bylo jinak, kdybych je neudělal. Vnímám, že hranice slušného chování, morálky a respektu se velmi, ale velmi snížily. Když jsem se pokusil třeba rodiči nastínit, že po škole chce něco, co není reálné, sdělil mi, že on je přece rodič, on to tak chce, a tak to tak bude. Opravdu se respekt vytratil.

Jak se na vás tento dlouhodobý tlak projevuje?

Bylo období, kdy jsem nespal, ať už to bylo z toho, co se dělo ve škole, nebo ve společnosti. Těžké bylo období první vlny covidu, kdy vlastně nevíte, co bude zítra. Rodiče na vás tlačí, chtějí vědět, co je čeká, žáci a učitelé také a já vlastně nevím, protože ani vláda neví. To bylo opravdu velmi náročné období. Na začátku se samozřejmě hroutíte, časem se učíte nebrat nejrůznější situace osobně, což se lehce říká, ale není to stoprocentní. Nová situace vás vždycky trochu zasáhne.

Byl vám nápomocný nějaký odborník?

Spíš jednorázově při řešení nějaké konkrétní situace než v nějaké dlouhodobé podobě.

Když se podíváme ještě na vztah se zřizovatelem, vidíte nějaké možnosti zlepšení?

Ne. Obec tady školu jako takovou chce udržet, ale angažuje se jen, když jsou nějaké problémy. Nemyslím si, že by stála za mnou jako za statutárním orgánem, ale můžu se mýlit.

Jaký mají rodiče na zřizovatele vliv?

Vzhledem k tomu, že jsme velmi malá obec a většinou je každý s každým soused nebo příbuzný, jsou vztahy velmi osobní. Je těžké rozlišovat pracovní a osobní vztahy.

Jaký je podle vás ideální zřizovatel?

Minimálně bych čekal, že bychom se společně dohodli. On by říkal, jaké má problémy a navrhoval řešení, prostě společná domluva a společné plánování a řešení situací. Když například za zřizovatelem někdo přijde a stěžuje si, čekal bych, že mi zavolá a doptá se mě, jak to je.

Co vás ve škole drží?

V tuto chvíli kolegyně. V podstatě fungující personál.

Co by mohla být ta pověstná poslední kapka, kdy byste si řekl, že odcházíte?

Myslím si, že na to momentálně nemám dost velkou představivost. Já jsem si plno věcí nedokázal představit a realita to často předčila. Leda asi opravdu, kdyby už nefungovaly ani kolegyně nebo jsme měli rozpory mezi sebou. Je opravdu velmi zbytečné mít v tak malé škole vnitřní klima plné obav. Máme krásnou školu, krásné prostředí a málo žáků, vzdělávání by tady mohlo být mnohem příjemnější.

Projevuje se nějak v chování žáků, že se jejich rodiče negativně vyjadřují o škole?

Ano, obrovským způsobem. To, co nás asi nejvíc trápí, je, když se snažíme žáka rozvíjet a on nám sdělí, že maminka říkála, že nás nemusí poslouchat nebo že to je zbytečné, že stejně půjde na jinou školu. Ti žáci nemají motivaci ke vzdělání, a to je to, co mě na tom trápí asi nejvíc. Že si rodiče neuvědomují, že když vlastnímu dítěti zkazí přístup k naší škole, ovlivní jeho postoj ke všem kolám obecně. Dítě má být ve škole mnoho let a ve chvíli, kdy ztratí důvěru v systém nebo v lidi, kteří školu představují, bude se mu hůře pracovat i ve vyšších ročnících na jakýchkoli jiných školách. Ač si rodiče myslí, že své děti brání, řekl bych, že je vlastně poškozují.

Jak takovou situaci s žáky řešíte?

Když nastala vyhrčená situace, kdy vůči nám už byli žáci opravdu agresivní, řešil jsem to komunitním kruhem. Bavili jsme se o tom, jak my učitelé jsme se k nim chovali, jestli se tady někdy necítili v bezpečí nebo jestli mají pocit, že se doteď nic nenaučili. Takže jsme vzniklou situaci řešili přímo s žáky, pro které tady jsme.

Děkujeme za rozhovor.

Komentář mentora

Požádali jsme o komentář dlouholetého ředitele městské základní školy, který zároveň externě působí na pozici mentora a kouče vedoucích pracovníků jiných škol v rámci celé ČR.

Co se týče této konkrétní kauzy, jaké měl ředitel možnosti? Co dělat v případě, že ředitel přichází do prostředí, kde mezi učiteli, zřizovatelem a rodiči existují pevné vazby, často osobního rázu, a změny, které ředitel školy zavádí, jsou vnímány negativně?

Mám podobnou osobní zkušenost, kdy jsem nově nastoupil na pozici ředitele v městské základní škole. I v mém případě se jednalo o zavádění změn ve škole, zvyšování kvality práce u učitelů apod. Tato zkušenost byla těžká a neobešla se bez loučení s některými učiteli. I když takové odchody vypadají přátelsky, stále jsou to odchody. Stávalo se mi, že jsem během prvních let při zavádění změn ve škole opakovaně prožíval pocity osamocení, nedůvěry a beznaděje. Byly chvíle, kdy jsem si neměl s kým promluvit a kdy jsem věděl, že pokud dám najevo pochybnosti, situaci to neprospěje. Obtíže se objevovaly jak při práci s pedagogickým sborem, tak v komunikaci s rodiči, z nichž někteří necítili k vedení školy důvěru. Musel jsem v sobě najít vnitřní sílu situaci zvládnout. Později u mě přišlo vnitřní uvědomění: Lidé, kteří mě konkurzním řízením jmenovali, mi dali důvěru a věděli proč, ocenili mou kvalitu a já musím jít a zvládnout ty situace už kvůli nim. Vnímám ředitele školy jako správce,

který „ví“, a učitelé jsou jeho profesionální zaměstnanci, kteří „vědí“. Jako ředitel školy si učitelů vážím a přistupuji k nim s úctou a respektem. Učitel je profesionál na poli vzdělání, za svou profesní kariéru může ovlivnit až 5 000 žáků. Na řediteli je, jaké podmínky k tomu bude mít.

V pozici ředitele školy je obecně výhodou mít zkušenost nejen ze školského prostředí, ale také z jiných profesí nebo ze soukromého sektoru. Každá pozice ve školství má své kompetence pro výkon povolání, přesně stanovenou náplň práce, míru profesionality a odpovědnosti. Pracovní pozice ředitele ale očekává multifunkčního člověka, manažera, hlavního ekonoma, právníka, státního úředníka, hlavního správce majetku a údržbáře, zároveň empatického kolegu, který vnímá a rozumí potřebám všech svých kolegů, zastávce v rámci neprofesních sporů a razantního rozhodčího na poli bezpráví. K tomu bohužel teoretická příprava, jak by to asi mohlo být, nestačí. Odpovědnost ředitele je za celou školu a vše, co se uvnitř i kolem ní děje. A pak tu máme ještě další vlivy, které ze své pozice ředitel nemůže nijak ovlivnit, a to jsou komunální volby, protože zřizovatelem je obec nebo obec s rozšířenou působností.

Prvním krokem, který by každý nový ředitel měl udělat, je nasát atmosféru uvnitř školy, uvědomit si a vidět vzájemné vazby všech aktérů. Na malých školách je to nutnost, protože každý, kdo přichází zvenčí, může být vnímán jako hrozba. Přirozenou reakcí člověka je strach z neznámého. Podobná situace může ale nastat i ve velkých městských školách, kdy jmenovaným ředitelem není kolega z řad učitelů, ale naopak přichází zcela nový ředitel, který dané prostředí nezná.

I z toho důvodu bych byl určitě pro to, **aby ve školství byla trvale zavedena pracovní pozice mediátora (popřípadě kouče, mentora), který by byl k dispozici pro začínající ředitele.** Stejně jako funkce uvádějícího učitele by měla vzniknout podpůrná profese se specializací na širší komunikaci a strategii řízení školy, na pomoc při implementaci změn pro ředitele škol. Ředitel mnohdy potřebuje výraznější pomoc s komunikací, veřejným míněním a už několikrát zmíněnou důvěrou než pomoc s rozvojem samotné kompetence vykonávat funkci ředitele školy.

V popisovaném případě je potřeba vzít v potaz zejména následující faktory:

- nastavení rodičů,
- tlak veřejnosti na zřizovatele,
- fakt, že se jedná o velmi malou obec se zúženým prostorem pro komunikaci kvůli vazbám, které přetrvávají roky, a lidé v tom místě spolu žijí.

Nový ředitel by možná mohl začít s rozplétáním vazeb u zřizovatele. Dále má možnost s hrstkou rodičů, kteří k němu mají důvěru, oslovit ostatní rodiče, vytvořit Spolek rodičů z řad obyvatel obce a začít úzce spolupracovat. Spolek rodičů je dalším podpůrným prvkem v aktivitách ředitele. Dále by bylo vhodné oslovit další školy pro sdílení dobré praxe (exkurze, společné aktivity v místě školy) a přizvat k tomu rodiče. Pokusit se tímto způsobem postupně získávat důvěru.

Poté, kdy se ředitel dokonale seznámí se situací v místě školy, má následně začít postupně s drobnými krůčky. Získávat důvěru všech zúčastněných aktérů, a to:

- společnou prací se žáky (neustále mít na paměti, že šťastný žák rovná se šťastný rodič),

- aktivitami komunitního rázu, přizváním rodičů, společně se svými učiteli,
- využitím odborníků z praxe z řad rodičů na různé činnosti,
- zapojením široké veřejnosti do vzdělávacích činností.

Stále je ale potřeba sledovat vzdělávací cíl a svou koncepci a celkovou vizi budoucí školy. Stále se průběžně věnovat poznávání místa a vazeb. Změna nastává díky důvěře a ta se buduje dlouho, každým okamžikem a dnem. Jakmile důvěra nastane, stává se trvalou hodnotou a v té je dovolena i razance.

Tip!

Řešíte podobné či jiné problémy z pozice ředitele školy a nevíte si rady nebo se chcete s někým poradit? Využijte naši [Mapu expertních služeb](#), kde si například přes filtr Expertní služby pro vedoucí pedagogy v konkrétním kraji můžete najít vhodného kouče či mentora.

Máte zájem zlepšit komunikaci škola - rodiče - zřizovatel? Přidejte se do [Klubu zřizovatelů](#) v rámci informačního centra EDUin!

18. Tradice dobrovolnictví na amerických školách

Dobrovolnictví má na amerických školách dlouhou tradici. Ve spolupráci se dvěma zastřešujícími organizacemi, Asociací rodičů a učitelů a Organizací rodičů a učitelů, pomáhají dobrovolníci z řad rodičů a dalších členů komunity v mnoha různých oblastech, prací ve třídě počínaje a bezpečností na ulici nebo podpoře čtenářství konče.

Ilustrační foto/FOTO: Pixabay

Dobrovolnictví ve školách má v USA dlouholetou tradici. Dobrovolníci, nejen z řad rodičů, ale i z místní komunity (například senioři) mohou na školách v USA pomáhat buď jako dárci, nebo se zapojit přímo do výuky a školních aktivit (například pomáhat se sportem, rozvíjením čtenářských dovedností, jako mentoři pro žáky, ve funkci tzv. třídního rodiče apod.). Dobrovolnictví současně přináší benefit i pro žáky – během různých společných aktivit mají možnost setkat se se širším spektrem dospělých a rozvíjet své komunikační a sociální dovednosti.

Rozšíření a popularita dobrovolnictví souvisí zejména s činností dvou rodičovských a učitelských platforem, které mají v USA dlouholetou tradici:

Asociace rodičů a učitelů (anglicky: A Parent-Teacher Association, PTA) má usnadnit zapojení rodičů do činnosti školy, sdružuje jednak lokální organizace složené z rodičů, učitelů a zaměstnanců,

jednak se jedná o celonárodní organizaci. Na celostátní úrovni **funguje v USA už od roku 1897**. Místní sdružení této asociace si stanovují své vlastní cíle a mise, ale také se dále spojují, aby spolupracovaly jako větší celek. Celonárodní asociace iniciovala v průběhu své činnosti nespočet pozitivních změn, od zavedení školních obědů a očkovacích programů po přijetí zákonů o dětské práci až po podporu v oblasti bezpečnosti dopravy, sexuální výchovy, vzdělávání ohledně tabáku a alkoholu aj. Asociace **rodičů a učitelů** hraje aktivní roli při vývoji školních vzdělávacích programů, dalším vzdělávání učitelů, bojuje za lepší financování federálního vzdělávání a také nastiňuje politické priority a doporučení pro Kongres. Asociace vydává každý měsíc pro rodiče online publikaci **Naše děti**. Funguje na principu členství a využívá peníze z členských příspěvků k podpoře zaměstnanců, k vypisování grantů a k rozvoji národních programů, jako je např. **Reflexe umění ve vzdělávání** a **Standardy pro partnerství mezi rodinami a školami**. [1]

Organizace rodičů a učitelů (anglicky: Parent Teacher Organization: PTO) je organizace, kterou tvoří rodiče, učitelé a zaměstnanci škol. Cíle této organizace se mohou lišit od organizace k organizaci, ale v zásadě tyto cíle zahrnují dobrovolnickou práci rodičů, podporu učitelů a žáků, zapojení komunity do činnosti školy a well-being (blaho) žáků a rodin.

Organizace rodičů a učitelů je vždy nepřidružená, místní a členové tedy neplatí příspěvky národní zastřešující organizaci. Organizace podporuje programy zaměřené na bezpečnost na kolech a bezpečnost chodců, protidrogovou problematiku, ekologická témata (úspory energie), rozvoj čtenářských dovedností, programy na podporu vědy a matematiky. Rodiče se mohou stát dobrovolně tzv. třídními rodiči a pomáhat s třídními a společenskými akcemi, školními veletrhy nebo exkurzemi. Učitelé a zaměstnanci se mohou zapojit tím, že pomohou s plánováním událostí podporujících vzdělávání žáků, jako například nejruznější workshopy, doučování nebo speciální rodinné noci (matematika, přírodní vědy, čtení).

Jednotlivé místní organizace si obvykle určují vlastní cíle a/nebo poslání. Pro ilustraci přinášíme ukázkou činnosti takové organizace v rámci New Franklin School (Portsmouth, New Hampshire):

Organizace rodičů a učitelů v New Franklin School je nezisková organizace rodičů a učitelů, jejímiž členy jsou všichni rodiče, zákonní zástupci a zaměstnanci základní školy. Posláním je podporovat otevřenou komunikaci a porozumění mezi rodiči a zaměstnanci školy. Činnost organizace má vést k posílení a zlepšení vzdělání každého dítěte, zároveň mu má pomoci naplno rozvíjet jeho potenciál. Organizace platí ze svých prostředků výpomoc učitelům při výuce ve třídě, pořádá akce za účelem získávání finančních prostředků na doplňkové vzdělávací materiály a podporuje školní a rodinnou sociální interakci. Také provozuje veřejnosti přístupné fórum určené pro sdílení informací o problémech, které se dotýkají dětí. [2]

Většina státních a soukromých veřejných škol má jak Asociaci rodičů a učitelů, tak i Organizaci rodičů a učitelů. [1]

Zapojení rodičů v těchto platformách podporují mimo jiné i pediatři. **Dětská lékařka Monica Wonnacott z Utahu** [3] rodičům, kteří k ní přivedou své dítě, vždy doporučuje, aby se aktivně zapojili ve škole svých dětí. Sama má čtyři děti, a proto ví, co všechno se člověk dokáže naučit pouhou přítomností ve škole během vyučování. S věkem dětí se samozřejmě činnosti i jejich

frekvence mění. V prvních třídách základních škol jsou děti šťastné, když mohou svým rodičům ukázat prostředí, ve kterém se pohybují, nebo když je někdo z rodičů doprovodí na školním výletě. Kolem 11. až 13. roku se vnímání přítomnosti rodičů u dětí mění. Najednou jsou dětem tak trochu na obtíž a hrozí, že by své děti ztrapňovali. Děti se chtějí více osamostatnit a rozhodovat samy za sebe bez dohledu ze strany rodičů. Ti se v tomto období mohou soustředit třeba na tichou podporu a diskuse o plánech a dalším směřování svých dětí. Na středních školách se dobrovolnická činnost rodičů obvykle ustálí na koučování, sponzoringu a administrativní podpoře.

Dobrovolnictví v denní školské praxi

Rodiče se mohou na amerických základních a středních školách jako dobrovolníci zapojit do široké škály aktivit. V amerických školách je zavedena funkce tzv. **třídního rodiče** (anglicky: „class parent“), který působí jako podpora třídního učitele. Usnadňuje komunikaci mezi rodiči a učitelem, vedením školy a organizací rodičů a učitelů. Působí jako informátor pro rodiče, prostředník mezi třídním učitelem a rodiči. Podílí se na aktualizaci databáze kontaktů na rodiče, pomáhá s organizováním nejrůznějších akcí, koordinuje dobrovolnickou činnost rodičů. Jeho role může variovat od jednoduché dílčí pomoci až po poměrně rozsáhlou agendu. Třídní rodič by si své kompetence měl hned na začátku vždy vyjasnit s třídním učitelem. [4]

Rodič-dobrovolník může mít například na starost evidenci kontaktů na ostatní rodiče a být odpovědný za tvorbu a průběžnou aktualizaci tzv. telefonního stromu.

Co je telefonní strom?

Telefonní strom je organizovaná a předem dohodnutá metoda rychlé komunikace mezi členy definované komunity v případě náhlých událostí, nehod, urgency apod. Ve své nejjednodušší podobě může být telefonním stromem seznam telefonních čísel členů malé komunity, kdy vždy jeden člen zavolá dalšímu a ten zase dalšímu (lineární telefonní strom). Ve své složitější podobě může mít definovanou strukturu a dohodnutý soubor pravidel. Telefonní strom se tak může dělit na nejrůznější větve. Alternativně může telefonní strom fungovat formou kruhu, který může aktivovat kdokoli, kdo byl svědkem nebezpečí, nehody dítěte apod. U větších skupin (20 a více členů – například rodiče jedné třídy nebo ročníku) se vytváří několik okruhů: 1) vnitřní okruh lidí, kteří jsou obvykle doma a 2) vnější okruh pracovních čísel a mobilních telefonů pro členy okruhu, kteří nejsou během dne doma. Nejprve se vždy aktivuje vnitřní a poté vnější okruh. Když lidé ve skupině bydlí v řadě různých ulic (nebo se jedná o geograficky izolovaná sídla), každá oblast může mít vlastní větev telefonního stromu. Aktivátor každé větve patří vždy do vnitřního okruhu, který se aktivuje jako první. [5]

Rodič-dobrovolník se může rovněž podílet na činnosti tzv. rodičovské hlídky. Ta se zpravidla pohybuje v okolí škol. Jejich viditelná přítomnost má zabránit narušení provozu a bezpečnosti dětí při cestě do školy a ze školy. Členové rodičovských hlídek jsou pouze pozorovatelé a fyzicky se nezapojují ani se nedostávají do nebezpečných situací. [6]

Konkrétní příklad z praxe

Jedním z důležitých témat dobrovolnické činnosti ve školách je podpora čtenářství u žáků. Na základní škole v Centerville (Ohio) působí dlouhodobě několik desítek dobrovolníků. Jedním z mnoha dobrovolníků je Gary Spencer, toho času v důchodu, který 42 let pracoval jako technik. Po odchodu do důchodu měl stále ještě chuť a potřebu něčím přispět místní komunitě. Využil příležitosti věnovat se rozvoji čtenářství u dětí na základní škole v programu „Umím číst“. Gary si je dobře vědom toho, že děti si díky kontaktům s dobrovolníky mohou rozšiřovat životní obzory i znalosti apod. [7] Některým dětem se věnuje 30 minut denně, jiné vidá dvakrát týdně. Výzvu pro něj představují i školní osnovy, jejichž studiem tráví hodně času. Gary Spencer je za tuto příležitost vděčný – je rád, že se udržuje v duševní kondici. Největší radost mu dělá, když dítě, které učí, se k němu hlásí v obchodě nebo ve městě.

Tip:

Další informace o dobrovolnictví rodičů a činnosti organizace Appleseed se dozvíte ve dvou navazujících textech pod názvy [Systematická spolupráce rodiny a školy - praktické tipy z americké organizace Appleseed](#) a [Tipy organizace Appleseed: Jak rodiče úspěšně zapojit a motivovat k další spolupráci](#), které zveřejníme v následujících týdnech.

Zdroje:

- [1] WIKIPEDIA. (2021). *Parent-teacher association*. [online]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Parent%E2%80%93teacher_association (dat. cit. 10. 4. 2021)
- [2] NEW FRANKLIN SCHOOL PTO. (2008). *New Franklin School PTO Mission Statement*. [online]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20080612140252/http://www.nfspto.org/mission.html> (dat. cit. 10. 4. 2021)
- [3] SHELLNBARGER, S. (2018). *Parents Volunteering at School Should Tailor Skills to Different Stages* [online]. Dostupné z: <https://www.wsj.com/articles/parents-volunteering-at-school-should-tailor-skills-to-different-stages-1533134808> (dat. cit. 11. 4. 2021)
- [4] MILES BRUNELLI, L. (2020). *Responsibilities of a Class Parent*. [online]. Dostupné z: <https://www.verywellfamily.com/what-does-a-room-parent-do-3542341> (dat. cit. 10. 4. 2021)
- [5] TELEPHONE TREES (nedatováno). [online]. Dostupné z: https://www.amrshire.wa.gov.au/library/file/2Services/05%20Community%20safety/Phone_Trees.pdf (dat. cit. 10. 4. 2021)
- [6] PARENTS ON PATROL. (nedatováno). [online]. Dostupné z: <https://www.cityofbell.org/?NavID=151> (dat. cit. 10. 4. 2021)

[7] DAVIS SCHOOL DISTRICT. (2019). *National Public School Volunteer Week*. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=FT9RO01-6pM> (staženo 4. 12. 2019)

19. Systematická spolupráce rodiny a školy - praktické tipy z americké organizace Appleseed

Appleseed je americká vzdělávací organizace, která už více než 25 let spolupracuje s miliony dobrovolníků z desítek tisíc škol v USA. Její členové hledají všemožné cesty, jak co nejvíce podpořit zapojování rodičů do školního života svých dětí. Jejich aktivity sahají od zlepšení prostředí ve škole, přes podporu rodičů zejména ze znevýhodněných a sociálně slabších rodin, podporu domácího vzdělávání a přípravy až po aktivní zapojení rodičů do vedení školy.

Ilustrační foto/FOTO: Unsplash

Systematická spolupráce rodiny a školy - tipy z organizace Appleseed

V předchozím textu pod názvem **Tradice dobrovolnictví na amerických školách** jste se mohli dočíst o dvou platformách spolupráce rodiny a školy, které jsou v prostředí amerického školství značně rozšířené a mají tradici už od roku 1897. V rámci těchto platform se pěstuje zejména dobrovolnická činnost rodičů, která má nejrůznější podobu, od sponzorství až po mentoring žáků či organizaci školních akcí.

Kromě zmiňovaných platform rodičů a učitelů existují v USA i další organizace, které podporují spolupráci rodin – zejména těch s odlišnými kulturními a životními podmínkami – a škol. Pro svou činnost vybírají zpravidla dobrovolnické příspěvky. Některé služby školám poskytují zdarma, jiné zpoplatňují. Zpoplatněné služby zpravidla zahrnují online dotazníková šetření pro rodiče, výzkumem ověřené metodiky a příručky k organizaci akcí pro rodiče a pro úspěšný rozvoj spolupráce rodiny a školy.

Appleseed - Národní kampaň za zlepšení veřejného školství je vzdělávací organizace sídlící ve městě St. Louis ve státě Missouri (centrální část Spojených států amerických), která už více než 25 let spolupracuje s miliony dobrovolníků z desítek tisíc škol v USA, aby se společnými silami zasadili za zdravé prostředí pro děti ve veřejných školách. Zástupci projektu Appleseed hledají všemožné cesty, jak podpořit zapojování rodičů zejména ze znevýhodněných a sociálně slabších rodin do školního života jejich dětí. Zakladatel projektu Appleseed Kevin Walker školu považuje za klíčovou instituci, která předurčuje nejen budoucnost dětí, ale i ekonomiky a celé společnosti.

Jak už si organizace Appleseed za dlouhá léta své činnosti měla možnost opakovaně ověřit na školách v celé zemi, zapojení rodičů do činnosti školy má pozitivní dopady na studijní výsledky dětí. Děti, jejichž rodiče se aktivně zapojují, mívají lepší skóre v testech, častěji a lépe zpracovávají domácí úkoly, nemívají problémy s docházkou. V neposlední řadě se na svět dívají z té lepší stránky, jsou zkrátka pozitivní a chce se jim pokračovat v dalším studiu.

Metodika „Červený koberec“

Je důležité, aby na rodiče a všechny ostatní příchozí působila škola vřele a pohostinně. Aby se každý, kdo do školy vstoupí, cítil vítaný. Něco ve smyslu příchodu po červeném koberci – na něm se přece každý cítí výjimečně. Organizace Appleseed proto klade velký důraz i na to, aby se rodiče cítili ve škole příjemně a aby měli chuť se zapojenými školami spolupracovat. Vybízí školy k tomu, aby se na začátku spolupráce s rodiči nejprve setkali všichni zainteresovaní aktéři a pokusili se definovat způsoby, jimiž může škola vytvořit přívětivější prostředí pro rodiny. Rodiče, včetně rodičů dětí se zdravotním postižením, členové komunity, členové školní rady, pedagogové, ředitelé a zástupce škol jsou požádáni, aby se pokusili posoudit školu optikou všech rodin, které tuto školu navštěvují. Metodika organizace Appleseed nazvaná „Červený koberec“ pomáhá školám optimálně nastavit komunikaci a spolupráci s rodiči tak, aby nejen fungovala, ale mohla se i nadále úspěšně rozvíjet.

Aby se rodiče a členové rodiny mohli plně podílet na vzdělávání svých dětí, musí se v první řadě cítit ve škole vítáni. Jen tak mají pocit, že patří do školy a že škola patří jim. Díky tomu se pak mohou rodiče aktivněji zapojit do vzdělávání svých dětí. Rodiče, kteří si vytvořili vztah s učiteli a vedením školy a kteří se dobrovolně účastní některých akcí alespoň třikrát ve školním roce, mívají úspěšnější děti, které nejenže dosahují v testech podstatně vyšších skóre, ale mají také lepší školní docházku, mají méně obtíží v chování i více rozvinuté klíčové kompetence (kompetence k učení a řešení problémů; komunikativní, sociální, občanské a pracovní kompetence). [1]

Jak je tento metodický postup konkrétně realizován?

Výkonný tým zorganizuje prohlídku školy. Projde se po škole a pohlédne na ni optikou rodičů. Tým rodičů bude doplněn i učiteli a manažery školy a potom společně vyvodí závěry, které následně aplikuje v praxi.

Tým by měl zahrnovat rodiče / členy širší rodiny, zaměstnance školy, člena školní rady nebo členy místní komunity. Je však důležité, aby většinu týmu tvořili rodiče. Pokud se účastní 2–3 zaměstnanci školy, mělo by adekvátně k tomu být 4–6 rodičů anebo rodinných příslušníků. Metoda je neúčinnější, pokud tým čítá 6 až 10 osob. Jen to zajistí dostatek nápadů a podnětů. Také je důležité vzít v úvahu demografii vaší školy a zahrnout pomyslně všechny rodiny, které jsou zastoupeny ve školní populaci. Pokud můžete, využijte služeb facilitátora, který vám pomůže při koordinaci týmu. Prohlídka může trvat 90 minut až 2 hodiny, v závislosti na velikosti školy a týmu. Diskuse mezi všemi účastníky je

klíčem k úspěchu akce. Facilitátor by měl zajistit, aby se každý cítil v tomto procesu dobře a aby se do něj zapojil.

Úkolem účastníků je pokusit se vžít do role návštěvníka školy a posoudit svou školu s přihlédnutím ke všem následujícím hlediskům:

- Jste rodičem dítěte, které příští podzim půjde do školky.
- Jste otec.
- Uvažujete o přestěhování do této oblasti.
- Právě jste se přestěhovali do USA.
- Právě jste se sem přestěhovali z jiného státu.
- Právě jste se přestěhovali z jiné oblasti v tomto státu.
- Umíte jen trochu anglicky.
- Máte potíže s chůzí.
- Máte potíže s viděním.
- Jste soused školy.
- Jste poprvé dobrovolníkem.

Během dnešní prohlídky se stanete členem jednoho ze čtyř týmů. Tyto týmy budou zkoumat následující faktory:

- Celkové prostředí
- Celoškolní postupy a zásady
- Přivítání ze strany zaměstnanců školy
- Písemné materiály

Tým je tedy rozdělen na čtyři skupiny. Každá z nich se zaměří na různé aspekty života ve škole, díky nimž rodiče a členové komunity vědí, že jsou ve škole vítanými partnery. Posoudí, zda a jak moc je škola vstřícná k žákům a rodičům z odlišného kulturního prostředí i životních podmínek, zaměří se na strategie, které lze použít, aby byla škola přitažlivější pro rodiny a místní společenství. Klíčové je zejména celkové prostředí a atmosféra: parkovací plochy, učebny, vstupní hala, chodby atd.

Proběhne také rozhovor s ředitelem a administrativními pracovníky a dále prohlídka hlavních kanceláří, chodeb a míst přístupných veřejnosti. Dále proběhne analýza písemných materiálů: informačních bulletinů, webových stránek, příruček pro rodiče, infolinek, interních směrnic a vnitřních řádů, letáků a dalších materiálů distribuovaných školou.

Na základě pozorování tým vyplní **Formulář pochval/doporučení**, který odráží prvotní dojem ze školy. [2]

Nástroje k úspěšnému zapojení rodičů

Organizace Appleseed má pro školy nachystané další ověřené nástroje. **Program pro zapojení rodičů** je určený pro školy, které chtějí mobilizovat rodiny ke zlepšení výsledků žáků. Obsahuje cenné nástroje, které školám pomáhají oslovit všechny rodiny. [3]

Jak probíhá samotná spolupráce rodičů se školou v rámci **Programu pro zapojení rodičů**? Každý rodič nejprve vyplní sebehodnotící formulář, díky kterému může zmapovat míru své dosavadní spolupráce se školou a možnosti dalšího rozvoje. Rodiče také skládají v rámci spolupráce se školou svých dětí tzv. rodičovský slib, kde se zavazují odpracovat určitý počet hodin dobrovolnické práce (zpravidla nejméně 5 hodin za pololetí). Od rodičů se rovněž očekává, že budou navštěvovat plánované schůzky s učiteli ve škole, podporovat čtenářství svých dětí a pravidelně s nimi doma číst, že budou monitorovat domácí přípravu svých dětí a také zajistí dětem vhodné prostředí pro učení. Rodiče mají jednou ročně možnost zúčastnit se tzv. **Dne národní účasti rodičů** a také **Týdne dobrovolnictví na veřejné škole**. V rámci těchto akcí jsou oceňováni aktivní rodiče, probíhají školní představení a oslavy.

Proaktivní dobrovolníci z řad rodičů se mohou navíc podílet na nejrozličnějších rozhodovacích procesech v rámci činnosti rad a výborů. Škola zase rodičům nabízí informační servis pro domácí přípravu, informační servis k výuce dětí v každém ročníku zvlášť, podporu v rámci tzv. rodičovského centra a zprostředkovanou pomoc ze strany nejrozličnějších neziskových a dalších organizací v místní komunitě.

Zde je šest základních oblastí rozvoje spolupráce rodiny a školy v rámci **Programu pro zapojení rodičů**:

1) Podpora rodičovských kompetencí:

- Škola pořádá workshopy, připravuje videonahrávky a další online materiály o rodičovství a výchově dětí v každém školním ročníku.

2) Podpora komunikace mezi školou a rodinou:

- Škola navrhne efektivnější formy komunikace s rodiči.
- Učitelé uspořádají alespoň jednou ročně třídní schůzky se všemi rodiči.
- Rodiče si vyzvednou a vyplní **sebehodnoticí nástroj**, tzv. **Zprávu o zapojení rodičů**. [4]
Dotazník má rodičům pomoci vyhodnotit, jakou měrou se podíleli na úspěchu svého dítěte ve škole. Na základě výsledků dotazníku může rodič vyhodnotit, do jaké míry by například chtěl posílit svoji spolupráci se školou, jakým způsobem to udělat a jak často.
- Složky s pracemi žáků jsou odesílány domů, kontrolovány a s rodičovskými komentáři poté vráceny učiteli.

Tip 1:

Seznámení se se školou: Škola vybere téma a uspořádá na začátku školního roku hromadnou akci, na které se učitelé s rodiči nejen lépe poznají, ale seznámí je i se svým stylem vyučování a s očekáváními v novém školním roce. Jedná se o společnou akci, kde se seznamují všichni se všemi a se vším, na individuální konzultace je vyhrazen jiný termín. Na stěny ve škole je možné například vyvěsit výtvarná díla dětí a rodičům nabídnout komentovanou prohlídku. Do známého prostředí, ve kterém se rodiče zvládnou zorientovat, budou chodit mnohem raději a třeba i častěji.

Tip 2:

Školní den pro rodiče: Rodiče si vyzkoušejí, jaké to je zažít jeden obyčejný den ve škole svých dětí. Dospělí budou v ten den stínem svých potomků, stráví hodiny ve třídě, na chodbě, při případných přesunech mezi budovami a doprovodí je i na oběd. Může to být ideální příležitost i pro tatínky, na které se občas zapomíná. Samozřejmě se mohou zapojit i strýčkové, dědečkové, starší bratři nebo nevlastní tatínkové.

3) Podpora dobrovolnictví:

- Škola přijímá a organizuje pomoc a podporu rodičů.
- Škola organizuje tzv. **rodičovský slib** za účelem náboru, rozšiřování a organizace rodičovských dobrovolníků a také k inventarizaci potřeb dobrovolníků. [5] **Rodičovský slib** rodiče zavazuje k odpovědnosti za vzdělání jejich dětí prostřednictvím příslibu dobrovolnické práce v rozsahu zpravidla alespoň 5 hodin za jedno pololetí.
- Škola zřizuje rodičovské centrum, kde se mohou dobrovolníci setkávat a rodiče mohou nalézt veškeré informační zdroje.

- Škola rozesílá jednou ročně rodičům anketu-dotazník (poštou, online) za účelem vyhledávání nových „talentů“ mezi rodiči.

4) Podpora domácího vzdělávání a přípravy

- Škola poskytuje rodičům informace o požadovaných dovednostech u žáků všech předmětů v každém ročníku.
- Škola poskytuje rodičům informace o strategiích domácí přípravy dítěte, radí, jak dohlížet na domácí úkoly a jak diskutovat o školních úkolech v domácím prostředí.
- Škola distribuuje kalendář, kde jsou uvedena možná témata pro diskusi v rámci domácí přípravy.

5) Zapojení rodičů do rozhodování o chodu školy

- Škola zahrne rodiče do řízení školy, podporuje vůdčí talenty mezi rodiči a podporuje zástupce (mluvčí) rodičů.
- Ve škole působí **Asociace rodičů a učitelů / Organizace rodičů a učitelů** nebo jiné nadřazené organizace, školské poradní rady nebo výbory pro rodičovský leadership a účast rodičů.
- Škola podporuje nezávislé skupiny, které lobují za školní reformu.
- Škola spolupracuje s radami a výbory na úrovni okresů pro úspěšné zapojení širší komunity.

6) Podpora zapojení komunity

- Škola identifikuje a integruje zdroje a služby z komunity, aby posílila školní programy, domácí přípravu v rodině a učení a rozvoj žáků.
- Škola poskytuje žákům a rodinám informace o komunitních zdravotních, kulturních, rekreačních, sociálně podpůrných a dalších programech a službách.

Tip 3:

Program na podporu zapojení komunity - Škola může zorganizovat tematickou noc v prostorách školy, která zabaví celé rodiny. Třeba **Fitness noc** nejlépe zvládnou učitelé tělocviku

nebo pohybových kroužků. Dospělí i děti si mohou vyzkoušet aktivity, které už je třeba dlouho lákají, ale zatím nebyla vhodná příležitost je vyzkoušet – pilates, zumba, jóga, karate, kickbox. Přijet může i někdo z blízké kliniky, zdarma provádět screeniny a měřit třeba množství vody a tuku v těle. Další možností je **Matematická noc** pro rodiny zapálených matematiků, kdy jsou pro každou aktivitu vytvořena stanoviště – hra v kostky, hra o peníze, počítání složitých příkladů na kalkulačkách, vytváření grafů, odhadování váhy, logické úlohy, hlavolamy. Jinou možností je **Noc her**, kdy si rodiny mohou přinést své oblíbené deskové hry jako např. karetní hry, domino, monopoly atd. Je možné zapojit i místní hračkařství, zda by nechtěla akci sponzorovat a nějaké hry darovat. Součástí může být i občerstvení, do jehož přípravy se mohou zapojit rodiče.

Tip 4:

Škola může nabídnout školní prostory komunitním organizacím, které tam mimo školní hodiny uspořádají aktivity pro děti a rodiče. Anebo rodiče mohou sami zorganizovat a vést víkend plný her nebo sportovní aktivity odpoledne po škole.

Tip 5:

Překlad tzv. **rodičovského slibu**, kteří rodiče skládají, aby stvrdili svůj závazek pomoci škole, najdete v navazujícím textu s názvem **Tipy organizace Appleseed: Jak rodiče úspěšně zapojit a motivovat k další spolupráci** spolu s dalšími tipy organizace Appleseed, jak zefektivnit spolupráci rodiny a školy jako jsou: sebehodnotící nástroj **Zpráva o zapojení rodičů** anebo každoroční **Den národní účasti rodičů** a **Týden dobrovolnictví na veřejné škole**.

Zdroje:

- [1] PROJECT APPLESEED. (nedatováno). *Red Carpet Treatment* [online]. Dostupné z: <https://www.projectappleseed.org/red-carpet-treatment> (dat. cit. 11. 4. 2021)
- [2] PROJECT APPLESEED. (nedatováno). *Red Carpet Treatment welcoming atmosphere walk-through* [online]. Dostupné z: https://66f6648b-5dd3-447f-94f1-4fc393283251.filesusr.com/ugd/842f93_5fb6037125f24b52b9159ba7b4cf081e.pdf (dat. cit. 11. 4. 2021)
- [3] PROJECT APPLESEED. (2019). *The Six Slices of Parental Involvement* [online]. Dostupné z: https://66f6648b-5dd3-447f-94f1-4fc393283251.filesusr.com/ugd/842f93_b9cd1cfbf0c644d69400d57c6efc256c.pdf (dat. cit. 11. 4. 2021)
- [4] PROJECT APPLESEED. (nedatováno) *Parental Involvement Report Card*. [online]. Dostupné z: <https://www.projectappleseed.org/reportcard> (dat. cit. 10. 4. 2021)
- [5] PROJECT APPLESEED. (nedatováno). *The Parental Involvement Pledge*. [online]. Dostupné z: <https://www.projectappleseed.org/pledge> (dat.cit. 10. 4. 2021)

20. Tipy organizace Appleseed: Jak rodiče úspěšně zapojit a motivovat k další spolupráci

Organizace Appleseed má dlouholeté zkušenosti se zapojováním rodičů do činnosti školy. Třebaže se jedná o typicky americkou dobrovolnickou organizaci, lze se jejími aktivitami inspirovat a některé z nich využít i v českých školách.

Ilustrační foto/ FOTO: Pixabay

V úvodním textu třídílného seriálu pod názvem **Tradice dobrovolnictví na amerických školách** jste se mohli dočíst o platformách spolupráce rodiny a školy, které jsou v prostředí amerického školství značně rozšířené a mají tradici už od roku 1897. V rámci těchto platform se podporuje zejména dobrovolnická činnost rodičů, která má nejrůznější podoby, od sponzorství až po mentoring žáků či organizaci školních akcí. Zástupci jedné z těchto platform – organizace Appleseed – sídlící ve městě St. Louis v Missouri (státu v centrální části Spojených států amerických) se všemi možnými způsoby snaží podpořit zapojování rodičů zejména ze znevýhodněných a sociálně slabších rodin do školního života jejich dětí. Organizace také nabízí spolupracujícím školám propracovaný systém čítající šest kroků/oblastí, v nichž je možné rozvíjet spolupráci s rodiči. Více o tomto systému najdete ve druhém textu pod názvem **Systematická spolupráce rodiny a školy - praktické tipy z americké organizace Appleseed.**

Ve třetím, závěrečném článku se podrobněji seznámíte s některými vybranými nástroji organizace Appleseed.

Sebehodnotící nástroj - Zpráva o zapojení rodičů

Rodiče si na počátku spolupráce se školou v rámci **Programu zapojení rodičů** vyzvednou a vyplní **sebehodnotící nástroj**, tzv. **Zprávu o zapojení rodičů**. [1] Dotazník má rodičům pomoci vyhodnotit míru jejich osobního přispění k úspěchu vlastního dítěte ve škole. Na základě výsledků dotazníku se může rodič následně rozhodnout, zda chce zintenzivnit svoji spolupráci se školou, či jakým způsobem a jak často se bude v budoucnu zapojovat.

Zpráva o zapojení rodičů

Appleseed poskytuje rodičům výše zmíněný ověřený sebehodnotící nástroj. [1] Rodiče, kteří dotazník vyplňují, provedou sebehodnocení a na každou otázku zaškrtnou vylučovací metodou odpověď ano -ne. Dotazník má celkem 31 otázek. Vyhodnocení se provádí přepočtem hrubých odpovědí na procentní skóre. Výsledky dotazníku jsou rodičům zasílány vždy e-mailem a nejsou s nikým dalším sdíleny. Školy, které jsou zapojeny v programu Appleseed, se mohou stát distributory tohoto dotazníku pro rodiče a zároveň mohou rodičům nabízet i další výzkumy, ověřené služby a nástroje.

Následující ukázka možných otázek dotazníku (v překladu z aj a bez vyhodnocení) může sloužit pedagogům a všem zájemcům o problematiku spolupráce rodiny a školy jako zdroj inspirace.

Další informace: Dotazník je příkladem americké praxe, některé body jsou spjaté výlučně s americkým prostředím a jsou do českého prostředí nepřenosné. Uvádíme je v nezměněné podobě pro ilustraci.

1. Zajistili jste doma pravidelný čas a místo, kde by vaše dítě mohlo dělat domácí úkoly?
2. Sledujete domácí přípravu vašeho dítěte do školy?
3. Monitorujete zvyky vašeho dítěte, co se týče sledování televize?
4. Dohlížíte na to, aby vaše dítě docházelo pravidelně do školy?
5. Povídat si se svým dítětem o tom, proč je důležité kvalitní vzdělávání?
6. Zúčastnili jste se ve škole svého dítěte dne otevřených dveří, noci rodičů a dětí a dalších podobných akcí?

7. Podporujete a dodržujete školní řád, interní pravidla školy apod.?
8. Napomáháte vzdělávání svého dítěte tím, že mu připravujete pestrou a vyváženou stravu a zajistíte dostatečný čas na spánek?
9. Čtete svému předškolákovi nebo dítěti v 1. ročníku? Pokud je vaše dítě starší, podporujete jeho čtenářské dovednosti tím, že dbáte na to, co vaše dítě čte a také jak často čte?
10. Myslíte si, že je vaše dítě schopné plnit všechny zadané úkoly včas a podle svých nejlepších schopností?
11. Víte, jaké informace by si mělo vaše dítě osvojit a jaké dovednosti zvládnout s ohledem na věk a ročník a také na hlavní předměty?
12. Podepsali jste „Písemný závazek zapojení rodičů“ a dobrovolně pomáháte učitelům, vedení školy, žákům a dalším rodičům?
13. Působili jste někdy ve funkci „třídního důvěrníka“, „koordinátora telefonního stromu“ nebo dobrovolníka, který ostatním rodičům poskytoval potřebné informace?
14. Byli jste součástí rodičovských hlídek nebo jiných aktivit zaměřených na zvýšení bezpečnosti a hladkého provozu školy a vzdělávacích programů vašeho dítěte?
15. Zúčastnili jste se letos alespoň jednoho setkání **Asociace rodičů - učitelů** nebo **Organizace rodičů-učitelů** nebo jiné podpůrné skupiny?
16. Pracovali jste někdy ve školních řídicích výborech, radách na úrovni okresů a/nebo výborech spojených s chodem vaší školy?
17. Pomáhali jste s poskytováním informací zástupcům škol během volebních aktivit (místní volby apod.)?
18. Zúčastnili jste se alespoň jednoho školního programu? (Například udělování cen, her, sportovních událostí nebo školního večírku).
19. Vedete své dítě k tomu, aby se za všech okolností chovalo slušně, čestně a sportovně?
20. Vedete své dítě k účasti na dobrovolnických projektech, které pomáhají místní komunitě?
21. Jste vzorem „dobrého a čestného sportovního chování“ při účasti na školních a

komunitních akcích?

22. Přečetli jste si kodex chování žáka nebo pravidla týkající se řešení kázeňských přestupků?
23. Čtete pravidelně školní zpravodaj?
24. Znáte další služby poskytované školou vašeho dítěte? (například logopedie, pomoc pro nadané žáky a poradenství)
25. Uděláte si čas na to, abyste se zúčastnili schůzek svolaných třídním učitelem vašeho dítěte?
26. Zapojujete se aktivně na třídních schůzkách pořádaných učitelem vašeho dítěte?
27. Účastnil/a jste se alespoň jedné schůzky rodič-učitel s učitelem/učiteli vašeho dítěte?
28. Navázali jste kontakt s učitelem vašeho dítěte nebo s ředitelem jen proto, abyste dali najevo vaši podporu?
29. Víte, které jsou silné a naopak slabé stránky vašeho dítěte, pokud jde o jeho studium?
30. Dbáte na to, aby vaše dítě navštěvovalo kurzy, které ho připraví na zvolenou profesní dráhu?

Rodiče, kteří se rozhodnou v rámci programu Appleseed aktivně zapojit do spolupráce se školou, skládají následně tzv. **Rodičovský slib**. [\[2\]](#) **Rodičovský slib** rodiče zavazuje k odpovědnosti za vzdělání jejich dětí prostřednictvím závazku k dobrovolnictví, zpravidla alespoň 5 hodin za jedno pololetí. Překlad formuláře přinášíme níže.

Rodičovský slib - formulář

JAKO RODIČ, PRARODIČ NEBO DOSPĚLÝ zákonný zástupce se tímto zavazuji pomáhat dětem naší komunity s dosažením budoucí životní nezávislosti. Moje prohlášení o odpovědnosti a závazku vůči mé veřejné škole je tvořeno následujícími pěti pravdivými tvrzeními, která parafrázuji slova prezidenta Woodrowa Wilsona:

- Jako Američané jsme všichni spoluvlastníky systému veřejných škol.
- Jako vlastníci neseme odpovědnost za naše vlastní zapojení do tohoto systému.

- Odpovědnost za naše veřejné školy, jejich bezpečnost, zaměstnance a jejich financování leží na nás a na ostatních vlastnících systému.
- Budoucnost našich dětí závisí na zdokonalování veřejných škol.
- A toto zdokonalování je nedílně spjata s naší účastí.

JAKO RODIČ, PRARODIČ NEBO DOSPĚLÝ ZÁKONNÝ ZÁSTUPCE přebírám osobní odpovědnost za bezpečnost a vzdělávání svých dětí a bezpečnost a vzdělávání ostatních dětí v této komunitě. Zavazuji se, že každé pololetí dobrovolně odpracuji minimálně pět hodin svého času ve své veřejné škole. Slibuji, že minimálně patnáct minut každý večer věnuji čtení se svým dítětem, nebo že budeme společně pracovat na domácích úkolech nebo na jiných obohacujících aktivitách.

Přejímám osobní odpovědnost za vzdělávání svého dítěte. Mohu dobrovolně odpracovat:

5, 10, 15 nebo 20 hodin za pololetí.

Dobrovolnickou činnost můžu vykonávat:

během školy, po škole, o večerech nebo o víkendu.

Z dobrovolnických činností s vysokým rizikem můžu vykonávat následující:

- Trenér, rozhodčí nebo dozor na sportovní týmy
- Tutorská činnost, výuka
- Mentoring pro mládež
- Rozvoz, příprava nebo podávání jídla
- Poradenství, lékařská péče, záchranná lékařská služba, hasičský sbor nebo péče o handicapované osoby / ohrožené skupiny
- Fyzická práce, hromadná doprava osob
- Kancelářské služby

Z dobrovolnických postů s nízkým rizikem můžu vykonávat následující:

- Uvaděč, vítání hostů
- Pastorační služba
- Rozvoz, výroba nebo distribuce oblečení, řemeslné služby a další kromě jídla
- Obstarávání finančních prostředků nebo prodej předmětů za účelem získání finančních prostředků
- Odborná nebo manažerská činnost, včetně výkonu funkce ve správní radě nebo výboru

- Hudební, divadelní či jiné umělecké aktivity
- Další aktivity [2]

Rodiče jsou za svoji aktivitu pro školy pravidelně oceňováni

Aktivitu rodičů dokáže následně škola zapojená v programu Appleseed patřičně ocenit. Každoročně je pro rodiče i žáky pořádán tzv. **Den národní účasti rodičů** a **Týden dobrovolníků veřejné školy**. Ročně se těchto dvou akcí účastní **přes deset milionů rodinných příslušníků a na 18 000 škol ve všech 50 amerických státech**. V roce 2018 se do žákovských aktivit ve škole zapojily v USA celkem tři miliony rodičů a zákonných zástupců žáků. [3]

Den národní účasti rodičů [4] měl premiéru v roce 1994 a koná se vždy třetí listopadový čtvrtek. Pro rodiny a školy představuje jedinečnou příležitost, jak vyzdvihnout a oslavit kroky, které prokazatelně vedou k úspěchům dětí během studia. Zástupci projektu tradičně oceňují přínos a práci rodičů, kteří už se do projektu zapojili, a zároveň povzbuzují další rodiče k akci. Rodiče se kromě studia mohou zapojit do nejrozličnějších aktivit probíhajících mimo školní areál.

Unie škol v San Diegu například vytvořila návod a průvodce [5], jak takovou událost zorganizovat. Kromě jiného Unie škol nabízí i **Me2 program pro dobrovolníky z řad rodičů**. Rodiče se v rámci tohoto programu zavážou ke dvěma hodinám, které během školního roku stráví vybranou činností. Může to být třeba doprovod dítěte na oběd v den jeho narozenin nebo účast na shromáždění, kdy rodič tímto způsobem podporuje žákovské aktivity ve škole.

Týden dobrovolníků veřejné školy [6] slouží i k motivování dalších zájemců, kteří by se chtěli k dobrovolnické činnosti připojit. Účastní se i žáci, kteří si připravují pro školní dobrovolníky nejrozličnější představení a akce. Do dobrovolnické práce se kromě rodičů a rodinných příslušníků zapojují také různé komunitní organizace, kostely, neziskové organizace i malé a velké firmy. Dobrovolníci se v tomto týdnu scházejí, hodnotí svou činnost a také dostávají ocenění.

Zdroje:

[1] PROJECT APPLESEED. (nedatováno) *Parental Involvement Report Card*. [online]. Dostupné z: <https://www.projectappleseed.org/reportcard> (dat. cit. 10. 4. 2021)

[2] PROJECT APPLESEED. (nedatováno). *The Parental Involvement Pledge*. [online]. Dostupné z: <https://www.projectappleseed.org/pledge> (dat. cit. 10. 4. 2021)

[3] GUIDESTAR. (2019). *Parents Advocating Challenging Education* [online]. Dostupné z: <https://www.guidestar.org/profile/43-1859663> (dat. cit. 11. 4. 2021)

[4] PROJECT APPLESEED. (2021). *National Parental Involvement Day* [online]. Dostupné z: <https://www.projectappleseed.org/national-parent-day> (dat. cit. 11. 4. 2021)

[5] THE SAN DIEGO UNIFIED COUNCIL OF PTAs. (2015). *National Parent Involvement Day Planning Guide* [online]. Dostupné z: <https://sdcouncilpta.files.wordpress.com/2015/10/natl-parent-inv-day-guide-20151.pdf> (dat. cit. 11. 4. 2021).

[6] PROJECT APPLESEED. (2021). *Public School Volunteer Week* [online]. Dostupné z: <https://www.projectappleseed.org/public-school-volunteer-week> (dat. cit. 11. 4. 2021)

21. Šikana asistenta pedagoga ze strany rodičů s účastí zřizovatele školy (kazuistika)

Když napjaté vztahy mezi pedagogy vyústí v šikanu ze strany rodičů, bývá obtížné najít řešení a podporu, ať už u ředitele nebo u zřizovatele školy. V našem rozhovoru se se svou zkušeností svěřují dvě pedagožky z moravské malotřídky. V navazujícím druhém díle textu přineseme vyjádření dvou odbornic: právničky a krajské konzultantky Národního pedagogického institutu ČR, které rozebírají pozadí celého případu a uvádějí postupy, jak řešit podobné situace.

Ilustrační foto/FOTO: Pixabay

V rozhovoru s učitelkou a asistentkou pedagoga malotřídní školy se dozvíte, jak tyto potíže vznikly, jak se prohlubovaly a odrážely v postoji rodičů i zřizovatele k zaměstnancům školy. Křestní jména pedagožek i lokalita, ve které působí, byly změněny z důvodu ochrany soukromí.

Malotřídky na Moravě

Hana s Helenou působily na venkovské malotřídní škole v obci nedaleko moravského krajského města. Hana jako učitelka, Helena jako asistentka pedagoga a vychovatelka v družině. Škola je opravdu malá, má kapacitu dvacet žáků pro první až pátý ročník, dvacet pět dětí se může vzdělávat v předškolním vzdělávání. Na sloučené základní a mateřské škole ještě působil ředitel, v mateřské

škole tři učitelky. Základní škola i školka se nachází v jedné budově.

Učitelka Hana má dvanáct let praxe na prvním stupni ZŠ. Ředitel si ji považoval jako zkušené pedagožky. Také působila jako uvádějící učitelka Heleny. Pro tu to byla první pracovní zkušenost. Do školy nastoupila na pozici asistentky pedagoga a vychovatelky. Po necelém měsíci praxe s ní byl ředitel spokojen a určil, že náplní její práce bude i učitelství v první třídě. S návrhem ředitele nakonec souhlasila, ačkoliv není kvalifikovaná pro učitelství prvního stupně a měla původně asistovat u jednoho z prvňáčků. Jinak má vystudované učitelství pro druhý stupeň ZŠ na vysoké škole a předškolní a mimoškolní pedagogiku na střední škole.

Ve zmiňované škole byla Hana zaměstnána dva roky a Helena rok a půl.

Rozhovor:

Proč jste začaly pracovat právě v této škole?

Učitelka Hana: Mě si našel pan ředitel díky dislokaci (možnost zapsat se na seznam pedagogů hledajících zaměstnání, pozn. redakce) na magistrátě, protože jsem chtěla změnit místo. Byla jsem mu doporučena paní pracující na magistrátu, takže jsem tam šla s doporučením. Přišlo mi hezké, že se ve škole všichni znají.

Asistentka Helena: V dětství jsem se pohybovala ve vedlejší vesnici, takže prostředí pro mě bylo dobře známé. Už rok před svým nástupem jsem se hlásila na pozici učitelky v mateřské škole, ale bylo mi řečeno, že není místo. Bylo domluveno, že jakmile se něco uvolní, třeba za mateřskou dovolenou, tak se mi pan ředitel ozve. To se stalo po roce, ale místo bylo na základní škole.

Bylo při vašem nástupu do školy všechno v pořádku, nebo jste už trochu tušily, že se vyskytnou nějaké komplikace?

Učitelka Hana: Já jsem netušila vůbec nic, spíš to bylo naopak takové milé. V září první školní den mě pan ředitel uvedl rodičům i dětem jako zkušenou učitelku s praxí. Bylo to těsně před pandemií Covid-19, takže tam byli všichni, bylo to pěkné, opravdu jsem nic netušila.

Asistentka Helena: Tím, že jsem vlastně téměř z toho prostředí vyšla, byla jsem trochu informovanější. Obecně se tam ví a nese se po vsích, že probíhala nějaká nekalá praktika s vystáváním ředitelů a učitelů. Říkala jsem si ale, že se mě to netýká, protože tam nejdu dělat ředitelku ani učitelku. Tušila jsem tedy, že něco se tam asi děje, nicméně na začátku se to z mého pohledu neprojevovalo.

Jaké byly vztahy mezi pracovníky školy, než se objevily první potíže?

Učitelka Hana: Přátelské, v klidu. Co jsem potřebovala, to byl pan ředitel ochotný projednat, a

zároveň jsme si rozuměly i s Helenou. Probíraly jsme, co s dětmi, co s rodiči a podobně. Ze začátku byly vztahy bez problému.

Asistentka Helena: Já se přiznám, že mi ze začátku přišlo, že mě do toho pan ředitel hodil jako do vody. Najednou jsem přišla k první třídě a nevěděla jsem pořádně, co mám dělat. Chodila jsem tedy na různé semináře, webináře a další lekce, abych věděla, jak vše zvládat. Musím ale říct, že největší oporou mi byla právě Hanka. Dokola jsem se na něco ptala, ale ona mě i tak pořád ujišťovala, že práci dělám dobře. To byla opravdu obrovská pomoc.

Jaké byly vaše vztahy s ředitelem základní školy?

Učitelka Hana: Pan ředitel byl starší, těsně před důchodem. Byl hodně otevřený. Když měl někdo nějaký problém, snažil se ho řešit, víceméně vycházel vstříc každé žádosti.

Asistentka Helena: Doplnila bych, že pan ředitel se mi zdál až příliš hodný, příliš důvěřivý až naivní. Právě na tu svou důvěřivost a ochotu z mého pohledu nakonec doplatil.

Důvěřivý byl vůči komu?

Asistentka Helena: Vůči obci a rodičům. Hlavně ale vůči kolegyni, paní učitelce Lucii ze školky, která vztahy v základní škole nakonec dokázala rozvrátit asi nejvíc.

Jak potíže začaly?

Asistentka Helena: Začalo to mojí kolegyní, paní učitelkou Petrou z mateřské školy. Byla na první pohled velice pečující, hodná, milá „teta“. Většina rodičů se s ní znala a tykala si s ní, byli to kamarádi z jedné vesnice, takže rodiče vždycky ze školy hned všechno věděli. Petra mě měla připravit na nástup holčičky se speciálními vzdělávacími potřebami ze školky k nám do první třídy. Jako asistentka pedagoga jsem o ní potřebovala informace, jak s ní pracovat. Domluvily jsme se, že se poslední týden prázdnin setkáme a budeme pracovat s holčičkou společně, abych se o ní něco dozvěděla. Ale to se nestalo. Setkala se se mnou jen její kolegyně, také učitelka v MŠ, Lucie. Ta mi řekla, co musím, co nesmím, že je potřeba rodiče trochu tlačit, protože jsou laxní a holčička je agresivní a mohla by se jinak zabrzdit. Předala mi nějaké materiály a pomůcky. Mimo jiné i radu, že s ní mám trénovat obličejové svaly. Hodně taky kladla důraz na to, že si tuto holčičku vypiplala a že by byla nerada, kdyby se s ní zacházelo špatně. Spoléhala jsem na to, že zkušená učitelka určitě ví, co s holčičkou dělat a co ne, že mi informace předala správně, a postupovala jsem podle jejích instrukcí. Zmíněná učitelka Lucie za mnou chodila a kontrolovala holčičku, jak pokročila a jak s ní pracuji. Přestala s tím teprve ve chvíli, kdy rodiče holčičky zaujali zamítavý postoj na tu cvičební techniku. Po půl roce této práce mi totiž tatínek holčičky řekl, že trénink svalů je nevhodný, že jí jenom škodí.

Vše jsem popsala panu řediteli a on měl s paní učitelkou Lucií menší promluvu, aby se dál nevměšovala. Na to ona ale reagovala tak, že mně, panu řediteli i Hance řekla, že z jejího pohledu nejsem schopná s holčičkou pracovat. Takto se o mých schopnostech vyjadřovala vlastně už od mého nástupu, od této události už se to jen stupňovalo. Od té doby začali i někteří další rodiče

zpochybňovat moji kvalifikaci a moji práci. Hledali chybičky na všem, co jsem ve škole i družině udělala.

Učitelka Hana: Objevili se nespokojení rodiče. Začalo to pozvolna a nenápadně, pokračovalo to tak, že se scházeli na návsi a povídali si o tom, kdo z nás co dělá špatně.

Asistentka Helena: Jedna z těchto maminek, která byla učitelkou na gymnáziu, měla zájem svoje metody přenášet k nám do školy. Panu řediteli například doporučovala, co bychom měly dělat a jak bychom měly učit. Tato maminka měla také výhrady k nabídce družiny. Sdělila nám, že její syn není ve družině spokojený, nabídka aktivit je pro něj málo pestrá. Požádala jsem maminku, aby mi poradila, co udělat, aby se její syn v družině cítil lépe. Na její popud jsme také rozeslali dotazník spokojenosti, podle kterého bylo 80 % rodičů spokojených. Jen tři maminky, z nichž jedna byla tato, byly nespokojené.

Učitelka Hana: Tyto tři maminky se na otevřené otázky v dotazníku vyjadřovaly téměř doslova stejně, takže to zřejmě psaly společně.

Asistentka Helena: Maminka zmíněného chlapce pak vydala svůj vlastní dotazník pro rodiče. Na svolení k distribuci dotazníku se tato maminka pana ředitele neptala, tato aktivita šla úplně mimo školu. My jsme výsledky dotazníku neviděly, viděl je jen pan ředitel. Ale podle všeho z něj vyplývalo, že 80 % rodičů je nespokojených a požadují naši výměnu. Výsledky tohoto dotazníku byly tedy přesně opačné.

Učitelka Hana: Pan ředitel nám řekl, že nám tyto informace ani nemůže dát přečíst, že to dopadlo úplně hrozně.

Jak probíhala ve škole distanční výuka?

Učitelka Hana: Původně jsme se jako personál školy domluvili s panem ředitelem na konkrétním rozvrhu online vyučovacích hodin. Rodiče byli ale nespokojení.

Asistentka Helena: Pan ředitel rodičům i v distanční výuce vycházel vstříc tak moc, že to bylo na úkor nás dvou. Někteří rodiče neustále sledovali, jak učím, co posílám, jak opravuji. Stalo se třeba, že jsme v textu měli jedno písmenko, které jsme zatím s prvňáčky nedělali, bylo v plánu až za dva týdny. Načež jedna z těch tří nespokojených maminek napsala dlouhý e-mail o tom, že pochybuje o mojí kvalifikaci, že by se to stávat nemělo, že jsem udělala chybu a že to je vůči dětem špatně. Rozeslala to všem rodičům, já jsem v kopii ale nebyla. Zjistila jsem to tak, že jsem měla odpoledne telefonát od jedné maminky, která mi volala s velice povzbudivým tónem, ať to nevzdávám, že mi fandí a že je víc rodičů, kterým se moje práce líbí, a že se nemám nechat odradit. Když poznala, že nevím, o co jde, přeposlala mi ho. Rodiče se za mě postavili na třídní schůzce, i když nemuseli, a proti této mamince se někteří ohradili. O dva nebo tři měsíce později byla další třídní schůzka, kde asi hodinu jedna z těchto tří nespokojených maminek řešila moji kvalifikaci. Tam už jsem zastání rodičů neměla. Už to bylo únavné pro všechny, takže se jim ani nedivím.

Učitelka Hana: Nároky na Helenu pak přicházely dost lavinově. Rodiče, nejvíce ti, kteří se dobře znali s učitelkou Lucií z mateřské školy, chtěli pořád víc a víc. Podle nich bylo málo aktivit v družině, byly málo pestré, málo her, špatné hry. Ptali se jí, jestli vůbec stíhá svoji práci, a prý by se měla víc snažit. Jak to, že neodpověděla na e-mail v osm nebo v deset večer, nebo dokonce v půl jedné ráno? Pořád chtěli víc a víc, všechno jim bylo málo.

Asistentka Helena: Abych to shrnula, začalo to učitelkou Lucií z mateřské školy, která zpochybňovala moji práci. A protože se dobře znala s ostatními rodiči, myslím si, že ona stála za tím, že rodiče začali pochybovat také. Začali na mě navalovat další a další požadavky, přišlo mi, že mě zkouší, jestli to zvládnou. Když zjistili, že zvládnou, přitvrzovali. Učitelka Lucie mě i Hanku přestala zdravít.

To vypadá jako naschvály.

Asistentka Helena: Přesně tak, mně z toho bylo trapně a je mi z toho trapně doteď, když si na to vzpomenu. Třeba se ptala pana ředitele, jestli jsem svoji maturitu dokončila se samými jedničkami. Vypτάvala se taky blízkých osob kolem mě, jak zvládám svoje tehdy probíhající studium učitelství pro druhý stupeň ZŠ na vysoké škole. Myslím si, že takové chování na pracoviště nepatří. Ze strany její i ze strany rodičů, se kterými kamarádila, se tlak zvyšoval, a na mě toho začalo být moc. Takže jsem začala přemýšlet, že odejdu, že to nemám zapotřebí. Ptala jsem se taky sama sebe, proč to najednou nefunguje? Pořád jsem hledala chybu u sebe.

Pan ředitel měl nakročeno do důchodu, přemýšlel, co bude se školou po jeho odchodu do penze?

Učitelka Hana: Učitelka Lucie už před mým nástupem pana ředitele varovala, ať mě nepřijímá, že někde něco slyšela, a ať si to rozmyslí. Dal mi šanci, na její varování nedal. Byl otevřený a bezelstný, avizoval, že mě našel jako svoji nástupkyni.

Když potíže s rodiči nastaly, jak na to pan ředitel reagoval?

Učitelka Hana: Helena měla desky s úkoly pro holčičku se speciálními vzdělávacími potřebami – o které už byla řeč na začátku rozhovoru – a musela je všechny plnit. Divila jsem se, kdo to po ní všechno chce. Říkala, že všechna ta cvičení, logopedii a míčkování jí nařídila učitelka Lucie. Měla neustále nějaká doporučení a mně bylo divné, proč do toho pořád mluví. Rozhodla jsem se zapojit. Dost temperamentně jsem jí řekla, že její chování je neakceptovatelné. To bylo ráno asi v půl deváté. Pan ředitel ještě to dopoledne přijal telefonát z obce, že se má dostavit něco vysvětlit. Nastalo velké pozdvižení v celé vesnici. Pan ředitel přišel celý špatný a ptal se, jak jsem si to mohla dovolit, že učitelka Lucie má přece dlouhou praxi. Nechal vše uležet a do dvou týdnů jsem byla vyzvána k omluvě. S omluvou jsem souhlasila kvůli způsobu, jakým jsem to podala – byla jsem tenkrát už opravdu našťvaná. Tak jsme se sešli já, Helena, pan ředitel a učitelka Lucie v ředitelně. Já jsem se omluvila za způsob podání. Podali jsme si ruce a pan ředitel to považoval víceméně za vyřízené.

Asistentka Helena: Ještě je potřeba říct, že mi učitelka Lucie řekla, že ona to lidsky přijímá, ale co

se bude dít dál na obecním úřadu, ona ovlivnit nemůže. Všichni jsme ale věděli, že právě ona obecní úřad ovlivňuje.

Jak se k situaci stavěl zřizovatel - obecní úřad?

Asistentka Helena: Z ničeho nic se na webu obce objevilo, že se zastupitelstvo a školská rada dohodly, že celý pedagogický sbor bude vyměněn.

Učitelka Hana: Usnesli se, že celý školní personál, já, Helena i pan ředitel, odejde. Jinak byli údajně rodiče příštích prvňáků rozhodnutí nezapsat je do první třídy. Přislíbili nám, že nám vyplatí dvouměsíční plat, pokud do konce března podepíšeme dohodu o ukončení pracovního poměru k 30. červnu.

Jak vše vnímaly děti?

Učitelka Hana: Děti začaly být málomluvné. Začaly sledovat, co si mezi sebou povídáme.

Asistentka Helena: Byla tam velmi nepříjemná atmosféra, děti vůbec nevěděly, jak se k nám mají chovat. Zdálo se mi, že jsou asi bohužel nějak navedené z domova. Skupinky už se netvořily jako dřív, děti, které byly nějakým způsobem ovlivněné, se držely spolu. Ostatní děti se držely zvlášť.

Rozhodly jste se, že obě, společně s panem ředitelem, odejdete. Jaká byla reakce dětí na váš odchod?

Učitelka Hana: Já osobně jsem vnímala neutrální reakci. Děti to braly tak, že odejde jedna učitelka a přijde jiná, z jejich strany v tom nebyly žádné emoce.

Asistentka Helena: Já jsem reakci vnímala jen u pár dětí. Některé děti stejně odcházely do jiné školy, tak ty to asi moc nezajímalo. Vím ale, že jeden chlapec dával najevo, že nás má rád a kvůli tomu se s ním syn té už zmiňované maminky, které organizovala mimoškolní anketu, nebavil, začal si z něj dělat legraci a začal ostatní děti poštvávat proti němu. Ke konci byly některé vztahy mezi dětmi bohužel nepřátelské. Jak ale říkala Hanka, celková reakce dětí byla spíše neutrální až apatická.

Jaká byla reakce ostatních rodičů?

Učitelka Hana: Když jsem odcházela, tak se se mnou rodiče bavili jenom stranou, odděleně od ostatních rodičů. Co mi chtěli říct, neřekli před ostatními rodiči a celou skupinkou. Mně to přišlo velmi zvláštní.

A co vám řekli?

Učitelka Hana: Vesměs že mi děkují, že jsem se o děti dobře starala a hodně je toho naučila. Že dětem budu chybět, že je jim to líto a že nesouhlasí s tím, co se dělo. Napadalo mě, že se mohli ozvat a mohlo vše dopadnout jinak. Mohli něco udělat, abychom tam vydržely a znovu tam začaly dobře fungovat. To se ale nestalo, takže jsme se rozloučili. Rozloučili jsme se v dobrém a s některými rodiči o sobě pořád víme, pořád mám díky nim informace o tom, co se ve školce a škole děje. Z jejich strany to bylo docela hezké rozloučení, i když hořkosladké.

Objevily se u vás v průběhu toho, co se dělo, nějaké psychické nebo tělesné obtíže?

Asistentka Helena: U mě určitě. S tím vlastně souviselo i moje rozhodování o odchodu ze školy. Když se začaly hromadit stížnosti a hledání chybek, moje první myšlenky byly, že tohle nemám zapotřebí, že tohle nemůžu zvládnout psychicky ani fyzicky. Měla jsem obrovské migrény, do školy jsem chodila se strachem, bála jsem se otevřít dveře, bála jsem se příchozích e-mailů. Bylo mi neustále špatně od žaludku. Začala se mi zhoršovat pleť, měla jsem kožní problémy. Potom jsem onemocněla, dostala jsem Covid-19. S těmito všemi problémy jsem byla doma tři měsíce. Kompletně jsem se z toho dostala až koncem prázdnin, kdy už všechno bylo za mnou. Ze školy jsem odešla k 30. červnu, ke konci školního roku.

Jaký je osud školy po vašem odchodu?

Asistentka Helena: Nový pan ředitel je kvalifikovaný tělocvikář pro druhý stupeň. Ze školy aktuálně odchází nová učitelka. Řekla, že to tam nemá zapotřebí. Zaskakuje za ni asistentka, která je vyučená kadeřnice. Další chce odejít i učitelka ve školce, která tvrdí, že to, co si k ní dovolují rodiče, nemá obdoby a nikdy to nezažila. V družině občas zaskakuje i domovnice. S kvalifikací není najednou problém.

Co byste z pozice pedagogů, kteří mají negativní zkušenosti s přístupem rodičů, vzkázaly rodičovské veřejnosti?

Asistentka Helena: Myslím, že by si rodiče měli zjistit, co práce pedagoga obnáší. Opravdu to není o tom, že si sedneme ve sborovně, dáme si kávu, poklábosíme, pak jdeme na 45 minut učit, a tak pořád dokola. Naše práce, všechna administrativa, všechno, co jsme řešili, obzvlášť v covidové době, všechny technické věci, které jsme se museli naučit, to je neviditelná práce. Laik to prostě nemůže vidět, pokud mu to někdo nevysvětlí, takže je velice jednoduché ukázat na někoho prstem a říct, že bere peníze za to, že nic nedělá.

Učitelka Hana: Přesně tak. Řekla bych, že to je o důvěře, že učitel se snaží v rámci své profese dělat maximum. Pokud má rodič pocit, že maximum nedělá, nebo není z různých důvodů spokojený, potom jsou další možnosti. Ale určitě by to nemělo dospět do fáze, kdy se rodič pustí do učitele, to je špatně.

A co byste vzkázaly zřizovatelům škol? Obecní úřad ve vašem příběhu měl také poměrně zásadní roli.

Asistentka Helena: Aby lépe komunikovali, častěji se scházeli, debatovali a neříkali nic o nás bez nás. To je cesta do záhuby.

Učitelka Hana: Mně přijde trochu zoufalé, když učitel, který je pod palbou šikany, nemá žádnou oporu, natož aby mu dal někdo za pravdu a pomohl mu. Přála bych si nějaké instituce, kde se přímo učitel může odvolat, aniž by ho to stálo dobrou pověst a místo. Reputace na malých městech je potom určitě problém.

Asistentka Helena: Všichni zmínění nám svým počínáním paradoxně zařídili spokojenou budoucnost, což je i moje poselství pro paní učitelky a pány učitele v podobných situacích. Nebojte se odejít, není to ostuda, neplýtvajte svým časem ani snahou na někoho, kdo si toho neváží.

Děkujeme za rozhovor.

Zaujalo vás téma? O tom, kam až může zajít taková šikana školy ze strany rodičů, si můžete přečíst také [v rozhovoru s novým ředitelem malotřídky](#), kterého nátlak a agrese rodičů a nulová podpora ze strany zřizovatele školy zasáhla nepřípraveného...

Ve druhém návazném článku přineseme vyjádření odbornic Mgr. Veroniky Doležilové, právničky a expertky v Národním pedagogickém institutu ČR, a Bc. Lenky Kocumové, ředitelky MŠ a krajské konzultantky Národního pedagogického institutu ČR, k jednání zřizovatele, školní rady, ředitele školy i k možnostem řešení situace pedagogickými pracovníci.

22. Šikana asistenta pedagoga ze strany rodičů s účastí zřizovatele školy: komentář odborníků NPI ČR

Když napjaté vztahy mezi pedagogy vyústí v šikanu ze strany rodičů, bývá obtížné najít řešení a podporu, ať už u ředitele nebo u zřizovatele školy. Seznamte se s vyjádřením odborníků Národního pedagogického institutu ČR ke kauze šikany asistenta pedagoga v malotřídní škole rodiči s účastí zřizovatele školy.

Ilustrační foto/FOTO: Pixabay

V [úvodním rozhovoru](#) s učitelkou a asistentkou pedagoga malotřídní školy jste se dozvěděli o příčinách konfliktů mezi zaměstnanci školy – jak vznikly, jak se prohlubovaly a odrážely v negativním postoji rodičů i zřizovatele. Pokud podobná situace vyústí až v šikanu pedagogů, bývá obtížné hledat řešení a často končí jejich odchodem. Ve druhém díle přinášíme vyjádření dvou odborníků: právničky a krajské konzultantky Národního pedagogického institutu ČR, které rozebírají pozadí celého případu a uvádějí postupy, jak řešit podobné situace.

Odborný komentář Bc. Lenky Kocumové

Bc. Lenka Kocumová působí na pozici ředitelky 54. Mateřské školy Plzeň se sportovním zaměřením. Má také dlouholeté zkušenosti jako mentorka, koučka a lektorka. Od roku 2017 poskytuje služby jako krajská konzultantka Národního pedagogického institutu ČR v rámci projektu Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi (APIV B).

Jaké kompetence a možnosti má ředitel školy v situaci, kdy dlouhodobě působící pedagog v jeho škole úkoluje jiného, také nového kolegu, zasahuje do jeho činnosti, snaží se ho řídit, vtahuje rodiče do interního dění ve škole, vynáší interní informace a celkově jedná neeticky?

Ředitel školy, ať už na škole působí dlouhodobě nebo krátkodobě, určitě nejprve prošel konkurzním řízením, kde musel představit svoji koncepci, a také si ji obhájit. V každém případě, pokud konkurz vyhrál, je pravděpodobné, že zřizovatel bude jeho vizi ke změně akceptovat. S novou koncepcí a postupnými kroky by měl seznámit svůj tým spolupracovníků, včetně stanovení postupných kroků, které povedou k naplnění koncepce školy. Připomínám, že učitelé jsou povinni koncepci školy akceptovat a naplňovat ji. Rozhodně ale musí ředitel stanovit jasná pravidla komunikace mezi vedením a učiteli, mezi vedením a rodiči, mezi učiteli a rodiči. Znamená to mimo jiné i dobře zpracovat školní řád s jasnými pravidly. Koncepci školy představí ředitel na první poradě s rodiči. Tato první porada pak bude zásadní pro nastavení vztahů mezi školou, rodiči a zřizovatelem.

A jaké možnosti má ředitel v situaci, kdy řídí (anebo teprve přichází řídit) školu na vesnici / malém městě, kde existují letité pevné osobní vazby mezi rodiči, zřizovatelem a některými učiteli, přičemž dochází například i k obcházení ředitele při rozhodovacích procesech (zřizovatel), které se týkají jeho a školy, kterou vede?

Malá města a obce mají bezesporu svá specifika. Lidé se tu většinou dobře znají. Mají také pocit, že mohou do všeho zasahovat, že je už nic nemůže překvapit. Ředitel školy by si měl v první řadě vybudovat potřebnou autoritu. Úvodním důležitým krokem je nastolení jasných pravidel, která akceptují potřeby všech zúčastněných, tedy rodičů, žáků, i zřizovatele. Napomohou tomu např. pravidelné schůzky se zřizovatelem, účast ředitele, dětí a žáků na dění v obci. Určitě mohou doporučit stanovení konzultačních hodin učitelů i ředitele pro rodiče. Tím bude jasné dáno najevo, že jsou učitelé připraveni k diskusi, že jsou k dispozici v případě projednání nejasností mezi školou a rodinou. Ředitel by tu měl být také pro své učitele. Provádět dobře zaměřené hospitace, vyhodnocovat práci učitelů, prezentovat ji v dílčí evaluaci i v pravidelném hodnocení školy. Výroční zpráva je veřejný dokument, přístupný zřizovateli rodičům a další veřejnosti.

Druhým krokem by mělo být zřízení kvalitních webových stránek, kde budou rodiče podrobně informováni o dění ve škole a kde bude možnost prezentovat práci školy, potažmo práci učitelů.

Odborný komentář Mgr. Veroniky Doležilové

Mgr. Veronika Doležilová je absolventka Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Celou profesní dráhu se věnuje systémovým otázkám soukromoprávních i veřejnoprávních vztahů s důrazem na právo mezinárodní, ústavní a správní. Pracovně působila mj. na Ministerstvu zahraničních věcí ČR a na Úřadu vlády ČR. V současné době je pracovníkem Nadace Open Society Fund Praha a Spolu, z. s. Působí také na pozici expertky Národního pedagogického institutu ČR v projektu Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi (APIV B).

Do jaké míry je popisovaný postup zřizovatele vůči řediteli školy a pedagogickým pracovníkům (usnesení zastupitelstva a školské rady o výměně ředitele školy i celého pedagogického sboru, navržený odchod zaměstnancům dohodou včetně finanční kompenzace, argumenty, že rodiče do školy nezapišou své děti, pokud tito zaměstnanci neodejdou) v souladu s platnou legislativou?

V odpovědi jedna z pedagožek uvádí, „že se zastupitelstvo a školská rada dohodly na výměně celého pedagogického sboru“.

Platí, že ani zřizovatel, ani školská rada nejsou oprávněni rozhodovat o existenci pracovněprávních vztahů jednotlivých pracovníků školy. Ve vztahu k oběma pedagožkám zřizovatel ani školská rada nemá žádné oprávnění ovlivňovat nebo dokonce zasahovat do pracovněprávní agendy. Ta je v pravomoci ředitele školy. Oprávnění zřizovatele je obsaženo v § 166 školského zákona, oprávnění školské rady pak v § 168 školského zákona. Ani v jednom případě školský zákon neumožňuje popisovaný postup zřizovatele a školské rady vůči konkrétním pedagožkám.

Jiná situace je v případě ředitele školy. Školský zákon vyjmenovává situace, kdy může (§ 166 odst. 3) a kdy musí (§ 166 odst. 3 a 4) odvolat ředitele školy, „výměna“ (viz text jedné z odpovědí) ředitele školy mezi nimi není. Buď zřizovatel ředitele odvolá, nebo ho neodvolá. Pokud ho odvolá, musí zřizovatel určit, kdo povede školu do nového obsazení pracovního místa, a vyhlásit konkurzní řízení. Popisovaná situace neodpovídá ani jedné možnosti. Je také potřeba uvést, že není v závislosti na velikosti obce identifikovatelné, do působnosti jakého orgánu obce tato „školská“ agenda náleží.

Co se týče návrhu na ukončení pracovního poměru dohodou, tento návrh mohl vůči oběma pedagožkám učinit pouze ředitel školy, nikoli zastupitelstvo obce nebo školská rada, protože nejsou jejich zaměstnavatelem. Tím je právě jen škola, jejímž statutárním zástupcem je ředitel, tj. ten jedná za školu.

Důvodem pro ukončení pracovního poměru dohodou ze strany zaměstnavatele bývá obecně fakt, že buď neexistuje ani jeden z osmi důvodů pro ukončení pracovního poměru výpovědí podle zákoníku práce (§ 52), nebo má zaměstnavatel zájem na rychlém ukončení pracovního poměru, protože při ukončení pracovního poměru dohodou se strany mohou dohodnout i na ukončení v době kratší, než je výpovědní doba. Dalším důvodem bývá skutečnost, že zaměstnavatel nemá zájem na uvádění důvodů k ukončení pracovního poměru, a i pro zaměstnance je v tomto ohledu tento způsob příznivější.

Ukončení pracovního poměru dohodou je doprovázeno odstupným v případě zrušení nebo přemístění zaměstnavatele, nebo pro tzv. nadbytečnost (§ 52 písm. a) až c)). Odstupné ve výši dvou měsíčních platů náleží podle zákoníku práce v těchto třech důvodech každému zaměstnanci, který odpracuje alespoň jeden rok, do jednoho roku jde o odstupné ve výši jednoho platu a se zvyšující se dobou trvání pracovního poměru se zvyšuje i výše odstupného (§ 67).

Na základě informací poskytnutých v rozhovoru je proto možné označit postup zřizovatele i školské rady za protizákonný. Ale tím, že se obě pedagožky rozhodly buď dát výpověď, nebo přistoupily na dohodu o ukončení pracovního poměru (v textu odpovědi je jen zmínka o jejich rozhodnutí ze školy odejít), v podstatě zřizovateli celou situaci velmi zjednodušily.

„Hrozba“ zákonných zástupců, že děti přihlásí, nebo přehlásí do jiné školy, patří ke standardním ekonomickým nátlakovým postupům. Pokud škola totiž nemá dostatek žáků, pak ji zřizovatel musí dofinancovávat z vlastních finančních prostředků, případně ukončit činnost školy jako své příspěvkové organizace a zajistit vzdělávání coby veřejnou službu v jiné veřejné škole.

Hrozit někomu kroky, které mají ekonomický až existenční dopad ani nemůže být v souladu s právem. Pokud by ale zákonní zástupci přihlásili a přehlásili děti do jiných škol bez demonstrace síly, pak by šlo jen o jejich rozhodnutí o volbě školy. V kontextu vyhrůžky ale jde o zneužití práva stejně, jako tomu je při tzv. zápisové turistice, kdy jde o to, že, aby bylo dítě přijato do vybrané veřejné školy s určeným spádovým obvodem, přihlásí zákonný zástupce dítě k trvalému pobytu právě do spádového obvodu této školy.

Mají ředitel školy a pedagogické pracovníce v takové situaci možnost se nějak bránit? Jak by bylo vhodné optimálně postupovat, aby chránili vlastní práva?

Podle odpovědí pedagožek nebyl ředitel školy odvolán a ony nedostaly výpověď, všichni tři se rozhodli odejít sami. V takovém případě je to jejich rozhodnutí, které se považuje za jejich vlastní.

Chránit svá práva měli všichni tři pedagogové tím, že by trvali na postupech, které platí podle zákoníku práce, podle zákona o pedagogických pracovnících a podle školského zákona. V první řadě neměli reagovat na „dohodu o výměně celého pedagogického sboru“ školské rady a zastupitelstva obce, protože takový postup ani jeden právní předpis nezná, tj. nic takového neexistuje.

Návrh na odvolání nebo odvolání pouze ředitele, ne dalších pracovníků školy, je v pravomoci školské rady, a to pouze v případě, že existují konkrétní důvody, které jsou vyjmenované ve školském zákoně. Pokud odvolání z funkce není řádně odůvodněno, pak se musí ředitel školy bránit podáním návrhu na jeho neplatnost u soudu.

S pracovníky školy pak může ukončit pracovněprávní vztah pouze ředitel školy, a to jen z jednoho ze zákonných důvodů. Pokud by byla dána oběma pedagožkám výpověď bez uvedení důvodu, nebo pokud by nebyly podniknuty kroky předcházející výpovědi, pak by se musely domáhat ochrany svých práv soudní cestou – žalobou na neplatnost ukončení pracovněprávního vztahu. Pro pracovněprávní spory a ochranu práv pracovníků včetně těch pedagogických platí shodná pravidla jako pro jakýkoli jiný právní spor. Buď je spor urovnán, nebo je potřeba se domáhat ochrany svých práv právě i u soudu.

Podle informací obsažených v rozhovoru o vztazích na pracovišti je patrné, že význam mělo i jednání učitelky z MŠ vůči pedagožkám ze ZŠ, která je fakticky úkolovala a kontrolovala, což by bylo možné pouze tehdy, pokud by byla současně jejich nadřízenou, tj. zástupkyní ředitele i pro ZŠ – to není z rozhovoru patrné. Mělo být prací ředitele, aby svým podřízeným vymezil jejich pracovní postavení a práci z toho vyplývající. Stejně tak mělo být prací ředitele, aby seznámil své podřízené, s jakými následky bude spojeno nerespektování pracovního postavení a práce samotné.

Kam se učitel může v takové situaci odvolat, případně získat odbornou pomoc?

Pedagogičtí pracovníci a také např. pracovníci v sociálních službách, ve zdravotnictví, místní a státní úředníci, pracovníci ve služebních poměrech (policisté, hasiči, vojáci) atd. se v případě

pracovněprávních záležitostí mohou obracet např. na odborovou organizaci, pokud na pracovišti existuje.

Všichni pracovníci svá „pracovní“ práva chrání sami, stejně jako chrání i další svá „nepracovní“ práva. Pokud potřebují odbornou pomoc, pak se standardně obrazejí na advokáty coby poskytovatele právních služeb. V tomto konkrétním případě nejde ve své podstatě o řešení pracovněprávních otázek tří pedagogů, ale o postoj a **přístup zřizovatele ke škole jako k instituci**, která poskytuje veřejnou službu vzdělání, kterou musí zřizovatel obecně podle zákona zajišťovat.

Tím, že v tomto konkrétním případě ukončili všichni tři pedagogičtí pracovníci své působení ve škole sami, byť tomu předcházela dlouhodobější nevstřícná atmosféra nejen na pracovišti, formálně to byli oni, kdo práci ukončili. **Pokud by postupovali všichni tři podle pravidel pro ukončování jejich konkrétních pracovněprávních vztahů, pak by bylo identifikovatelné, do jaké míry byl nebo nebyl postup zřizovatele v souladu s právem.**

Souhlasíte s názorem, že pedagogičtí pracovníci ve školství by měli mít možnost využít v podobných situacích bezplatnou pomoc právníka se specializací na pracovní právo a se znalostí specifik zaměstnávání pedagogických pracovníků? Pokud ano, jaké by bylo optimální řešení (právník pro určitý počet škol ...)?

Ačkoli se čas od času takové úvahy objevují nejen v případě pedagogických pracovníků, v popsaném případě nejde o pracovněprávní spor jednotlivých pedagogických pracovníků, ale o postupy zřizovatele školy a orgánu školy – školské rady. Tím, že je zajištění vzdělávání zákonnou povinností v samosprávné působnosti obcí, není možné, aby stát kontroloval obce napřímo. Pokud ale pozice nebo kroky zřizovatele svědčí o tom, že obec nevykonává samosprávnou agendu v oblasti vzdělávání řádně, pak je podle zákona o obcích možné toto kontrolovat ministerstvem vnitra. To se věci zabývá na podnět, ne samo od sebe – z moci úřední. Proto by bylo dobré, aby se informace o špatné praxi soustředily na jednom místě, nejlépe na ministerstvu, protože za realizaci práva na vzdělání včetně jeho zajištění po stránce materiální a personální je odpovědný stát, který představuje právě Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. Z tohoto jednoho místa by stát koordinovaně mohl řešit nesprávné postupy zřizovatelů.

Obecně platí, že pokud si svá práva aktivně chráníte, pak to přirozeně vyvolá negativní reakci toho, kdo do práv zasahuje, protože on potřebuje práva omezit nebo dokonce popřít, a vy mu svým postupem maříte jeho „úsilí“. Tomu odpovídá i míra negativní reakce – čím více si je omezitel jistější svým postupem, tím intenzivnější je jeho negativní reakce. Proto je ochrana práv vždy doprovázena negativní reakcí toho, kdo do práv zasahuje. Je to přirozená součást takového procesu, a proto je potřeba s ní počítat. Oproti omeziteli práv má však ten, kdo hájí svá práva, výhodu – ví, že omezitel zasahuje do jeho práv a je na jeho negativní reakci připraven.

Tipy na závěr:

Řešíte podobnou situaci? Níže najdete seznam organizací, které (online nebo osobně) bezplatně poskytují pracovněprávní poradenství:

[Vaše Nároky.cz](http://VaseNaroxy.cz) | [Vaše Nároky.cz \(vasenaroxy.cz\)](http://VaseNaroxy.cz)

[Pracovní právo - poradna - Bezplatná právní poradna online zdarma pro všechny \(bezplatnapravni poradna.cz\)](http://PracovniPravo-poradna.cz)

[Poradna Dialog z. s.](http://PoradnaDialog.cz)

[Poradny \(obcanskeporadny.cz\)](http://Poradny.cz)

Zaujalo Vás téma? Další texty najdete na Zapojmevsechny.cz:

[Co je mobbing a bossing a jak se projevují? | Zapojmevsechny.cz \(zapojmevsechny.cz\)](http://Zapojmevsechny.cz)

[Co dělat, když zažíváte mobbing nebo bossing? Kde hledat pomoc? | Zapojmevsechny.cz \(zapojmevsechny.cz\)](http://Zapojmevsechny.cz)

[Šikana školy ze strany rodičů – rozhovor s ředitelem základní školy | Zapojmevsechny.cz \(zapojmevsechny.cz\)](http://Zapojmevsechny.cz)

23. Rodiče nevěří ničemu, co sami nezažili. Mluvte s nimi o svých metodách, aby se neobrátili proti vám, radí učitelka angličtiny

Prosadit inovativní formu vzdělávání na základních školách je stále obtížné: z velké části díky názorům rodičů, kteří nejsou nakloněni novinkám. Přečtěte si rozhovor s progresivní učitelkou angličtiny, která po tvrdé kritice rodičů a nakonec i vedení školy opustila školství. Dá se tomu předcházet?

Ilustrační foto / FOTO: Pixabay

Učitel přinášející efektivní způsob výuky, který rodiče žáků neznají, se může potýkat s odmítnutím. To se ve velké míře týká i výuky angličtiny. Výuka angličtiny v minulosti často probíhala způsobem, který u žáků nepodporoval přirozené užívání jazyka. V rozhovoru přinášíme zkušenost učitelky Hany, která se na základní škole snažila učit podle aktuálních trendů, avšak kvůli nepochopení ze strany některých rodičů a bez podpory vedení školy ze školství nakonec odešla.

(Křestní jméno pedagožky bylo změněno z důvodu ochrany soukromí.)

Hana svou pedagogickou kariéru začala v sedmnácti letech, kdy se stala učitelkou v mateřské škole. U předškolních dětí setrvala dvacet let, po revoluci se začala věnovat angličtině, kterou učila na základních školách. Bylo ale potřeba si doplnit vzdělání, takže vystudovala obor učitelství anglického jazyka pro základní a jazykové školy na vysoké škole. Absolvovala řadu vzdělávacích akcí, školení a stáží. Díky praxi u nejmenších dětí začala vidět souvislosti, které vedou k lepším výsledkům ve výuce angličtiny. Na univerzitě díky svým praktickým i odborným zkušenostem nakonec vyučovala metodiku výuky anglického jazyka.

Jak se lišil Váš styl výuky angličtiny na základní škole od stylu vašich kolegů?

Kolegové učili důsledně podle učebnic. Každá učebnice se musela probrat za jeden školní rok. Každá hodina vypadala tak, že děti trávily dlouhé minuty čtením, překládáním, prepisováním

textů, opisováním slovíček do slovníčků, zkoušením slovíček ze slovníčků a podobně. Mně v lekcích chyběl dostatečný poslech, porozumění a umění zareagovat. Děti byly velice brzy odkázány na učebnice a neměly možnost tyto dovednosti získat a rozvinout. Vybočovala jsem tím, že děti půl roku vůbec nečetly a nepsaly, místo toho jsme intenzivně poslouchali, komunikovali, učila jsem je reagovat na vyprávění a podobně. Myslím si, že žáci během této doby získali mnoho zkušeností s poslechem angličtiny jako nositelky informace. Zjišťovala jsem, že to nese báječné výsledky. Ale bohužel jsem trochu podcenila komunikaci s jejich rodiči, protože tato výuka není vidět, neexistuje ani možnost kontroly zvenčí, jestli se v hodině něco děje. I když jsem byla otevřená následům nebo hospitacím, rodiče asi nedostávali dostatečný přísun informací o tom, jak intenzivně se dětem věnuji, nezanechávala jsem žádný písemný důkaz, vypracovaná cvičení, seznamy slovíček. Zpětně chápu, že je to mohlo trochu zneklidňovat. Došlo mi až později, že rodiče měli být první, s kým jsem si měla sednout a informovat je, jak budeme pracovat, jaký cíl sleduji a že děti se budou učit poslouchat, rozumět, reagovat na zvuk angličtiny a naučí se slyšené angličtině porozumět.

Ve škole jste vyučovala angličtinu pět let. Kdy jste se poprvé setkala s reakcemi rodičů na Váš styl práce?

Docela brzy. Už na první třídní schůzce, kde jsem se pokusila vysvětlit, proč pracuji takto. Ale asi jsem nebyla dostatečně přesvědčivá. Rodiče byli bohužel ovlivněni vyučovacími metodami ve školství v době kolem revoluce – každý z nich zažil určitou výuku angličtiny a přinesl si odtamtud nějaké vzorce. Rodiče mých žáků byli produkty polistopadového školství – rychlého nástupu výuky angličtiny, pro kterou nebylo dost kvalifikovaných učitelů. Ti se většinou rekrutovali z bývalých učitelů ruštiny, kteří se rychle učili nový jazyk, aby si zabezpečili práci. Jenže rodiče získali své představy o výuce právě tehdy. Byli přesvědčeni, že způsob, jakým se vzdělávali, byl ten nejlepší.

Když učitel přijde s něčím, co není vidět a není to kontrolovatelné, rodiče tomu nedůvěřují. Samozřejmě ne všichni. Někteří se nechali přesvědčit už na základě informací, které jsem jim podala na schůzce, a důvěřovali mi. Byli ale rodiče, kteří se s odlišným stylem výuky nesmířili a neustále za mnou chodili s dotazy, kdy už budeme psát slovíčka, kdy už zavedeme slovníčky a zkoušení, aby měli jistotu, že se děti do angličtiny připravují, a tím pádem budou mít dobré známky.

O jak staré žáky se jednalo?

Jednalo se o čtvrtáky, tehdy se učila angličtina od čtvrté třídy. I to jsem tehdy vnímala, že pro děti není ideální situace, takže jsem neustále naléhala na vedení, jestli bychom výuku nemohli trochu uspíšit. Nakonec jsem dosáhla toho, že jsem mohla učit kroužek angličtiny alespoň o rok dříve, samozřejmě mimo svůj úvazek, bez odměny za práci. Umínala jsem si, že tento kroužek bude povinný pro všechny třetíáky, a oni mi tam skutečně pátou hodinu po vyučování zůstávali. Dělal jsme různé aktivity, hráli jsme zábavné komunikační hry, žáci se u nich učili reagovat na pokyny v angličtině, slyšet angličtinu a vědět, o čem je vlastně řeč. Snažila jsem se děti obklopit angličtinou tak, aby co nejdříve a nejčastěji rozuměly a uměly zareagovat. Snad se mi to povedlo. Dodnes potkávám rodiče, kteří mi potvrzují, že se jejich

děti v životě s angličtinou uplatňují naprosto báječně. Naposledy předevčírem jsem potkala babičku, jejíž vnučku jsem učila ve škole, a dozvěděla se, že vystudovala na učitelku angličtiny, což mě hodně potěšilo.

Jak na Váš styl práce reagovalo vedení školy?

Zpočátku velice vstřícně. Měla jsem trochu nestandardní úvazek, učila jsem jen tři dny v týdnu, protože v té době jsem ještě dokončovala studium na vysoké škole a taky jsem začínala lektorovat a sdílet svoje zkušenosti s ostatními učiteli. Z této situace se pomalu začalo vyhrcovat takové to „ona pořád potřebuje něco extra, pořád říká, jak bychom měli něco dělat, ale my (kolegové učitelé – pozn. redakce) už to takto děláme dvacet let, tak to asi nebude úplně špatně“. Trochu jsem možná svým přístupem provokovala.

Větší potíže ze strany rodičů rozdmýchala jedna maminka. Jak to probíhalo?

Ze začátku nenápadně, už ve třetí třídě v kroužku angličtiny. Byla to ona, kdo se ptal, kdy už budeme používat slovníčky a zapisovat slovíčka. Vysvětlovala jsem jí, že v kroužku rozhodně ne, a že slovíčko raději padesátkrát zopakují v různých činnostech a hrách, ale zapisovat si ho děti rozhodně nebudou, protože to pro ně není zvládnutelné. Tyto požadavky se bohužel začínaly stupňovat, když její syn postoupil do čtvrté třídy, v řádné výuce angličtiny. Maminka asi čekala, že tam konečně slovníčky uvidí, ale ani tam se neobjevily. Pracovali jsme už s učebnicí, protože jsem se přece jenom musela alespoň maličko přizpůsobit zvyklostem školy, ale slovíčka jsem z učebnice nedávala opisovat, protože si nemyslím, že to je správný způsob, jak děti slovíčka naučit, a naopak je to způsob, jak jim angličtinu parádně otrávit. Slovníčky jsme začali používat až v šesté třídě, kdy jsme si do nich zapisovali slovíčka nad rámec slovní zásoby z učebnice. Maminka ale neustále chodila, že chce, aby si děti zapisovaly každé slovíčko, protože když ona chodila na gymnázium, tak ji maminka vždycky vyzkoušela a ona dostala z angličtiny jedničku a ona chce téhož dosáhnout u svého syna ve čtvrté a páté třídě. Dlouhou dobu jsem se jí snažila vysvětlit, že takto to opravdu nefunguje, že to nenaučí hocha přemýšlet a reagovat v angličtině. Mamince to nestačilo, dokonce to vyvrcholilo jednoho dne, kdy se mě přišla zeptat, jak je možné, že dostal trojku z angličtiny. Vysvětlila jsem jí, že úkolem bylo popsat svůj pokojíček, klidně si mohl vymýšlet, protože jsem nechtěla vyzvídat. Šlo mi o to, aby žáci uměli souvisle vyjádřit tři nebo čtyři věty o reálné situaci. On měl možná naučená slovíčka, ale větu z nich nedal dohromady, takže trojka byla opodstatněná. Po této situaci začala konzultovat můj přístup s kamarádkami. Přesvědčila několik dalších, které měly děti v mojí třídě, a mně začalo peklo. Matky u kávy začaly vymýšlet, co všechno dělám špatně, cíhaly na každý můj zdánlivý přešlap, například nevyplněná cvičení v pracovním sešitě. Pamatuji si na jednu schůzku u paní ředitelky, na kterou mi maminka přinesla seznam všech cvičení v pracovním sešitě, která jsme nevyplnili. Přišlo mi to jako neskutečný zásah a neznalost, protože každý ví, že učebnice není od toho, aby se stoprocentně probrala. Učíme děti, ne učebnici. Každé vynechané cvičení jsem nahradila daleko lepším, třeba komunikativním cvičením nebo hrou, při které děti procvičovaly angličtinu spontánně, takže jsem si jistá, že jsem pro ně dělala daleko víc, než učebnice umožnila. V pracovním sešitě ale byla bohužel prázdná cvičení a matky proti mně měly zbraň.

Jaké další výhrady proti Vám tato maminka měla?

Každého čtvrt roku jsem mohla čekat pozvání do ředitelny, protože si přišla opět stěžovat. Kriticky mě hodnotila za můj přístup k dětem. Že se děti doma učí jak mourovaté a stejně ode mě jedničku nedostanou. Bylo to hodně nepříjemné, protože to trvalo čtyři roky.

Jak se k tomu postavilo vedení školy?

Vedení mělo zájem na tom, aby základní školu navštěvovalo co nejvíce klientů. Takže napřed zkoušeli „něco s tím udělej a neprovokuj je tak, občas udělej něco, co ony chtějí, a nevybočuj“. Ale já jsem to nedokázala, protože jsem cítila, že pro děti to není dobře; neumím dělat věci, které dětem škodí. Bohužel situace se vyvinula tak, že jsme se s vedením školy dostali do opačné pozice, a nakonec to byl víceméně boj a neustálá kritika. Vyvrcholilo to tím, že pan ředitel po jedné schůzce slíbil mamince, že děti za ním mohou kdykoli přijít a hlásit, co se v hodinách děje. Kdykoli jsem třeba dala za úkol napsat nějaký esej na vlastní téma, abych viděla, zda děti umí zpracovávat informace v angličtině, okamžitě měly dovoleno běžet do ředitelny a nahlásit to. Když jsme vynechali nějaké cvičení, mohly si postěžovat panu řediteli. Umíte si asi představit situaci ve třídě, když řeknete, že žáci mají něco udělat, oni se na vás podívají a z jejich pohledu vyčtete „a jak nás k tomu chceš donutit? Když se nám to nebude líbit, tak zajdeme za panem ředitelem a pak se uvidí, jestli to budeme muset dělat“.

Asi nejzávažnějším momentem potom bylo, když jsem onoho hošíka přistihla při podvodu. Chtěla jsem po dětech, aby přemýšlely a napsaly pár vět o našem městě. Už byly v osmé třídě, takže rozhodně zralé napsat tři, čtyři věty o městě, ve kterém žijeme. Nehledě na to, že to odpovídalo obsahu učebnice, kterou jsme v té době probírali. Hošík neváhal, na internetu našel odborný článek z městského kulturního centra, zkopíroval ho a odevzdal jako vlastní práci. Na první pohled bylo poznat, že slova, odborné výrazy nemohl napsat osmák, který bojuje s angličtinou. Řekla jsem mu tedy, že tuto práci neberu a že očekávám, že mi do příští hodiny odevzdá vlastnoručně napsaný text. Druhý den byla maminka ve škole a udělala hrozný humbuk. A vedení školy také. Když jsem po dětech něco chtěla, reagovaly svým obvyklým „kdo nás asi donutí“, a já jsem si v tu chvíli řekla, že tohle nemám zapotřebí. Ztratila jsem důvěru v učitelské povolání a podala jsem výpověď. Bylo to zvláštní, protože nikdy v životě jsem výpověď nepodávala, už vůbec ne z povolání, které jsem milovala. Bylo to ale nezbytné, protože situace by se podepsala na mém zdraví a mé rodině, která mě vždy podporovala a držela nad vodou a díky které jsem celou situaci ustála aspoň trochu se ctí.

Ráda bych ještě dodala, že v době, kdy jsem na škole učila, ještě nebyl zaveden rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, tudíž ani nevznikla povinnost tvorby školních vzdělávacích programů. Ale jako vyučující jsem na schůzkách s rodiči neustále poukazovala na to, že moje aktivity v podstatě nahrazovaly požadavky podle učebnice pro ten který ročník. Učebnice se mi nezdála vhodně zvolená a děti nebavila, na rozdíl od témat, která jsem jim nabízela (alespoň většinu žáků, „neočkovaných“ domácími připomínkami o (ne)kvalitě mého působení). Bohužel některým rodičům to nedocházelo ani po důkladném a opakovaném vysvětlování, a mohli se proto domnívat, že inovativními vyučovacími metodami jejich dítě nenaučím to, co by si podle učebnice mělo osvojit.

Projevoval se stav, který jste prožívala, nějakým způsobem na Vašem zdraví?

Měla jsem problémy se spánkem. Všechno jsem si přehrávala v hlavě: jestli jsem neudělala

něco špatně, jestli jsem náhodou někomu ze svých žáků neublížila. Možná i mé pozdější závažné zdravotní potíže měly základ v tomto stresujícím období.

Byla byste schopna odhadnout, kolik rodičů se účastnilo aktivit proti Vám?

V každé třídě se najde rodič, který moc nesouhlasí s vašimi postupy, ale bývají to tak jeden až dva na třídu. V této třídě to nakonec byla skupinka asi pěti nebo šesti maminek. Jejich úderná síla byla ale opravdu velice intenzivní.

Jak od těchto maminek vedení školy získávalo informace o Vaší práci?

Jednak ze schůzek, protože maminka si na mě téměř pravidelně docházela stěžovat a žádat nápravu. Možná to ani nebylo stěžování, ale neviděla posun k výsledkům, které chtěla vidět, a vždycky se snažila sjednat pořádek. Cítila se velice silná v kramflecích, protože pan ředitel s ní chtěl zůstat zadobře a pokaždé slíbil, že mi domluví a že mě přiměje ke změně. Dostávala jsem to na podnose každou poradou. Že nemám provokovat, že mám rodičům vycházet vstříc, protože škola přece potřebuje spokojené rodiče a žáky, za které dostává finanční prostředky. Já jsem se mu snažila vysvětlit, že škola především potřebuje spokojené žáky, kteří odcházejí ze školy s pocitem, že se v ní něco naučili a ne s pocitem, že se šest let trápili s angličtinou, a neumí vůbec nic. To je bohužel na školách velice častá situace.

Jak na tuto situaci reagovali kolegové?

Snažila jsem se kolegy do situace moc nezatahovat. Kolegyně z jazykového oddělení byly možná trochu nedůvěřivé k mým novátorským postupům, některé byly nezkušené a neuměly situaci posoudit. Měly strach, abych je nezatáhla do nových technik, protože ony už měly zavedený určitý způsob učení, a to, co jsem hlásala, bylo něco úplně jiného. Bylo jasné, že by to na ně kladlo větší nároky. Například jsem vysvětlovala, že na děti se musí od začátku mluvit co nejvíce anglicky. Když ale máte učitelku, která učí šestáky a pravidelně za vámi chodí konzultovat i základní jednoduché gramatické záležitosti, tak víte, že je něco špatně a že paní učitelka by asi měla trošku více zapracovat na jazyku. Na druhou stranu vím, že angličtinářů je nedostatek a těch dobrých je jako šafránu. Nabízela jsem spíš pomocnou ruku. Nicméně od kolegů jsem nemohla čekat zastání, maximálně „ta matka byla vždycky problémová“, případně „ona byla taková, už když k nám tady chodila na základku“. Snažila jsem se s tím poprat sama.

Zaujala mě situace, kdy jste měla pana ředitele na hospitaci ve výuce šestáků a ten pak měl poměrně zásadní výtku na Vaši výuku.

Ano, to bylo v posledním roce a také to velkým dílem přispělo k rozhodnutí podat výpověď. Pan ředitel, který anglicky neumí ani slovo, přišel do mé třídy na hospitaci. Oznámil mi to se zazvoněním na zmíněnou hodinu. Hodina se dle mého názoru velice povedla, šestáci byli maximálně spokojení, celou hodinu aktivní. Sledovali jsme video, o kterém jsme si potom povídali, zpracovávali jsme informace, převáděli jsme je na gramatický model, který jsme zrovna probírali. Děti byly aktivní a bylo vidět, že je to baví a já jsem se snažila co nejvíce předvést, kolik se toho za půl roku naučily, protože jsem je zdědila od kolegyně, u které nebyly příliš zvyklé zabývat se angličtinou. Vznikla tam jen jedna situace, kdy jsme

kontrolovali domácí úkol, ve kterém byla slovíčka napsaná do sloupečků, a hošík se spletl o jeden řádek. Děti začaly protestovat, že to není to správné slovo, tak jsem je maličko usměrnila, že to nevadí. Po hodině mi ředitel vytknul, že na děti celou hodinu mluvím anglicky. Reagovala jsem docela pobaveně, myslela jsem si, že jde o vtip: připomněla jsem mu, že šlo o hodinu angličtiny. Pan ředitel mi vytknul, že jsem nepřekládala. Odpověděla jsem, že se snažím, aby děti rozuměly, a ne aby potřebovaly berličku českého překladu, o který se budou neustále opírat.

V průběhu školního roku jste dala výpověď. Jaká byla reakce vedení školy a kolegů?

Abych pravdu řekla, úplně nevím, jak reagoval pan ředitel, protože jsem v kanceláři nechala obálku s výpovědí a odešla jsem. Neměla jsem odvalu zůstat a čelit nějaké reakci. Pan ředitel si možná i oddechl, že bude mít z krku tu problematickou učitelku, kvůli které má pořád nějaké potíže. Kolegové to nekomentovali, některým to bylo líto. Upřímně se přiznám, že mě v tu chvíli vůbec nezajímalo, co si o tom myslí problémová skupinka rodičů. Velice mě ale potěšila reakce dětí. Skončila jsem 31. května a 30. června u mě zazvonili žáci z vedlejší, deváté třídy, donesli mi CD, které vytvořili o tom, jak působili celou dobu na škole, měla jsem tam od nich také takový malý medailonek a bylo vidět, že se se mnou rádi setkávali. Tahle chvíle mě přesvědčila o tom, že jsem na děti nepůsobilá špatným směrem. Ty vzpomínky jsou stále živé a dojemné a na děti strašně ráda vzpomínám.

Jak může učitel předcházet vzniku závažných potíží v komunikaci s rodiči?

Radím učitelům, aby využívali zdroje k iniciování komunikace s rodiči a dialogu na téma, jak děti co nejlépe učit. Rodiče by učitelům neměli mluvit do řemesla. Učitelé by měli být hrdí na svoji profesi, na svoje vzdělání. Ale neměli by ustrnout, měli by sledovat moderní trendy a směry ve vzdělávání. Odborná vzdělanost, účast na kvalitních kurzech je důležitá. Také je velmi důležité, aby se učitelé před rodiči uměli prezentovat. Je dobré využít osvědčení z různých kurzů, nedávat je do šuplíku řediteli školy, ale zarámovat a vyvěsit tam, kam chodí rodiče. Aby věděli, že učitelé jsou odborníci, aby prokázali, kolik úsilí je stálo, aby dosáhli odbornosti. A znovu zdůrazním slovo komunikace, dialog s rodiči. Nabyla jsem zkušenosti, že ve chvíli, kdy si rodič udělá názor na váš styl výuky, už je na vysvětlování pozdě. Důležitá je informovanost předem. Vždy říkám učitelům, ať se sejdou s rodiči ještě dřív, než budou mít první hodinu s dětmi, a vysvětlí jim, co budou dělat, čeho chtějí dosáhnout, např. že výuka zdánlivě bude vypadat jako hra, ale že každá hra má naprosto jasný cíl a dětem pomůže učit se naprosto úžasným způsobem. Takže komunikovat nejen s dětmi, ale i s rodiči a vedením školy. Škola je trojnožka, a když je některá noha oslabená, nedá se na ní sedět.

Myslíte, že je možné systém školství nastavit tak, aby se podobné situace, kterým jste čelila, nevyskytovaly?

Určitě tady cesta je, ale potrvá ještě dlouho. Vidím velký potenciál v profesní přípravě učitelů a vedoucích pracovníků, a také v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků.

V informovanosti veřejnosti a rodičů, osvětě, spolupráci, aby se jejich podíl na vzdělávání nestal jen honem za známkami a na učitele, který nevyhovuje jejich představám. Nekritizovat nedostatky učitelů, ale vyzdvihovat to, co je na jejich práci dobré. Učitel, který je pochválen

vedením školy, začne přemýšlet, jak pracovat ještě lépe a bude se snažit dělat svou práci co nejlépe. Vedení školy by mělo být schopné postavit se za kvalitní učitele, vybudovat a podporovat zdravý kolektiv, který je odborně na výši, umí spolupracovat na dosažení cíle, a také by měl vést děti k tomu, aby samy pracovaly na svém rozvoji, aby si uměly cenit a užít proces výuky a nesnažit se jen za každou cenu splnit cíl.

Zaujalo vás téma komunikace rodičů a pedagogů? Další texty si můžete přečíst na webu Zapojevsechny.cz:

[Principy komunikace školy s rodiči | Zapojevsechny.cz \(zapojevsechny.cz\)](https://zapojevsechny.cz/principy-komunikace-skoly-s-rodici)

[Jak připravit a vést schůzku s rodičem? | Zapojevsechny.cz \(zapojevsechny.cz\)](https://zapojevsechny.cz/jak-pripravit-a-vest-schuzku-s-rodicem)

[Šikana školy ze strany rodičů – rozhovor s ředitelem základní školy | Zapojevsechny.cz \(zapojevsechny.cz\)](https://zapojevsechny.cz/sikana-skoly-ze-strany-rodicu-rozhovor-s-reditelem-zakladni-skoly)